

**Qumranin henkien vastaiset hymnit
käsikirjoituksissa 4QViisauden opettajan laulut**

Käsikirjoitusten 4Q510-4Q511 arviointi materiaallisen rekonstruktion
ja tekstin funktiota kartoittavan tekstianalyysin avulla

Ossi Arpe
Vanhan testamentin eksegetiikan pro gradu -tutkielma
Tammikuu 2017

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution Eksegetiikan laitos	
Tekijä – Författare Arpe Ossi Petteri			
Työn nimi – Arbetets titel Qumranin henkien vastaiset hymnit käsikirjoituksissa 4QViisauden opettajan laulut			
Oppiaine – Läroämne Vanhan testamentin Eksegetiikka			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum Tammikuu 2017	Sivumäärä – Sidoantal 79	
<p>Tiivistelmä – Referat</p> <p>Tässä tutkielmassa tarkastellaan kahta Qumranin luolista Kuolleen meren läheltä löydettyä fragmentaarista käsikirjoitusta. Käsikirjoitukset tunnetaan nimillä 4Q510 ja 4Q511, 4Qshir^{a-b} ja Viisauden opettajan laulut. Käsikirjoitukset on rinnastettu toisiinsa niiden sisältämän rinnakkaiskohdan takia. Tästä syystä ne on usein luokiteltu saman teoksen käsikirjoituksiksi.</p> <p>Tutkielman tutkimuskysymys on tarkastella käsikirjoitusten 4Q511 tekstin sisällön luokittelua suojelurukoukseksi ja tekstin rituaalista funktiota. Käsikirjoitus 4510 toimii tutkimuskysymyksen puitteissa vertailumateriaalina. Näiden kahden teeman tarkastelu on haastavaa tekstin fragmentaarisuuden vuoksi. Käsikirjoituksen 4Q511 luokittelusta suojelurukoukseksi ja rituaalisesta kontekstista on käyty keskustelua tutkimuksessa. Tutkielman tarkastelu rajataan käsikirjoitusten 15 suureen tekstifragmenttiin. Fragmentteista 13 kuuluu käsikirjoitukseen 4Q511 ja kaksi käsikirjoitukseen 4Q510. Fragmenttien tekstissä on säilynyt hyvin pieni osa alkuperäisen käsikirjoituksen sisällöstä.</p> <p>Tutkielmassa käsikirjoituksia tarkastellaan tekstianalyysin työkalujen avulla. Tarkastelun kehyksen muodostaa tekstistä julkaistu materiaalin rekonstruktio. Rekonstruktio on muuttanut tekstiin kohdistuvaa tutkimusta, koska se vahvisti useille tekstin isoista fragmenteista niiden keskinäisen järjestyksen. Järjestys perustuu käsikirjoitusten nahassa havaittaviin tuhojälkiin ja siihen, miten tuhojälkien etäisyydet vaihtelevat kääroissä.</p> <p>Käsikirjoituksen 4Q511 tekstin rituaalinen funktio vaikuttaa tarkastelun perusteella mahdolliselta. Tekstin sisältö on yhtenäistä ja henkien torjumiseen keskittyvä sisältö on yhdenmukaista ja pääosin vailla ristiriitoja. Tekstin luokittelu suojelurukoukseksi sopii tekstin sisältöön paremmin kuin sen luokittelu manaukseksi. Näiden kahden lajin rajat ovat kuitenkin vaikeasti määriteltävissä. Tekstin luokittelu suojelurukoukseksi oli ei ollut ongelmatonta käsikirjoituksen tekstin sisällön ja luokittelun määrittelyn takia. Asian tarkastelu edellyttää muiden samaan kategoriaan luokiteltujen tekstin tarkastelua. Kaikkien suojelurukoukseksi luokiteltujen tekstien tarkastelu on syytä tehdä ensin niiden omista lähtökohdista käsin. Vasta sitten on perusteltua lähteä vertailemaan tekstejä toisiinsa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord Hymni, Manaus, Suojelurukous, Rituaalit, Qumran, Henkiolennot, Henokin kirja, Heprean kieli, Materiaalinen rekonstruktio, Tekstikritiikki			
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia			
Muita tietoja			

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1 Vertailuaineiston rajaus ja tutkimuskysymyksen esittely	2
1.2 Tutkimushistoria	3
1.3 Lähteet ja käytetyt menetit	5
2. Materiaalinen rekonstruktio metodina ja käsikirjoitus 4Q511.....	6
2.1 Materiaalinen rekonstruktio ja käsikirjoitus 4Q511	8
2.2 Tekstipalstojen esittely ja fragmenttien sijoittelun perusteet.....	12
2.2.1 Palstojen 1–3 fragmentit 2i, 2ii ja 1	13
2.2.2 Palstan 5 fragmentit 35 ja 18ii	13
2.2.3 Palstojen 7 ja 8 fragmentit 28–29 ja 30	14
2.2.4 Palstojen 9 ja 10 fragmentit 44–51	14
2.2.5 Palstan 11 fragmentit 52–59 ja 10	15
2.2.6 Palstojen 14–16 fragmentit 63–64ii–iv	15
2.2.7 Käsikirjoitusten yhtenäisyyden yhteenveto	16
3. Käsikirjoitusten 4Q511 ja 4Q510 Sisällön analyysi.....	16
3.1 Käsikirjoituksen 4Q511 analyysi.....	18
3.1.1 Fragmentit 2i–2ii historia, ylistys ja valitut.....	18
3.1.2 Fragmentin 1 luominen ja ilo pahuuden puuttumisesta.....	23
3.1.3 Fragmentin 35 eskatologia ja 18ii puhujan asema.....	25
3.1.4 Fragmenttien 28–29 ylistys ja ihmisen vähäisyys	31
3.1.5 Fragmentti 30 sinetöinti ja Jumalan mahti	33
3.1.6 Fragmentit 44–51 profeetallinen tieto ja henkien suhde ruumiiseen.....	34
3.1.7 Fragmentit 52–59 ja 10, Jumala tuomarina ja Jumalan ylistys sekä iloitseminen armosta	36
3.1.8 Fragmentit 63–64ii–iv Jumalan säädökset, liitto ja tekstin lopetus	40
.....	40
3.1.9 fragmentti 8 hymni pelosta ja turvasta.....	44
3.1.10 Käsikirjoituksen 4Q511 Sisällön analyysin yhteenveto	45
3.2 Käsikirjoituksen 4Q510 analyysi.....	46
3.2.1 Fragmentin 1 henkiä torjuvan tekstin käännös	46
3.2.2 Fragmentin 2 eskatologia ja pelastus	54
3.3 Käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 tekstianalyysin yhteenveto.....	56
4 Käsikirjoitusten 4Q511 sisällön ja tekstin funktion analyysi	56
4.1 Katsaus käsikirjoituksen 4Q511 hymnien rajoihin ja sisällön yhtenäisyyteen	58
4.1.1 Käsikirjoituksen otsikot ja hymnien lukumäärä	59

4.1.2 Fragmenttien 2i, 2ii ja 1 muodostama alku.....	60
4.1.3 Fragmentit 35 ja 18ii sinetöinti ja Jumalan mahti.....	61
4.1.4 Fragmentit 28–29 ja fragmentti 30 ylistys ja sinetöinti	61
4.1.5 Fragmentit 48–51 henget ja puhujan ruumis.....	62
4.1.6 Fragmentit 52–59 henget ja puhujan ruumis.....	62
4.1.7 Palstojen 14–16 fragmentit 63–64ii-iv käsikirjoituksen loppu	63
4.2 Viisauden opettajan rooli ja identiteetti	63
4.3 Henkien vastaisen toiminta ja henkien vaikutus ihmisiin.....	66
4.4 Tekstien luokittelu suojelurukoukseksi ja lajit.....	71
4.5 Käsikirjoitusten funktio rituaalisessa kontekstissa	74
5. Yhteenveto ja johtopäätökset.....	77
5.1 Yhteenveto	77
5.2 Johtopäätökset.....	77
5.3 Tuleva tutkimus.....	80
Lyhenteet.....	80
Lähteet ja apuneuvot	81
Kirjallisuus	81
Liite 1 Mika Pajusen suomennos käsikirjoituksille 4Q510 ja 4Q511.....	84
Liite 2 Käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 hepreankielinen teksti.....	87
Liite 3 Joseph Angelin materiaallisen rekonstruktion fragmenttien asettelu. .	94

1. Johdanto

4QSongs of the Sage on Khirbet Qumranin läheltä luolasta neljä löydetty kahdesta fragmentaarisesta käsikirjoituksesta koostuva teos. Sen käsikirjoitukset tunnetaan edellä mainitun nimen lisäksi tutkimuksessa nimillä 4Q510-511, 4QShir^{a-b} sekä 4QSongs of the Maskil. Käsikirjoitusten löytökontekstin muodostavat Kuolleenmeren läheltä 1940–1950 -luvuilla löydetty 11 luolaa, joista on löydetty yhteensä noin 900 käsikirjoitusta.¹ Ne on kirjoitettu useimmiten musteella nahkaan tai papyrukseen. Käsikirjoitukset ovat säilyneet ajanlaskun taitteesta nykypäivään sen ansiosta, että niitä säilytettiin kääroin luolissa.

Qumranin luolien käsikirjoitukset voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan. Käsikirjoituksista osa koostuu jo aiemmin tunnetuista hepreankielisen Raamatun teksteistä sekä muista Toisen temppelin ajan apokryfiteksistä. Toinen merkittävä osa käsikirjoituksista koostuu aiemmin tuntemattomista teksteistä. Tutkielmassa tarkasteltavat käsikirjoitukset kuuluvat aiemmin tuntemattomien tekstien kategoriaan.

Käsikirjoitukset 4Q510 ja 511 koostuvat suuresta joukosta fragmentteja. Käsikirjoituksesta 4Q510 on säilynyt 12 tekstifragmenttia ja käsittelen tutkielmassa kahta niistä niiden sisällön takia. Käsikirjoitus 4Q511 koostuu puolestaan 11 isosta fragmentista ja noin 215 pienestä fragmentista.² Käsikirjoitusten alkuperäinen julkaisija Maurice Baillet oletti niiden olevan peräisin samasta teoksesta johtuen rinnakkaiskohdasta, jonka 4Q510 fragmentti 1i 1 muodostaa 4Q511 fragmentin 10 kanssa.³ Käsikirjoitus 4Q511 on hyvin fragmentaarisesti säilynyt eli tutkittavissa oleva teksti kattaa vain pienen osan alkuperäisestä käsikirjoituksesta.

Nämä kaksi käsikirjoitusta herättivät mielenkiintoni jo kandidaatin tutkielmani myötä alkaneesta Qumranin hymnien tarkastelusta. Esther Chazon julkaisi vuonna 1999 käsikirjoituksen 4Q444 osana tekstien virallista julkaisusarjaa *Discoveries in the Dead Sea Scrolls*.⁴ Hän luokitteli fragmentin tekstin manaukseksi. Käsikirjoitus koostuu kolmesta fragmentista, joissa vain yhdessä on merkittävä määrä tekstiä. Tässä tekstinsä puolesta merkittävässä

¹ Bengtsson 2009, 17. Katso materiaalisesta puolesta erityisesti Tov 2004 31–36.

² Pajunen 2012, 59 Katso myös Angel 2015, 81, joka on tuorein laskelma fragmenteista.

³ Baillet 1982, 215, 219. Esittelen fragmentit työni analyysiosassa perusteellisesti. Fragmenttia 10 käsitellään tosin jo seuraavassa luvussa. Julkaisun tiedot: *Qumran Grotte 4 (4Q482-4Q520) Discoveries in the Judaen Desert VII*.

⁴ Chazon 1999, 367–368. XXIX – Qumran Cave 4 XX Poetical and Liturgical Texts, part 2 *Discoveries in the Dead Sea Scrolls*.

fragmentissa on tekstiä tai sanoja 10 rivillä. Tekstin virallisessa julkaisussa Chazon kiinnitti huomioni hänen tekstinsä yhtäläisyyksiin suhteessa käsikirjoituksiin 4Q510 ja 511.⁵ Aihetta ei ole tutkittu laajasti tästä tärkeästä havainnosta huolimatta. Kandidaatin tutkielmani käsitteli käsikirjoituksen 4QIncantation (4Q444) sisältöä ja laadin siitä suomennoksen.⁶ Tutkielman tavoitteena on kartoittaa kattavasti käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 sisältöä, jotta tekstien välistä suhdetta olisi mahdollista tulevaisuudessa tarkastella.

1.1 Vertailuaineiston rajausta ja tutkimuskysymyksen esittely

Aineiston määrittelyn jälkeen on syytä todeta työssä käytetty rajaus. Se saa perustansa työni tutkimuskysymyksestä: Mitä käsikirjoituksen 4Q511 materiaalisen rekonstruktion avulla on mahdollista sanoa käsikirjoituksen luokittelusta suojelurukoukseksi ja sen sopivuudesta rituaaliseen kontekstiin?

Rekonstruktion takia tekstin fragmenttien keskinäinen järjestys on muuttunut verrattuna tekstiin kohdistuneeseen aikaisempaan tutkimukseen. Keskinäisen järjestyksen muuttuminen tuo käsikirjoituksen 4Q511 tutkimukseen uudenlaisen tutkimustilanteen fragmenttien vertailussa ja käsikirjoituksen funktion hahmottamisessa.

Tekstin luokittelua suojelurukoukseksi voidaan pitää ongelmallisena. Pidän perusteltuna, että ensin tarkastellaan erikseen tekstin koko sisältöä ja sen suhdetta tekstin edustamaan maailmankuvaan. Tästä syystä se on mukana tutkimuskysymyksessä. Tavoitteenani on tarkastella tekstin sisältöä ensin tekstianalyysin avulla ja sen jälkeen paneutua muihin tutkimuskysymyksiini kannalta tärkeisiin teemoihin. Käsikirjoituksen 4Q511 käsittely materiaalisen rekonstruktion puitteissa edellyttää metodin esittelyä ja sen tulosten kriittistä tarkastelua. Tämän vuoksi esittelen materiaalisen rekonstruktion metodin seuraavassa luvussa.

Tekstin tarkastelun tekstianalyysin avuksi tutkielmassa omaksutaan hypoteesi, että 4Q510-511 käsikirjoitukset on kirjoitettu Qumranin liikkeen piirissä tai ne on sovitettu heidän maailmankuvaansa sopiviksi.⁷ Aihe tulee myöhemmin esiin fragmenttien tekstianalyysin yhteydessä, jossa vertaan tekstiä

⁵ Chazon 1999, 369–371

⁶ Tutkimuksen nimi on ”4Q444 tekstin kriittinen suomennos” ja se on arvosteltu ja rekisteröity huhtikuussa 2014.

⁷ Nitzan 1994, 271–272. Baillet viittasi käsikirjoitusten julkaisun yhteydessä tekstien yhtäläisyyksiin essealaisten ja Hymnien kirjan kanssa. Ks. 1982, 215; 219–220. Katso aiheesta myös Brand 2013, 210 sekä Pajunen 2012, 60.

ajoittain liikkeen teksteihin. Käsikirjoituksen tekstissä esiintyy myös liikkeeseen yhdistettyä sanastoa, jota käsittelen analyysissäni. Tekstien fragmentaarinen sisältö on vaikeatulkintaista ja sen ymmärtämistä tukee selkeästi tekstin suhteuttaminen muihin Qumranin liikkeen teksteihin.⁸ Tämä mahdollistaa sen, että tekstissä esiintyvät ilmaukset ja henkilöt tai ryhmät pystytään asettamaan näiden tekstien kontekstin avulla lähemmäs niiden alkuperäistä kontekstia.

1.2 Tutkimushistoria

Käsikirjoitusten tutkimushistoria alkaa vuonna 1982 julkaistusta Qumranin tekstien virallisen julkaisusarjan seitsemännen osasta.⁹ Julkaisun myötä käsikirjoituksiin kuuluvat fragmentit tulivat tunnetuiksi nimellä 4QShir^{a-b}. Tätä ennen, käsikirjoitusten fragmentteihin viittasivat kaksi eri tutkijaa vuoden 1956 *Revue Biblique* julkaisun osassa LXIII.¹⁰ Baillet'n julkaisema virallinen tekstieditio toimi perustana tekstiin kohdistuvalle tutkimukselle, koska se mahdollistaa hyvin fragmentaarisena säilyneen käsikirjoituksen tutkimuksen.

Tutkimushistorian seuraavan vaihe on kuitenkin vasta vuonna 1989 julkaistu Bilhah Nitzanin väitöskirja, joka käsittelee Qumranin tekstien rukousta ja siihen liittyvää runoutta yleisesti.¹¹ Väitöskirjan lisäksi hän julkaisi tekstiä käsittelevän artikkelin jo vuonna 1985 *Tarbiz*-julkaisusarjassa.¹² Myöhemmin hän julkaisi lisäksi artikkelin vuonna 1992 ilmestyneessä kokoelmateoksessa.¹³

Tekstien lajin määrittely nousi esiin tutkimuksessa 2000-luvun alussa. Esther Eshel esitti vuonna 2003 julkaistussa artikkelissaan, että teksti olisi syytä luokitella kategoriaan 'apotropaic prayer'¹⁴ (käytän kategoriasta tämän jälkeen suomennosta suojelurukous). Aikaisemmin teksti oli luokiteltu kategoriaan manaus 'incantation'¹⁵, joka terminä tarkoittaa konkreettisempiin tuloksiin johtavaa henkien vastaista toimintaa. Eshelin jälkeen käsikirjoituksista on käyty

⁸ Hempel, 740–744. Tarkoitan liikkeen teksteillä tässä yhteydessä erityisesti käsikirjoituksia Yhdyskuntasääntö IQS, Sotakäärö IQM sekä Hymnien kirja IQH. Kaikista näistä on säilynyt useita eri käsikirjoituksia, mutta niiden käsittely ei ole tutkielman tutkimuskysymyksen kannalta olennaista.

⁹ Baillet 1982, 215–262.

¹⁰ Baillet 1982, 215, 219.

¹¹ Nitzan 1994, 232–272. Myöhempi vuosiluku perustuu käyttämäni kirjan englanninkieliseen käännökseen, joka ilmestyi vuonna 1994. Edellä mainitut sivut käsittelevät Qumranin ”Maagista runoutta” ja ovat täten oman työni kannalta keskeisiä. Kirjan muu sisältö sivuaa myös omaa aiheitani erityisesti käsikirjoitusteni sisältämien lajien osalta.

¹² Nitzan 1985, 19–46. Artikkelin on kirjoitettu hepreaksi ja täten sitä ei ole otettu huomioon tässä tutkielmassa.

¹³ Nitzan 1992, 53–63.

¹⁴ Eshel 2003, 69.

¹⁵ Nitzan 1994, 238. Nitzan totesi tässä yhteydessä, että tekstin luokittelu manaukseksi ei ole ongelmatonta. Katso esim. 244–252.

keskustelua tutkijoiden kesken arvioitaessa juutalaista magiaa¹⁶ tai tekstien funktiota sekä sen sisältämiä käsityksiä pahuudesta.¹⁷

Gideon Bohak käsittelee juutalaista magiaa monografiassaan *Ancient Jewish Magic*. Hän kartoittaa kirjassaan juutalaisuuden suhdetta magiaan niin terminä kuin ilmiönä eri aikakausina Toisen temppelin ajasta myöhäisantiikkiin saakka. Tarkastelun yhteydessä hän käsittelee käsikirjoitukset 4Q510-511 osana torjuvaa magiaa (engl. ”ward off”)¹⁸ Miryam Brand osallistuu keskusteluun kirjassaan¹⁹, joka käsittelee erilaisia käsityksiä synnistä Toisen temppelin aikana. Hän tarkastelee erityisesti sitä, tapahtuuko synty kokonaan ihmisen sisällä vai vaikuttavatko ulkoiset tekijät ihmisen syntyisyyteen.²⁰

Tekstistä on muun tutkimushistorian lisäksi ollut pitkään tekeillä materiaalinen rekonstruktio. Tekstin rekonstruktion valmiiksi saanut Joseph Angel toteaa, että Hartmut Stegemann halusi tehdä tekstin fragmenteista rekonstruktion jo vuonna 1990 ja julkaisi siihen liittyen jo joitakin ennakkotietoja.²¹

Materiaalinen rekonstruktion laatiminen oli tauolla vuoteen 2013 saakka, jolloin Joseph Angel jatkoi rekonstruktion laatimista. Hän sai materiaalisen rekonstruktion valmiiksi kaksi vuotta myöhemmin. Rekonstruktio julkaistiin vuoden 2015 *Revue de Qumran – aikakausikirjassa*.²² Materiaalisen rekonstruktion julkaisu syyskuussa 2015 luo hyvän lähtökohdan tekstiin kohdistuvalle tutkimukselle.

Käsikirjoitukset ovat tutkimushistoriansa aikana saaneet useita eri nimiä kuten 4QShir^a ja ^b sen julkaisun yhteydessä sekä ”4QSongs of the Sage”.²³ Edeltävien nimien lisäksi käsikirjoitukset saivat uuden nimen ”4QSongs of the Maskil 1990-luvun alussa.²⁴ Tässä tutkielmassa tekstiin viitataan nimellä Viisauden opettajan laulut. Teksti nimettiin näin Mika Pajusen laatiman suomennoksen yhteydessä.²⁵ Nimi perustuu tekstissä esiintyviin otsikkoihin.

¹⁶ Bohak 2007, 107–108.

¹⁷ Katso esim. Angelin artikkeli vuodelta 2012 ”Maskil, Community and Religious Experience in the Songs of the Sage (4Q510-511)”.

¹⁸ Bohak 2007, 107. Hän ei ota kantaa asiaan kovinkaan laajasti ja pidän määrittelyä suojelurukoukseen parempana tapana kuvata käsikirjoituksia.

¹⁹ Brand 2013, 201–204.

²⁰ Brand 2013, 1–204.

²¹ Stegemann 1990, 189–220. Rekonstruktion tekeminen jäi hänen oppilaalleen Aleksander Maurerille, joka ei kuitenkaan saanut projektia vietyä loppuun vaan siirtyi muihin tehtäviin jättäen projektin kesken. Angel 2015, 28.

²² Angel 2015, 26–82.

²³ Baillet nimesi käsikirjoitukset ensin mainitulla nimellä. Toinen mainituista nimistä perustuu Baillet tekstille antamaan ranskankieliseen nimeen ”Cantiques du Sage”, Baillet 1982 219–262.

²⁴ Nitzan 1994, 238.

²⁵ Pajunen 2015, 339.

Otsikot on kuitenkin mahdollista ymmärtää eri tavoin ja palaan asiaan, kun käsittelen käsikirjoituksen otsikoita.

Käytän työssäni fragmenttien esittelyjärjestyksen pohjana Angelin materiaalista rekonstruktiota. Fragmenteista muodostuu teksti, joka hänen mukaansa koostuu ainakin kolmesta eri hymnistä.²⁶ Tekstin luokittelun ja sen edustamien lajien arvioimisen kannalta on hyödyllistä tarkastella fragmentteja Angelin niille esittämässä järjestyksessä. Fragmenttien keskinäinen järjestys on nähtävissä kuvana seuraavassa luvussa sekä suurempana kuvana tutkielmani liiteosiossa.²⁷

1.3 Lähteet ja käytetyt metodit

Tutkielman kirjallisia lähteitä ovat käsikirjoitukset 4Q510 ja 4Q511. Rajaan tarkasteluni näiden käsikirjoitusten 4Q510 osalta kahteen isoimpaan fragmenttiin, koska sen pienemmissä fragmenteissa ei ole tutkimuskysymyksen kannalta merkittävää sisältöä. Käsikirjoituksesta 4Q511 tarkastelen kaikkia sen 12 isoa tekstifragmenttia, jotka on sijoitettu Angelin materiaalliseen rekonstruktion. Näiden lisäksi tarkastelen yhtä fragmenttia rekonstruktion ulkopuolelta sen sisältämän otsikon takia. Viisauden opettajan laulun fragmenttien tekstin lisäksi tutkielman analyysiosio tulee vertailemaan sitä Qumranin muihin käsikirjoituksiin.

Hyödynnän analyysiosiossani Pajusen tekstin suomennosta ja en tee siihen muutoksia paitsi käsikirjoituksen 4Q510 fragmentin 1i 1 käännöksen yhteydessä.²⁸ Kaikkien tutkielmassa käytettyjen Qumranin tekstien hepreankielinen teksti perustuu niiden virallisessa julkaisusarjassa julkaistuun muotoon.

Hepreankielisen tekstin esittämisessä ja analyysissä käytän kriittisesti ”Dead Sea Scrolls Electronic Library” ohjelmaa. Ohjelma sisältää tiedot kaikista Qumranin luolista löydetyistä aiemmin tuntemattomista teksteistä. Ohjelman avulla tarkastelen fragmenttien hepreankielistä tekstiä, fragmenttien ulkonäköä ja sanoille annettuja määrittelyjä. Sen rinnalla käytän heprean sanakirjaa, jonka David Clines laati Qumranin heprean huomioon ottaen. Analyysiosiossani

²⁶ Angel 2015, 80.

²⁷ Katso liite 3 sivulla 91.

²⁸ Tutkielman analyysiosion nooteissa käyn kriittistä keskustelua Pajusen käännösratkaisujen kanssa. Käännän Fragmentin 1i 1, koska se sisältää tutkimuskysymyksen kannalta merkittävän osan tekstistä.

hyödynnän edellä mainittujen lisäksi Martin G. Abeggin englanninkielistä käännöstä.

Tutkielmassa käyttämieni metodien lisäksi hyödynnän materiaalsen rekonstruktion tuloksia. Esittelen seuraavassa luvussa rekonstruktioa metodina sekä sen tuloksia käsikirjoituksen 4Q511 tutkimuksessa. Tekstin analyysi ja tarkastelu perustuvat rekonstruktion käsikirjoituksen 4Q511 fragmenteille luomaan sijoitteluun ja keskinäiseen järjestykseen. Metodin tulokset ovat tutkielman kannalta tärkeitä, koska ne tekivät mahdolliseksi tekstin tarkastelun 16 palstaa kattavana käsikirjoituksena.

Käsittelen tutkimuskysymystäni tekstianalyysin ja sitä seuraavan laajemman tarkastelun kautta. Näissä hyödynnän tekstikritiikkiä, muotokritiikkiä ja lajikritiikkiä sekä kirjallisuuskritiikkiä. Viimeisessä pääluvussa hyödynnän vähän rituaalitutkimuksen metodia tekstin funktion arvioinnin yhteydessä.

2. Materiaalinen rekonstruktio metodina ja käsikirjoitus 4Q511

Materiaalinen rekonstruktio on metodi fragmentaarisesti säilyneiden tekstien analysoimiseen. Metodin kohteena olevat käsikirjoitukset on kirjoitettu yleensä nahkasta tai papyruksesta muodostettuihin käsikirjoituskääröihin. Metodia on käytetty Qumranin käsikirjoitusten fragmenttien tutkimuksessa erityisesti 1990-luvulta lähtien. Hartmut Stegemann kuvasi vuonna 1990 julkaistussa artikkelissaan materiaalsen rekonstruktion metodia.²⁹ Metodi kehitettiin ennen kaikkea siksi, että merkittävä osa Qumranin luolista löydetyistä käsikirjoituksista on säilynyt hyvin fragmentaarisesti ja lisäksi monia niistä ei tunnettu aikaisemmin.

Stegemann käytti metodia ensimmäisenä Qumranin käsikirjoitusten tutkimuksessa julkaisematta jääneessä väitöskirjassaan vuonna 1963. Väitöskirjassa hän toteutti materiaalsen rekonstruktion Hymnien kirjan fragmenteista.³⁰ Rekonstruktion laatimista auttoi Hymnien kirjan kohdalla se, että luolasta neljä on löytynyt siitä useita käsikirjoituksia. Ennen rekonstruktion laatimista ongelman niiden vertailemiselle muodosti, että käsikirjoituksissa on samaa sisältöä eri järjestyksessä.³¹ Myöhemmin metodia ovat käyttäneet ainakin

²⁹ Stegemann 1990, 189–207.

³⁰ Pajunen 2012, 22–23. Väitöskirjan tulokset Hymnien kirjan rekonstruktiosta on julkaistu DJD sarjan 40 osassa. Lisätietoja Hymnien kirjasta löytyy esim. Schuller 2001 21.

³¹ Stegemann 1990, 189–191.

Elisa Uusimäki käsikirjoituksen 4QBeautitudes kanssa ja Pajunen kanonisoimattomien psalmien suhteen käsikirjoituksissa 4Q380–381.³²

Stegemann kuvaa materiaalsen rekonstruktion metodia kahden pääsäännön avulla. Ensimmäinen niistä koskee niitä fragmentteja, joissa on toisiaan vastaavia vaurioita tai muuta tuntomerkkejä. Fragmentit tulee näiden vaurioiden tai tuntomerkkien vuoksi sijoittaa rekonstruktioon samalle korkeudelle suhteessa toisiinsa eli ne eivät voi sijoittua toinen toisensa ala- tai yläpuolelle. Lisäksi sääntöön kuuluu, että mitä samankaltaisempia fragmentit ovat suhteessa toisiinsa, sitä lähemmäs toinen toistaan ne todennäköisesti sijoittuvat.³³

Toinen rekonstruktion pääsääntö käsittelee sitä, kuinka fragmenttien vahinkojen tai tuntomerkkien etäisyys suhteessa toisiinsa muuttuu. Muutos tapahtuu systemaattisesti, kun siirrytään käsikirjoituskäärön sisemmistä osista sen ulompiin osiin. Etäisyys on laskettavissa matemaattisesti kehän ympärysmittan avulla kaavalla, joka on $2\pi r$. Etäisyyden kasvu tai pieneneminen on siis laskettavissa aritmeettisesti. Tässä yhtälössä r merkitsee kehän sädettä. Se lyhenee tasaista tahtia, kun siirrytään käärön eli ympyrän sisempiin kerroksiin. Lyheneminen riippuu siitä, kuinka paksua nahkaa tai papyrusta kääre on ja kuinka tiukkaan käärittynä se on säilynyt alkuperäisessä löytökontekstissaan. Laskutoimituksen tuloksena on se, että käärön seuraava kierros on aina pienempi kaksi kertaa $\pi:n$ eli n . luvun 3,1415... verran.³⁴

Stegemann korostaa rekonstruktion sääntöjen ohessa, että rekonstruktion on perustuttava ainoastaan fragmenttien fyysisiin ominaisuuksiin. Fragmenttien tekstin sisältö ei ole hyödyllinen yksityiskohta materiaalisessa rekonstruktiossa muualla kuin poikkeuksellisissa tapauksissa.³⁵ Tästä syystä käsikirjoituksen 4Q511 fragmenttien käsittely on rekonstruktion osalta jaettu kahteen osaan. Tässä luvussa rekonstruktiota arvioidaan materiaalsen todistusaineiston pohjalta. Fragmenttien tekstin sisältöön ja yhtenäisyyteen liittyvä tarkastelu tapahtuu neljännessä luvussa.

Stegemann havainnollistaa asiaa esimerkillä. Esimerkissä käsikirjoituskäärön paksuus on 0,16 mm. Luku liitettynä edellä esitettyyn

³² Angel 2015, 28–29. Pajunen 2012, 1–329. Tarkemmat tiedot löytyvät kirjallisuusluettelosta. Pajunen käsittelee tämä tutkielman käsikirjoituksia sivuilla 59–62. Elisa Uusimäen väitöskirja on vuodelta 2013. *Turning Proverbs towards Torah – 4Q525 in the Context of Late Second Temple Wisdom Literature*. Helsinki: Suomen yliopistopaino.

³³ Stegemann 1990, 205.

³⁴ Stegemann 1990, 195.

³⁵ Stegemann 1990, 207.

yhtälöön, eli luku kerrotaan kaksi kertaa piin lukumäärällä, tulokseksi tulee noin 1 mm (tarkalleen 1.00528 mm). Mikäli kääron paksuus on puolestaan 0.8 mm, etäisyyden kasvu on noin 5 mm. Stegemann esittää nämä kaksi lukua esimerkkeinä, koska hän toteaa myöhemmin artikkelissa, että hänen tuntemiensa Qumranin käsikirjoitusten vaihteluväli on näiden lukujen välillä.³⁶ Käsikirjoituksessa 4Q511 tämä etäisyyden kasvu on puolestaan 3 mm.³⁷

Stegemann esittää fragmenttien etäisyydestä toisiinsa havainnollistavan esimerkin. Siinä oletetaan iso käsikirjoituksen fragmentti, jossa on kolmessa kohtaa jälkiä vahingosta. Vahinkojen etäisyys kasvaa niin, että se on keskimmaisesta vahingon paikasta oikealle edetessä 10 cm päässä, kun taas vasemmalla oleva paikka on 9.5 cm päässä. Näiden kahden luvun pohjalta hän päätyy kahteen erilliseen johtopäätökseen.

Ensimmäisessä niistä hän toteaa vahinkojen vähenevän oikealta vasemmalle, ja sen pohjalta kääro on ollut käärittynä niin, että sen alku on ollut kääron uloimmassa päässä. Toiseksi hän toteaa fragmentin pohjalta sen, että kääro on ollut todennäköisesti ainakin noin 63 cm pitkä. Tämä perustuu siihen, että fragmentit ovat olleet noin 50–80 cm päässä käsikirjoituksen lopusta. Näiden lukujen pohjalta hän päätyy 63 cm pituuteen siksi, että hän vertailee etäisyyttä muihin tuntemiinsa käsikirjoituksiin, mutta ei anna konkreettisia esimerkkejä.³⁸

Stegemann käsitteli käsikirjoituksia 4Q510 ja 4Q511 jo vuonna 1990 julkaistussa artikkelissa. Hän esitti tässä yhteydessä sitä, että käsikirjoitus 4Q511 alkaisi fragmentista 10 ja loppuisi noin 12 palstan päästä fragmentteihin 63ii–64iv. Merkittävää asiassa on se, että Baillet esitti käsikirjoituksen alkuperäisessä julkaisussa fragmentin 10 sijoittuvan vasta sitä pienemmän numeron saaneiden fragmenttien jälkeen.³⁹ Angel ottaa tähän erimielisyyteen kantaa omassa materiaalisessa rekonstruktiossaan. Jatkan aiheen käsittelyä fragmentin 10 tekstianalyysin yhteydessä.

2.1 Materiaalinen rekonstruktio ja käsikirjoitus 4Q511

Sisällön keskinäisellä järjestyksellä on keskeinen merkitys tekstin merkityksen määrittämisessä. Käsikirjoituksen fragmenteista tehty materiaallinen rekonstruktio on tutkielman kannalta hyödyllinen, koska se auttaa hahmottamaan

³⁶ Stegemann 1990, 195.

³⁷ Angel 2015, 30.

³⁸ Stegemann 1990, 199–200.

³⁹ Stegemann 1990, 203. Fragmenttien keskinäinen järjestys on nähtävissä tutkielman liiteosassa.

käsikirjoitusten fragmentaarista sisältöä hymneinä ja mahdollisesti yhtenäisenä tekstinä.⁴⁰ Käsikirjoituksen tarkasteleminen edellyttää Angelin rekonstruktiota varten luoman luokittelun ymmärtämistä. Seuraavaksi esittelen Angelin rekonstruktion menetelmän, jolla hän jakaa fragmentit eri kategorioihin.

Angel jakaa materiaalisessa rekonstruktiossaan asettamansa fragmentit neljään eri kategoriaan. Kategorioita ovat 1) varmuudelle paikalleen asetetut fragmentit, 2) melko varmasti paikalleen asetetut fragmentit, 3) alustavasti sijoitetut fragmentit sekä 4) fragmentit joita ei voida sijoittaa minkään varmuusasteen mukaan.⁴¹ Käsittelen työssäni näistä kategorioista ensimmäistä ja toista, koska ne ovat osa Angelin varsinaista rekonstruktiota. Hyödynnän toisaalta yhtä rekonstruktion asettelun ulkopuolelle jäävää fragmenttia sen sisällön merkittävyyden vuoksi.

Kohtelen näiden kahden varmuusaseteen saaneita fragmentteja tasavertaisesti ja tuon esiin fragmentin sijoittumisen näihin kategorioihin analyysini yhteydessä. Pidän kategorioita arvokkaina tekstiin kohdistuvan tutkimuksen kannalta, koska niiden puitteissa on mahdollista tarkastella rinnakkain varmoja ja melko varmoja sijoituksia. Palaan fragmenttien keskinäisiin suhteisiin tämän luvun lopussa.

Angel sijoittaa fragmentit paikalleen ja näihin kategorioihin erilaisten tuhojälkien perusteella. Jäljet sijaitsevat usein tekstipalstan ylälaidassa ja harvemmin palstan alalaidassa. Angelin mukaan monet näistä tuhojäljistä johtuvat palstojen reunojen merkitsemisestä terävällä instrumentilla, mikä on edistänyt niiden lähettyvillä olevan nahan vaurioitumista. Lisäksi fragmenttien tuhojäljissä on merkkejä eroosioista, joka on aiheuttanut vaurioita myös käsikirjoituksen muihin fragmentteihin. Fragmenttien numerot kuvaavat monessa tapauksessa pienemmistä fragmenteista yhteen koottuja isompia kokonaisuuksia. Numeron suuruus pohjautuu siihen järjestykseen, jonka Baillet asetti fragmenteille.⁴²

Ensimmäiseen varmuudella paikalleen asetettujen fragmenttien luokkaan kuuluvat fragmentit 63–64 ii–iv, 28–29, 30, 44–47 48–51 sekä 52–59. Ne on sijoitettu tähän luokkaan, koska Angel uskoo niiden sijoittuvan omille paikoilleen lähes varmasti. Tämä perustuu fragmenttien fyysisiin ominaisuuksiin kuten tuhojälkiin, fragmenttien kokoon, palstojen leveyteen ja muihin vastaaviin

⁴⁰ Angel 2015, 27–28.

⁴¹ Angel 2015, 31.

⁴² Baillet 1982, 215–262. Näillä sivuilla esitellään käsikirjoitukset numerojärjestyksessä.

yksityiskohtiin.⁴³ Sijoittelun yksityiskohtia käsitellään lyhyesti ennen tekstianalyysii fragmentti kerrallaan.

Näistä varmuudella sijoitetuista fragmenteista 63–64 ii–iv sijaitsevat rekonstruktion kolmella viimeisellä palstalla. Loput tämän kategorian fragmentit sijoitetaan käsikirjoituksen puolenvälin lähetyville, niistä löytyvien tuhojälkien keskinäisen etäisyyden perusteella. Sijoittelussa fragmentit 28–30 tulevat ensin ja tekstipalstoilla 7–8. Loput fragmentit sijaitsevat palstoilla 9–11 numerojärjestyksessä.⁴⁴ Varmasti sijoitetut fragmentit sijaitsevat toisin sanottuna joko tekstipalstojen lopussa tai sen keskiosassa. Näin on tärkeää ottaa huomioon, että yhtään varmaa fragmenttia ei ole asetettu käsikirjoituksen alkuosaan.

Toiseen melko varmasti paikalleen asetettujen fragmenttien luokkaan kuuluvat fragmentit ovat 60, 10, 2i–ii, 18i–iii, 1 ja 35. Niiden luokittelu tähän kategoriaan perustuu siihen, että ne niiden sijoittamista paikoilleen puoltaa tekstifragmenttien materiaalien todistusaineisto. Tähän luokkaan kuuluvien fragmenttien sijoittelussa on epävarmuutta niiden tarkan sijainnin suhteen. Tämän kategorian fragmentit sijoittuvat pääosin rekonstruktion alkuosaan. Ensimmäisiltä kolmelta palstalta löytyvät fragmentit 2i, 2ii ja 1, tässä järjestyksessä kukin omalla palstallaan. Neljäs palsta on tyhjä pientä fragmenttia 18i lukuun ottamatta. Palstalta 5 löytyvät puolestaan fragmentit 35 ja 18ii. Fragmentti 18 iii on seuraavalla palstalla 6. Fragmentit 10 ja 60 sijoitetaan puolestaan vasta tekstipalstojen puolivälin jälkeen palstoille 11 ja 12.⁴⁵

Kolmanteen alustavasti paikalleen sijoitettujen fragmenttien kategoriaan kuuluvat fragmentit 8, 63i yhdessä fragmentin 111 kanssa, 43, 41, 37 ja 22. Angel ei ole asettanut niitä työn lopusta löytyvään fragmenttien sijoitteluasetteluun, koska hän pitää niiden sijoittamista tarkasti johonkin kohtaan tekstipalstoja liian epävarmana.⁴⁶ Näiden fragmenttien merkitys työssäni nousee esiin niissä tapauksissa, joissa niiden sisältö on työni kysymyksenasettelun kannalta hyödyllistä. Nostan näistä fragmenteissa esille fragmentin 8 sen sisällön takia.

Neljänteen kategoriaan, jonka fragmentteja ei voida sijoittaa mihinkään varmasti, Angelin tekemän rekonstruktion pohjalta kuuluvat fragmentit 3–7, 9, 11–17, 19–27, 34, 36–42, 56, 61–62, 65–110 sekä fragmentit väliltä 112–224.

⁴³ Angel 2015, 31. Angel käsittelee rekonstruktionsa julkaisussa fragmentit erikseen ja kertoo, mitkä näistä fyysisistä ominaisuuksista ovat johtaneet fragmentin sijoittamiseen paikalleen.

⁴⁴ Angel 2015, 31.

⁴⁵ Angel 2015, 44.

⁴⁶ Angel 2015, 66.

Tähän kategoriaan kuuluvat fragmentit ovat Angelin mukaan pieniä ja niissä on vain vähän sanoja.⁴⁷ Mainitsin nämä fragmentit, koska halua antaa fragmenttien lukumäärästä kokonaiskuvan. Haluan toisaalta korostaa sitä, että käsikirjoitukseen kuuluu paljon pieniä paikkaa vailla olevia fragmentteja. Näistä fragmenteista merkittävän roolin työni kannalta saa vain fragmentti 42.

Tulen palaamaan analyysiosiossani fragmenttien paikalleen sijoittamisen varmuusasteisiin. Tieto sijoittamisen varmuusasteesta on erityisen tärkeä, kun analysoin yksittäisen fragmentin sisältöä suhteessa niihin fragmentteihin, jotka ovat joko samalla tai viereisellä palstalla. Lisäksi on tärkeää erotella fragmenttien sijoittamisen varmuusaste siksi, että analyysini tarkastelu ottaa huomioon kaikki tavoitteideni kannalta merkittävät tekstifragmentit. Tästä syystä voi olla tärkeää määrittää onko sijoituspaikkaa vailla olevilla fragmenteilla olemassa edes mahdollisia sijoituspaikkoja, jotka voisivat auttaa niiden sisällön hahmottamisessa.

Lisäksi käsikirjoituksen pituus on yksi kriteeri, joka vaikuttaa siihen voidaanko sitä pitää rituaalisena käsikirjoituksena. Käsikirjoituksen nykyinen muoto vaikuttaa vielä pituutensa puolesta sopivalta rituaalin kaavana toimimisen kannalta. Mikäli käsikirjoitus on kuitenkin sen nykyistä mittaa pitempi alkaa sen sopivuus tähän kontekstiin vaikuttamaan epätodennäköiseltä.

Materiaalisen rekonstruktion merkitystä puoltaa lisäksi fragmentin 10 sijoittuminen käsikirjoituksessa 4Q511. Käsikirjoituksen rekonstruktion aloittamisen yhteydessä vuonna 1990 sen oletettiin vielä sijoittuvan käsikirjoituksen alkuun. Angel argumentoi materiaalisen rekonstruktionsa yhteydessä sen puolesta, että fragmentti tulisi sijoittaa käsikirjoituksen keskelle.⁴⁸

Fragmentin sijoittuminen vaikuttaa merkittäväällä tavalla tekstin funktion arviointiin, koska tekstin luokittelu henkien vastaiseksi hymniksi tai suojelurukoukseksi pohjautuu osittain sen sisältöön. Pidän sen sisältöä keskeisenä myös tekstin lajin ja mahdollisen rituaalisen funktion arvioinnin kannalta. Fragmentin tekstissä kuvataan pääasiassa henkien torjumista minämuotoisen puhujan toimesta. Tarkastelen seuraavassa kappaleessa rekonstruktion tuloksia niiden 16 tekstipalstan valossa, jotka Angel mallinsi rekonstruktiossaan.

⁴⁷ Angel 2015, 79.

⁴⁸ Angel 2015, 50–52.

2.2 Tekstipalstojen esittely ja fragmenttien sijoittelun perusteet

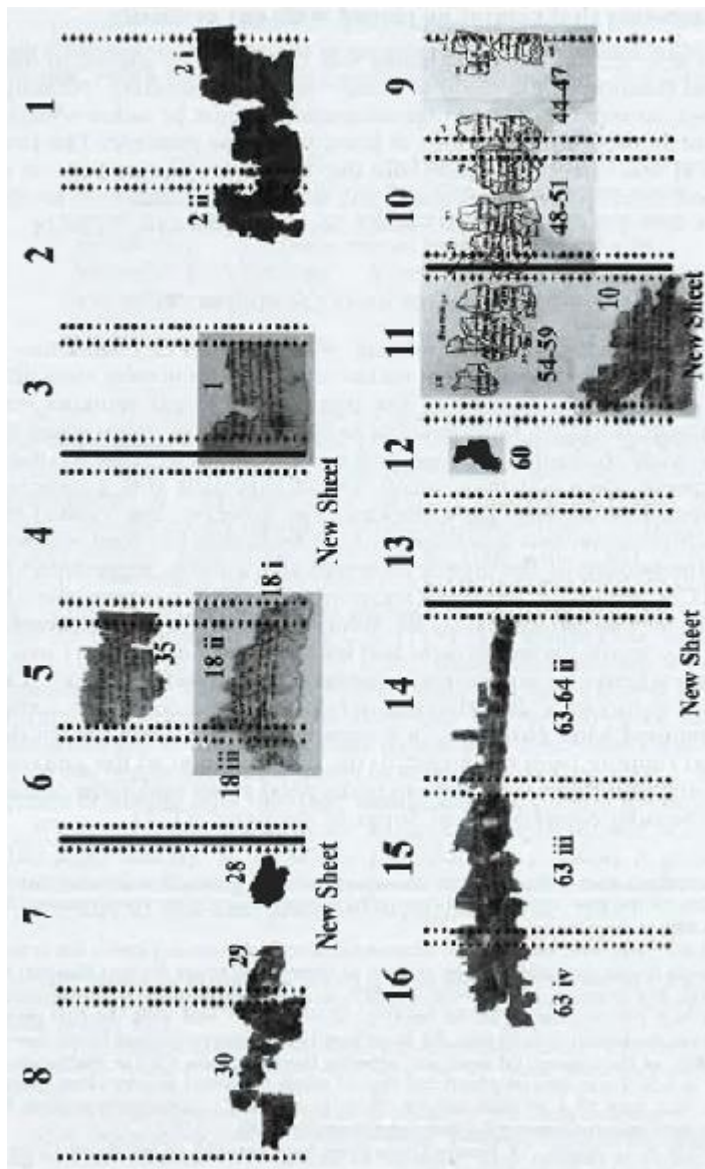
Käskirjoitusten fragmenttien sisällön yhtenäisyys on tärkeä teema, koska käsittelemissäni fragmenteissa on jäänteitä kahden hymnin otsikosta.⁴⁹

Fragmenttien välillä on lisäksi eroja puheen persoonamuodossa ja sisällössä.

Tämän vuoksi vaikuttaa varmalta, että käskirjoitus sisältää useita eri hymnejä.

Toisaalta on syytä ottaa huomioon se, että pitkissä hymneissä tekstin sisältö voi muuttua merkittävästi hymnin sisällä. Näin sisällön eroavaisuuksien puolesta ei voi tehdä johtopäätöksiä hymnien rajoista. Tekstin materiaalsen rekonstruktion myötä saama järjestys ja fragmenttien sijoittelu, on mahdollista jäsentää kuvalla palstoista.

Angelin materiaalsen rekonstruktion palstat:

⁴⁹ Hymnien otsikot ja tässä osiossa kommentoitu muu fragmenttien tekstin sisältö on nähtävissä työn lopun liiteosiosta löytyvässä hepreankielisessä tekstissä ja Pajusen suomennoksessa siitä.

Kuvassa teksti on jaettu tekstipalstoihin pisteistä koostuvalla viivalla, josta näkyy lisäksi tekstipalstojen väliset tyhjät palstat erottavat marginaalit. Tumma viiva esimerkiksi palstojen 3 ja 4 välillä kuvaa sitä, mistä kohdista alkaa uusi palanen nahkaa, johon teksti on kirjoitettu. Kuvasta näkyy myös tekstipalstojen leveyden vaihtelu, joka vaikuttaa toimivan systemaattisesti niin, että nahan muodostaman kokonaisuuden viimeinen tekstipalsta on muita kapeampi.⁵⁰ Fragmenttien sijoittelun kannalta on syytä pitää mielessä se, että fragmenttien sijoitus paikoilleen on epävarmaa erityisesti viidellä ensimmäisellä palstalla.

2.2.1 Palstojen 1–3 fragmentit 2i, 2ii ja 1

Fragmentit 2i ja 2ii on sijoitettu käsikirjoituksen alkuun kahdelle ensimmäisellä palstalle niissä esiintyvien tuhojälkien perusteella. Tuhojälkien etäisyys toisistaan on noin 11,6 cm, joka on suurempi kuin muissa sijoitetuissa fragmenteissa. Fragmentti 1 on sijoitettu paikalleen epävarmoin perustein, koska on mahdollista, että fragmentti on sijainnut rekonstruktion 16 palstan ulkopuolella.⁵¹ Rekonstruktion sääntöjen mukaisesti ne tulee sijoittaa ennen muita fragmentteja kääron uloimpaan osaan.

Fragmenttien 2i ja 2ii sijainti suhteessa käsikirjoituksen muihin rekonstruktioissa sijoitettuihin fragmentteihin on kuitenkin mahdollista laskea. Se on Angelin mukaan noin 63 cm. Se on tarkemmin sanottuna etäisyys fragmenttien 2i ja 2ii sekä fragmentin 28 välillä.⁵²

Fragmentti 1 on sijoitettu palstalle kolme. Fragmentissa on säilynyt osa niin vasemmasta kuin oikeasta marginaalista. Fragmentin sijoitus on epävarma vertailukelpoisten tuhojälkien puutteen vuoksi.⁵³ Fragmentin sijainti ei ole keskeinen kysymys tutkielman kannalta, joten pidän Angelin rekonstruktiossa tekemää fragmentin sijoittamista riittävän hyvin perusteltuna.

2.2.2 Palstan 5 fragmentit 35 ja 18ii

Fragmentti 18 on sijoitettu palstalle 5. Sijoitus perustuu fragmentista löytyviin tuhojälkiin, jotka ovat noin 10 cm päässä toisistaan. Fragmentissa on säilyneenä tekstipalstan alareuna ja osa palstan molemmilla puolilla olevien palstojen

⁵⁰ Angel 2015, 59.

⁵¹ Angel 2015, 54–55. fragmenttien sijoittelun tarkemmat perustelut löytyvät Angelin rekonstruktion julkaisusta.

⁵² Angel 2015, 55.

⁵³ Angel 2015, 60–63. Angel esittelee kattavat perustelut fragmentin sijoittamiselle rekonstruktiossaan.

alalaidasta.⁵⁴ Angelin argumentit fragmentin sijoittamisesta ovat perusteltuja. Fragmentin sijoittaminen viidennelle palstalle on merkittävä yksityiskohta suhteessa käsikirjoituksen aloittaneisiin kolmeen fragmenttiin. Sen sisältöä on hyödyllistä tarkastella ottaen huomioon ympäröivien palstojen fragmentit. Asian käsittely jatkuu tekstianalyysin jälkeisen luvun alussa.

Fragmentti 35 on sijoitettu saman palstan yläosaan. Sen sijoitus palstalle 5 ei perustu tuhojälkiin, koska niitä ei ole säilyneenä osana tätä fragmenttia. Sijoituksen perusteluksi Angel toteaa, että rekonstruktion kuudellatoista palstalla ei ole muuta todennäköisempää paikkaa fragmentille. Lisäksi on tärkeää ottaa huomioon, että fragmentti on saattanut sijaita näiden 16 palstan edellä käsikirjoituksessa.⁵⁵ Pidän fragmentin sijoittamista kuitenkin riittävän perusteltuna. Asian käsittely jatkuu analyysin jälkeen, koska fragmenttien tekstissä esiintyy käsikirjoituksen yhtenäisyyden kannalta tärkeitä yksityiskohtia.

2.2.3 Palstojen 7 ja 8 fragmentit 28–29 ja 30

Fragmentit 28–30 on sijoitettu rekonstruktiossa lähelle toisiaan palstoille 7 ja 8. Tämä johtuu siitä, että ne olivat kiinnittyneinä toisiinsa, kun fragmentit löydettiin. Fragmentit on sijoitettu paikoilleen varmaan perustein, koska niistä löytyvät tuhojäljet ovat noin 9.2–9.5cm päässä toisistaan. Lisäksi fragmenttien 28 ja 29 kaksi alinta riviä on erotettu toisistaan muihin fragmentteihin verrattuna isolla rivivälillä. Tämän perusteella Angel sijoittaa fragmentit samalle tekstipalstalle.⁵⁶ Baillet huomasi tekstin julkaisun yhteydessä, että fragmentit muodostavat kahden tekstipalstan alalaidan jäänteet.⁵⁷ Fragmenttien sijoittaminen rekonstruktioon perustuu materiaalisten yksityiskohtien pohjalta argumentointiin, joten niiden sijaintia ei ole syytä kyseenalaistaa.

2.2.4 Palstojen 9 ja 10 fragmentit 44–51

Fragmentit on sijoitettu paikoilleen näillä kahdella palstalla varmaan perustein. Sijoittamista edesauttoi, että tämän kokonaisuuden fragmentit löydettiin läheltä toisiaan samasta kasasta fragmentteja. Niiden sijoittuminen rekonstruktion tekstipalstoille perustuu fragmenttien 47 ja 48 sijoittamisella vierekkäisille palstoille 8 ja 9.⁵⁸

⁵⁴ Angel 2015, 56–58. Katso myös sivun 59 kuva, josta fragmentin sijainti ja etäisyys muihin fragmentteihin on nähtävissä.

⁵⁵ Angel 2015, 64–66.

⁵⁶ Angel 2015, 36.

⁵⁷ Baillet 1982, 234.

⁵⁸ Angel 2015, 38–42. Fragmenttien sijoittelu on hahmotettavissa sivulta 42 löytyvän kuvan avulla.

Fragmenttien keskinäinen sijainti on perusteltu rekonstruktiossa niistä löytyvien tuhojälkien pohjalta. Tuhojälkien vaihteluväli on 8,2–8,8 cm. Tuhojäljet ovat säilyneet systemaattisesti, koska ne sijaitsevat tekstipalstojen väliin jäävässä marginaalissa.⁵⁹

2.2.5 Palstan 11 fragmentit 52–59 ja 10

Palstan fragmentit eroavat toisistaan siinä, että fragmentit 52–59 on sijoitettu rekonstruktion osaksi korkealla varmuusasteella, kun taas fragmentti 10 on sijoitettu melko varmoin perustein paikalleen. Sijoittelun varmuuden ero johtuu siitä, että fragmentissa 52–59 on hahmotettavissa noin 7,9cm päässä olevia tuhojälkiä edellisen palstan fragmentteihin verrattuna. Fragmentin 10 sijoittaminen tälle palstalle on perusteltu rekonstruktiossa fragmentin nahasta löytyvistä noin 7,9 cm päässä olevista tuhojäljistä.⁶⁰

Nämä tuhojäljet eivät vaikuta mahdollistavan yhtä varmaa sijoittamista, kuin muissa varmasti asetetuissa fragmenteissa. Pidän mahdollisena, että Angel ei pystynyt esittämään koko argumentointiaan fragmentin sijoittamisesta rekonstruktion julkaisun yhteydessä. Asia nousi esiin fragmentin sijoittamisen arvioimisen yhteydessä. Asian esilletuloon vaikutti, että Angel argumentoi syksyn 2015 esitelmässään vahvasti fragmentin palstalle 11 sijoittamisen puolesta.⁶¹

”Interestingly, my reconstruction reveals that in 4Q511, this song is located close to the end of the scroll, in the middle of column 11, rather than at the beginning”⁶²

Fragmenttien lähekkäin sijoittamisen kannalta on toisaalta syytä huomioida myös se, että fragmentissa 52–59 on säilynyt kahdeksan riviä tekstiä ja fragmentissa 10 puolestaan 12 riviä, jotka eivät vastaa toisiaan. Näin säilyneissä fragmenteissa on yhteensä 20 riviä tekstiä. Angel esittää lisäksi rekonstruktionsa yhteydessä, että fragmenttien väliin olisi jäänyt tilaa 6 riville tekstiä.⁶³ Näin fragmenttien väliin voisi siis sijoittua ne neljä riviä, jotka puuttuvat fragmentin 10 puheesta henkiä vastaan verrattuna fragmenttiin 1i 1 sekä 1–2 riviä muuta sisältöä. Pidän fragmentin 10 sijoittamista tälle palstalle perusteltuna ratkaisuna.

2.2.6 Palstojen 14–16 fragmentit 63–64ii-iv

Fragmentit 63–64ii-iv muodostavat yhdessä osuuden, joka päättyy käsikirjoituksen viimeiselle palstalle 16. Tarkastelen tässä yhteydessä lähinnä

⁵⁹ Angel 2015, 42–44.

⁶⁰ Angel 2015, 49–52.

⁶¹ Angel syksy 2015 esitelmä.

⁶² Angel syksy 2015 esitelmä.

⁶³ Angel 2015, 52.

näiden fragmenttien keskinäistä suhdetta, fragmenttien vertailu niitä edeltävään sisältöön tulee käsitellyksi myöhemmin tekstin funktion tarkastelun yhteydessä.

Fragmentit 63–64 kattavat käsikirjoituksen neljän viimeisen palstan yläreunan. Tuhojälkien etäisyys näissä fragmenteissa on hyvin lyhyt, vaihteluväli on 4,9–5,2 cm lukuun ottamatta fragmenttia 63ii, jossa se on noin 6 cm.⁶⁴ Lyhyiden etäisyyksien vuoksi fragmentit sijaitsevat varmasti käsikirjoituksen lopussa, mitä tukee myös selvä lopetusosio viimeisellä palstalla. Sen käsittely jatkuu seuraavassa luvussa.

2.2.7 Käsikirjoitusten yhtenäisyyden yhteenveto

Tarkastelin edellä Angelin materiaallisen rekonstruktioon sijoitettuja fragmentteja ja niiden keskinäisiä suhteita. Merkittävässä osassa tapauksista etäisyydet fragmenttien välillä ovat suuria ja näin on vaikeaa sanoa mitään varmaa niiden keskinäisestä suhteesta. Fragmenttien sijoittelu saa perustansa fragmenteissa esiintyvistä tuhojäljistä, joiden etäisyys muuttuu tasaisesti sisemmälle kääroässä mentäessä. etäisyyksiin vaikuttavat lisäksi kääron kierrosten lukumäärä sekä väliin jäävien palstojen määrä.⁶⁵

Hymnien lukumäärä on vaikea kysymys, johon ei ole mahdollista antaa perusteltua vastausta säilyneen sisällön puitteissa. Käsikirjoituksen otsikkojen säilymisen ansiosta käsikirjoitus koostuu ainakin kahdesta eri hymnistä ja Angel löysi rekonstruktionsa osana vähintään kolme hymniä käsikirjoituksesta.⁶⁶ Edellä tarkasteltujen fragmenttien sisältö vaikuttaa kokonaisuutena riittävän yhteneväisenä, että tekstin tarkastelu rituaalisessa mielessä on mielekästä. Ennen rituaalisen funktion tarkastelua on syytä tehdä tekstianalyysi rekonstruktion fragmenteista ja sitten arvioida vielä ennen rituaalista kontekstia puhujan ja hymnien toiminnan luonnetta.

3. Käsikirjoitusten 4Q511 ja 4Q510 Sisällön analyysi

Käyn työni tässä osiossa lävitse jokaisen käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 merkittävän fragmentin. Niiden valintaan ovat vaikuttaneet se, mitkä fragmentit Pajunen käänsi tekstin suomennoksen yhteydessä, sekä se, mitkä fragmentit sisältävät tekstin funktion ja luokittelun kannalta merkittävää sisältöä. Käsittelen

⁶⁴ Angel 2015, 32–33.

⁶⁵ Stegemann 1990, 193–195.

⁶⁶ Angel syksy 2015 esitelmä. Hän ei totea tätä asiaa materiaallisen rekonstruktiosta julkaisun yhteydessä.

analyysissäni ensin ne fragmentit, jotka Angel on sijoittanut materiaaliseen rekonstruktiionsa ja vasta sen jälkeen fragmentit, joita se ei sisällä.

Analyysini tavoitteena on tarkastella käsikirjoitusten lajin ja funktion kysymyksiä materiaalisen rekonstruktion sille luoman järjestyksen puitteissa. Analyysissäni kiinnitän erityistä huomiota siihen, kuka on tekstin puhuja ja missä persoonamuodossa Jumalaa tai muuta puheen kohdetta puhutellaan. Tarkasteluni ottaa huomioon sen, että käsikirjoituksessa 4Q511 on useita eri hymnejä, jotka eivät välttämättä ole liittyneet toisiinsa niiden alkuperäisessä kontekstissa. Molempien käsikirjoitusten suhteen on esitetty, että niillä voisi olla rituaalinen konteksti.⁶⁷ Toisaalta on myös mahdollista nähdä käsikirjoituksen 4Q511 psalmit osana samankaltaisten psalmien kokoelmaa.

Analyysini esittelee kustakin fragmentista ensin sen hepreankielisen tekstin muodossa, jonka *Dead Sea Scrolls Electronic Library* siitä antaa.⁶⁸ Ohjelman sisältämä tietoa fragmenttien tekstistä perustuu käsikirjoitusten virallisen julkaisusarjan editioihin. Seuraavaksi analyysissä esitellään Pajusen suomennos tekstistä, jota arvioidaan kieliopin, käännösvaihtoehtojen ja tulkintavaihtoehtojen tasolla. Käännöstä seuraa tekstianalyysi, jossa käsitellään tekstin keskeisiä erityispiirteitä ja sen yhtenäisyyteen ja luokitteluun liittyviä kysymyksiä. Käsitelen käsikirjoituksen 4Q511 fragmenttien sisältöä yhteenvedon muodossa niiden analyysin jälkeen sekä kokoan yhteen tekstin luokittelun ja funktion kannalta keskeisiä asioita molempien käsikirjoitusten analyysien jälkeen.

Aloitan käsittelyni käsikirjoituksesta 4Q511. Käsitelen nämä käsikirjoitukset tässä järjestyksessä, koska 4Q510:n sisältö on rinnasteinen 4Q511:den materiaalisen rekonstruktion keskivaiheille sijoittuvan fragmentin kanssa. Järjestykseen vaikuttaa myös se, että laadin 4Q510:n fragmentista 1 oman käännöksen sen sisällön merkittävyyden vuoksi. Tavoitteenani on, että lukijalla on jo käsitys fragmentin sisällöstä yleisellä tasolla sen kautta, että olen käsitellyt käännökselle rinnakkaisen fragmentin 10 4Q511:sta sisällön analyysin yhteydessä.

⁶⁷ Eshel 2003, 79–80. Eshel ei ota suoraan kantaa käsikirjoituksen 4Q510 asemaan. argumentoi Joseph Angel argumentoi tekstin rituaalisen funktion puolesta Helsingissä 2015 syksyllä pitämässään esitelmässä.

⁶⁸ Tov, Emmanuel. *The Dead Sea Scrolls Electronic Library*. Provo: Brigham Young University.

3.1 Käsikirjoituksen 4Q511 analyysi

Käsikirjoituksesta 4Q511 on säilynyt 12 isoa ja yli 212 pientä fragmenttia.⁶⁹

Pienten fragmenttien merkitys tutkimukselle on vähäinen, koska niitä ei ole pystytty sijoittamaan suhteessa isompiin ja täten tekstin käännös keskittyy isoihin fragmentteihin.⁷⁰ Käsittelen käsikirjoitukseen kuuluvat fragmentit siinä järjestyksessä, johon Angel päätyi materiaallisen rekonstruktionsa yhteydessä.⁷¹ Tämä järjestys eroaa aiemmasta tutkimuksesta, johon Pajusen käännös pohjautuu. Angel tosin toteaa rekonstruktion yhteydessä, että osa tekstifragmenteista on epävarmalta pohjalta sijoitettuna niille esitetyille paikoille.⁷² Angelin rekonstruktio on tarkastelun perusta ja tekstifragmenttien sijoittelua tarkastellaan niiden sisällön käsittelyn yhteydessä.

3.1.1 Fragmentit 2i-2ii historia, ylistys ja valitut

Fragmentit 2i ja 2ii koostuvat yhdestätoista pienemmästä tekstifragmentista, jotka on yhdistetty niin että niistä muodostui kaksi isoa fragmenttia. Ne sijoittuvat Angelin rekonstruktiossa tekstipalstojen yksi ja kaksi alalaitaan. Lisäksi ne kattavat leveyssuunnassa koko ensimmäisen tekstipalstan ja noin kolmanneksen toisesta tekstipalstasta.⁷³

Angelin rekonstruktiossa fragmentit on sijoitettu paikalleen melko varmasti. Epävarmuus sijoituksen suhteen johtuu siitä, että rekonstruktion pohjalta ei ole mahdollista todeta sitä alkaako käsikirjoitus näistä fragmenteista. Kysymyksenä jää siis avoimeksi se onko käsikirjoituksessa ollut alun perin enemmän tekstipalstoja kuin rekonstruktiossa on esitelty.

Tutkielman tapa esittää teksti hyödyntää useita erityismerkkejä kuvaamaan tekstin kirjainten varmuusasteita ja muuta tekstiin liittyvää tietoa. Esittelen merkit taulukossa. Taulukon kolme alinta merkkiä tai merkintätapaa pätevät myös hepreankielisen tekstin alla esiteltyyn Pajusen suomenkieliseen käännökseen.

Taulukko merkeistä:

Ⲗ kirjain ilman merkintöjä on varma

⁶⁹ Angel 2015, 81.

⁷⁰ Pajunen 2016, tulossa.

⁷¹ Angel 2015, 31, 45, 79. Kyseisillä sivuilla mainitaan fragmenttien sijoittelun varmuuden pohjalta ryhmiteltynä eri kategorioihin.

⁷² Angel 2015, 31. Tekstin heikosti säilynyt tila ei mahdollista fragmenttien asettelua suhteessa toisiinsa.

⁷³ Angel 2015, 54.

Ⲭ tarkoittaa sitä, että kirjain on todennäköisesti tämä

Ⲭ tarkoittaa sitä, että kirjain on mahdollisesti tämä

○ tarkoittaa kirjainta, jota ei ole pystytty tunnistamaan

Ⲭ tarkoittaa sitä, että kokonainen sana on rekonstruoitu

vacat tarkoittaa sitä, että fragmentissa on kirjoituksesta tyhjä kohta

[] tarkoittaa sitä, että tekstistä on muodostettu rekonstruktio

[...] tarkoittaa sitä, että kyseiseen kohtaan mahtuu sanoja

(...) tarkoittaa sitä, että tekstistä puuttuu määreitä tai muuta sisältöä

Fragmentin 2i hepreankielinen teksti:

למשכיל שירן]י[הללו את שם	1
קודשו ורוממוהו כול יודעי]צדק	[2
ורוש ממשלות השבית לאין]	שמחת	3
עולמים וחיי נצח לאיר אור]	[4
גורלו רשית ביעקוב ונחלת אל]והי[ם]]ל[]ישראל[ל]	[5
שומ]י דרך אלוהים ומסל[ת קודשו לקדושי עמו בדע[ת]		6
אלוהי]ם הנבונה שם]ישראל[בשנים עשר מחנות קדוש[] ה לו		7
גורל אלוהים עם מלאכי כי]מאורות כבודו בשמו ת[ש]בוהת		8
הם תכן למועדי שנה]ומ[משלת יחד להתהלך]ב[גורל		9
אלוהים]לפי כבודו ו[לשרתו בגורל עם כסאו כיא אלוהי		10

bottom margin

Tekstin käännös:

1 Viisauden opettajan⁷⁴, lau[lu ...]...[... Kuuluttakaa]⁷⁵ 2 Hänen pyhää [nimeä]än ja ylistäkää Häntä kaikki te, jotka tunnette [oikeudenmukaisuuden.] 3⁷⁶ Valtojen⁷⁷ päälliköstä Hän teki lopun ilman [... 4 i]kuinen⁷⁸ [ilo] ja iankaikkinen elämä,

⁷⁴ Abegg on kääntänyt nämä sanat muotoon: "For the instructor:". Kontekstin pohjalta ei ole mahdollista sanoa onko hymni viisauden opettajan oma tai tälle omistettu kuten Pajunen yllä. Abeggin tulkinta tarjoaa toisen yhtä perustellun tulkinnan ilmauksesta, jossa korostuu se, että hymni on viisauden opettajaa varten olemassa.

⁷⁵ Sana on hakasuluissa, koska se on yllä esitellyssä hepreankielisessä alkutekstissä himmennettynä eli tutkijan esittämä rekonstruktio tekstistä. Se perustuu fragmentissa näkyviin kirjainten jäänteisiin sekä tekstin kontekstiin. Abegg on käännöksessään samaa mieltä Pajusen kanssa kohdasta. Täten pidän sen mukana oloa suomennoksessa perusteltuna ratkaisuna.

⁷⁶ Käännöksestä on jätetty pois hepreankielisen sanan alussa yllä näkyvä ו – kirjain. Abegg on huomioinut sen omassa käännöksessään 'And'.

⁷⁷ Abegg ja Clines kääntävät termin sanalla 'dominions'. Kontekstin pohjalta jää kuitenkin epäselväksi, ovatko nämä päälliköt maallisia hallitsijoita tai valtaapitäviä vai jotakin muuta.

⁷⁸ Sana on hepreankielisessä tekstissä monikossa, mutta sitä on vaikea kääntää suomenkieleen sanan monikollisuuden säilyttäen.

saaden valon loistamaan [...] 5 Hänen [ar]paosansa on parasta Jaakobissa⁷⁹ ja Jum[ala]n perintö [...] Israe[l ...]...[...] 6 ne, jotka [seuraa]vat Jumalan tietä, Hänen [py]hää valtatie[tä]än kansansa pyhille. 7 [Jumal]an tied[o]n ymmärryksellä Hän⁸⁰ asetti [I]sraelin [kaht]eentoista leiriin ...[...]⁸¹... Hänelle 8 [...] Jumalan arpaosa yhdessä Hänen kunniansa valojen enke[lien] kanssa. Hänen nimessään (...) ⁸² ylistykset 9 [...]... Hän perusti vuoden juhla-ajoksi [ja] yhteisön vallan, niin että se kulkee [Jumalan] arpaosa[ssa 10 Hänen] suunsa (sanojensa) kunnian mukaan [ja] palvelee Jumalaa Hänen valtaistuimensa kansan arpaosassa, sillä (...) Jumala

Fragmentin teksti alkaa tekstin puhujan määrittelyn kannalta merkittävällä toteamuksella ”Viisauden opettajan, laulu” למשכיל שיר,⁸³ jolla on useita paralleelleja muissa Qumranin käsikirjoituksissa.⁸⁴ Yksi näistä paralleelikohdista on tässä käsikirjoituksessa sen rekonstruktion ulkopuolelle jäänyt fragmentti 8, jossa on vastaava otsikko.

Otsikon ensimmäiset sanat viittaavat joko henkilöön tai asemaan, joka liittyy riviltä alkavaan hymniin. Sanasta ’laulu’ שיר vaikuttaisi alkavan kyseisen hymnin otsikko tai nimi, joka on tuhoutunut. Varsinainen hymnin sisältö alkaa todennäköisesti fragmentin tekstissä seuraavaksi säilyneestä kehotuksesta ylistää Jumalan nimeä. Sitä seuraa kehotus, joka puhuttelee tuntematonta ihmisten joukkoa.

Ensimmäisten rivien sisältö käsiteltiin laajasti, koska rivien jälkeen tapahtuu merkittävä muutos tekstissä. Rivillä kuusi on toisaalta toinen monikkomuotoinen viittaus ihmisiin, jotka ”seuraavat Jumalan tietä” שומרי דרך אלוהים. Tämä viittaus on kuitenkin osa meneillään olevaa historiallista kuvausta ja ei siten tue ensimmäisten kahden rivin kuvausta jonkinlaisesta yleisöstä tai kuulijakunnasta. Rivit yksi ja kaksi voisivat kuulua yhteen niitä seuraavien rivien sisällön kanssa.

⁷⁹ Tämä kohta tekstissä on saanut aikaan useita erilaisia käännösratkaisuja. Abegg kääntää kohdan: ”His [l]ot is the first fruits in Jacob”. Clines on päätynyt puolestaan käännökseen ”his lot is with the elite of Jacob”. Käsitellen kohdan merkitystä käännöksen jälkeen.

⁸⁰ Abegg vaikuttaa olevan eri mieltä siitä, keneen persoonapronomini viittaa. Hän kääntää sanan: ”he”, mikä tuntuu viittaavan muuhun toimijaan, kuin Jumalaan. Pajusen käännös yllä vaikuttaa oletettavan termin viittaavan Jumalaan. Tämä viittaussuhde vaikuttaa ongelmalliselta, koska lauserakenne ei tunnu toimivan sen puitteissa.

⁸¹ Tässä kohdassa on hepreankielisessä tekstissä hyvin epävarma sana ’pyhä’. Abegg ja Pajunen molemmat jättävät termin huomioimatta, joten sen kääntäminen ei liene siis perusteltua.

⁸² Abegg ei jätä tähän tyhjää kohtaan vaan kääntää termit ilman taukoa: ”In His name the praises of”.

⁸³ En tuo leipätekstiin kirjainten epävarmuutta kuvaavia merkintöjä. Mikäli ne ovat käsitellyni kannalta olennaisia tuon asian muuten esiin tekstissä.

⁸⁴ Katso esim. 4QShirShabba 1i1 3ii5–8, 4QShirSjabb^b 1–2i 4QH^a 34, 4Q511 2i 84.

Yhtenäisyyttä puoltaa se, että toisen rivin sisältöön kuuluva johdanto-osana ennen Jumalan ylistyksestä koostuvaa riviltä kolme alkavaa hymniä.

Rivillä kolme mainitaan ”valtojen päälliköt” ריש ממשלות, jotka tulevat esille myös osassa myöhemmin käsitellyistä fragmenteista. Ilmauksen konteksti ei anna lisätietoa siitä, keitä nämä päälliköt voisivat olla. Fragmentin teksti puhuu toisaalta rivillä kahdeksan Jumalan ”kunnian valon enkeleistä” מלאכי מאורות כבודו. Maininta enkeleistä puoltaa mahdollista tulkintaa siitä, että valtojen päälliköt voisivat olla voisi viitata Pimeyden enkeliin tai muuhun demoniseen olentoon.⁸⁵ Tätä puoltaa myös se, kuinka rivillä viisi puhutaan ’Jaakobista’ ביעקוב. Näin tekstin historiallinen katsaus vaikuttaa selkeästi käsittelevän varhaista osaa Israelin historiasta.

Rivin viisi viittaukset Jaakobin ’arpaosaan’ גורלו ja ”Jumalan perintöosaan” נחלת אלוהים ovat fragmentin tekstin sisällön kannalta merkittäviä. Tekstin kääntäneet tutkijat eivät tunnu saavuttaneen yksimielisyyttä siitä, mihin ilmaus Jaakobin arpaosasta viittaa. Pajusen suomennos jättää avoimeksi kysymyksen, kenellä tekstin mukaan on yhtä hyvä arpaosa, kuin Jaakobilla. On toisaalta mahdollista, että ilmaus viittaa johonkin asiaan tai asioihin Jaakobin perinnössä hänen jälkeläisilleen. Toisaalta on mahdollista, että viittaus kohdistuu Jumalan Israelia kohtamaan tekemään valintaan ja Israelin valituksi tulemiseen.⁸⁶

Muissa Qumranin käsikirjoituksissa esiintyy lukuisia viittauksia Jaakobiin. Niissä käsitellään usein kertomusta Jaakobin historiasta Israelin patriarkkana. Tämän fragmentin kontekstin kannalta pidän tärkeimpänä Sotakäärön 1QM palstan 16 rivien kuusi ja seitsemän sisältöä. Niissä lainataan suoraan neljännen Mooseksen kirjan rivien 17–19 sisältöä.⁸⁷ Tekstissä kuvataan tulevaisuudessa tapahtuvaa käännettä historiassa, koska Jaakob ei ole Hepreankielisen Raamatun kirjojen mukaan tehnyt vielä tekstissä kuvattuja voimatekoja. Teksti on toiminut inspiraationa monille myöhäisen Toisen temppelin ajan teksteille. Jaakob on ymmärretty niissä messiaanisen ennustuksen muodossa.

Fragmentin 2i tekstissä puhutaan pääasiassa Jumalasta. Poikkeus tästä on tekstissä ”Jaakobin arpaosan” גורו ביעקוב kohdalla rivillä viisi. Mikäli Pajusen käännöksessä ymmärretään teksti oikein, ei kyseisen lauseen objekti voi olla

⁸⁵ Angel 2015 syksy esitelmä.

⁸⁶ Angel syksy 2015 esitelmä.

⁸⁷ Rivien 17b–19 teksti 1933 Raamatunkäännöksen mukaan ”Tähti nousee Jaakobista, ja valtikka kohoaa Israelista. Se ruhjoo Mooabilta ohimot, päälaen kaikilta Seetin pojilta. 18. Ja Edomista tulee alusmaa, Seir joutuu vihollistensa omaksi; mutta Israel tekee väkeviä tekoja. 19. Ja Jaakobista tulee valtiasta, hän hävittää kaupungeista niihin pelastuneet.”

Jumala vaan pikemminkin ihminen. Ainoa yksikössä näissä fragmenteissa mainittu henkilö on Viisauden opettaja. Toinen erilaisen tulkinnan mahdollisuus on rivillä kymmenen, jossa mainitaan Jumalan 'palveleminen' לַשֵּׁרֵת. Baillet esitti käsikirjoituksen julkaisun yhteydessä, että kyse on enkeleistä.⁸⁸ Täten vaikuttaa siltä, että fragmentin 2i tekstin toimijat tai toiminnan kohteet ovat Jumala, Viisauden opettaja, Enkelit sekä joukko puhuteltavia ihmisiä.

Fragmentin 2ii hepreankielinen teksti:

bottom margin

2ii 1 [...]...[...]

2 ja etsikää Häntä ...[...]

3 ja kielletystä suhteesta syntyneiden⁸⁹

seurakunta, ka[ik]ki ...[...]

4 ja kasvojen⁹⁰ häpeä (...) luvun mukaan ...[...]

5 Jumala

... voimalla[...]

6 Jumalan [salaisuus]det, kuka tuntee [...]

7 Voimallisten tekojen

⁸⁹ Abegg on kääntänyt sanan 'bastards', joka kuvaa hyvin termin merkityskenttää.

⁹⁰ Abegg kääntää sanan 'open' yllä esitellyn käännöksen 'kasvot' sijaan. Sana on hepreaksi monikossa, joten suomenkielinen käännös sopii paremmin tähän.

Jumala on nimittänyt ne ...[...] 8 kuin ne, ja epäpuhtaat saastaisuutensa mukaan [...] 9 tuntee suoraselkäisten rehellisyyden Is[raeli]ssa[...] 10 ja Israelissa ...[...]...[...]

Fragmentin 2ii sisältö on säilynyt paljon katkonaisemmin kuin edeltävän fragmentin sisältö. Säilyneessä tekstissä on merkittävää, miten fragmentissa on negatiivista sisältöä rivillä kolme ja kahdeksan. Rivin 3 sana on 'kielletystä suhteesta syntyneet' מְזוּרִים ja rivillä kahdeksan sana on taas 'epäpuhtaisiin' טְמֵאִים. Nämä ilmaukset viittaavat todennäköisesti valvojaenkeleihin ja heidän jälkeläisiinsä, joita termi 'epäpuhdas' kuvaa tekstissä.⁹¹ Mikäli fragmentin sisältö liittyy yhteen edeltävän palstan fragmentin kanssa, on mahdollista, että tekstin historiallinen tyyli jatkuu tässä fragmentissa. Historiallisen sisällön kannalta merkittävää on sanan 'Israel' יִשְׂרָאֵל esiintyminen riveillä yhdeksän ja kymmenen.

Fragmentissa 2ii ei enää mainita Viisauden opettajaa. Tosin rivin kahdeksan sisältö jää tässä suhteessa epäselväksi. Tekstin fragmentaarisuuden vuoksi jää epäselväksi kuka rivillä yhdeksän 'tuntee' יָדַע verbin objektina toimivan 'rehellisyyden' יִשָּׁר. Verbin subjektina saattaa olla Jumala kuten edellisen fragmentin tekstissä. Näin objekti kuvaisi todennäköisesti Viisauden opettajaa. Teksti viittaa samaan tuntemattomaan Jumalalle uskollisten joukkoon. Heidän lisäksi tekstin toimijoiden joukko kasvaa yhdellä uudella puheen kohteella, joka on "kielletystä suhteista syntyneiden seurakunta" עֵדֶת מְזוּרִים.

Rivin kolme kuvaus seurakunnasta tuntuu toisaalta viittaavan rajattuun joukkoon ihmisiä, joiden sijoittaminen historialliseen kontekstiin lieenee mahdotonta. Lisäksi 'kielletystä suhteesta syntyneet' מְזוּרִים on Qumranin teksteissä melko yleinen termi, jolla puhutaan liikkeen tai yhteisön vastustajista.⁹² Historiallisen kuvauksen puuttumista kuvastaa myös se, miten rivien 5–7 teksti vaikuttaa koostuvan Jumalan ylistyksestä. Fragmentin tekstiä käsiteltiin kattavasti, koska samantapaista tekstiä tulee löytymään myöhemmistä fragmenteista. Pahuuteen liitettäviä henkilöitä ja henkiä käsitellään työn neljännessä luvussa.

3.1.2 Fragmentin 1 luominen ja ilo pahuuden puuttumisesta

Rekonstruktiossa seuraavaksi käsittelyn aiheena on kolmannen palstan fragmentti 1. Se sijaitsee ennen Angelin rekonstruktiota käsikirjoituksen alussa eli siis ennen

⁹¹ Angel syksy 2015 esitelmä.

⁹² Tarkoitan näillä kohdilla 4Q174 palstojen 1–2i fragmentin 21 riviä neljä sekä 4Q397 Ensimmäisen palstan riviä 10.

kahta edellä käsiteltyä fragmenttia. Se kuuluu Angelin rekonstruktiossa osaan melko varmasti sijoitettua fragmentteja.⁹³ Tarkastelussa pidän mielessäni, että aiempien kahden fragmentin sisältö voi liittyä fragmentin 1 sisältöön eri tavalla, kun ne sijoitetaan ennen sitä. Toisaalta on tärkeä huomioida se, että fragmentti 1 sijaitsee palstan kolme alalaidassa ja siten se on varsin kaukana fragmentista 2ii. Tekstin hyvin säilynyt tila riveillä 3–8 mahdollistaa tekstin tarkastelun kokonaisuutena, toisiinkin kuin edeltävissä fragmenteissa.

Fragmentin 1 hepreankielinen teksti:

מַשְׁלוֹתָם]	1
בְּאֶרֶץ וּבְכֹל	וְכֹל []	2
רוּחוֹת מַמְשִׁלָּתָה תְּמִיד יִבְּרְכוּ	הוּא בְּקִצֵּיהֶם	3
הַיָּמִים וְכֹל חֵיתָם יִשְׁמִיעוּן	[] יְתַפְּאֶרֶת	4
כֹּלֵם יִגִּילוּ לֵאלֹהֵי צְדָק בְּרִנּוֹת	[] יִשְׁוֹעוֹת	5
כִּי אֵין	מִשְׁחִית בְּגִבּוּלֵיהֶם וְרוּחֵי רָשָׁע	6
לֹא יִתְהַלְכוּ בָּם	כִּי הוֹפִיעַ כְּבוֹד אֱלֹהֵי	7
דַּעוֹת בְּאַמְרֵי וְכֹל בְּנֵי עוֹלָה לֹא יִתְכַלְּכוּ		8
<i>bottom margin</i>		

Tekstin käännös:

1 [...] heidän [v]altansa 2 [...]...⁹⁴[... m]aan [päällä] ja kaikissa 3 sen vallan alla olevissa⁹⁵ hengissä. Ylis[täkööt] Häntä⁹⁶ jatkuvasti ajallaan⁹⁷ meret 4 ja kaikki niissä elävät. Julistakoot [...]... 5 kaikkien niiden majesteettisuutta. Iloitkoot (he) Oikeudenmukaisen Jumalan suomasta pelastuksesta riemuh[uudoin,] 6 koska heidän alueillaan e[i] ole tuhontuojaa⁹⁸ eivätkä pahat⁹⁹ henget 7 kulje siellä. Sillä

⁹³ Angel 2015, 45.

⁹⁴ Pajusen suomennos jättää kääntämättä rivin 2 alussa olevat epävarmat kirjaimet. Abegg kääntää ne omassa käännöksessään sanaksi 'al[1]'. Sitä ympäröivä konteksti on kuitenkin tuhoutunut ja se ei siten vaikuta ympäröivän tekstin tulkintaan.

⁹⁵ Abegg käänsi termit 'the spirits of its domain'. Pidän tätä tapaa kääntää termit kuvaavampana tekstien intention suhteen. Pajusen käännöksestä saa vaikutelman, että henget ovat maan vallassa, ja näin maa olisi jollakin tapaa aktiivinen henkiä hallinnoiva taho.

⁹⁶ Hepreankielisessä tekstissä on tyhjä kohta ennen suffiksia הו suffiksia, joka on käännetty yllä sanaksi 'häntä'.

⁹⁷ Näin käännettyssä hepreankielen sanassa on suffiksi monikon kolmas maskuliini. Siitä saa vaikutelman, että teksti yrittää vahvemmin ilmaista sitä, milloin ja millä aikataululla ylistäminen tapahtuu.

⁹⁸ Sana on hepreaksi verbin 'tuhota' partisiippi ja lauseen kontekstin puolesta se on loogisesti lauseen objekti.

⁹⁹ Käännetty sana ei ole heprean adjektiivi 'paha' vaan erillinen pahuutta tarkoittava substantiivi. Käsikirjoituksen fragmenttien tekstissä puhutaan myöhemmin usein vastaavanlaisista hengistä.

Tiedon Jumalan kunnia on loistanut 8 Hänen sanojensa kautta, eikä kukaan vääryyden¹⁰⁰ jälkeläinen voi kestää¹⁰¹ (sen edessä).

Fragmentin teksti alkaa viittauksella jonkun maskuliinin monikossa viitatus valtaan. Termin kirjallinen konteksti ei ole säilynyt, mutta sanat voisivat kenties viitata fragmentin 2i rivillä kolme oleviin 'valtojen päällikköihin' רוש ממשלות, joista Jumalan kerrotaan tehneen lopun. Viittaus voisi toisaalta kohdistua myös enkeleihin, joiden voidaan ajatella pitävän valtaa maan päällä. Tämä tulkinta sopisi paremmin yhteen seuraavien rivien luomakunnan ylistyksestä koostuvan sisällön kanssa.

Rivin viisi lopussa on kehoitus iloita Jumalan suomasta pelastuksesta. Kehotuksen kirjallinen konteksti vaikuttaa viittavan selkeästi ihmisiin, sillä kukaan muu luotu olento tuskin voi iloita ääneen Jumalan pelastustöistä. Lisäksi rivin viisi jälkeinen teksti kuvaa todennäköisesti lähinnä ihmisiin kohdistuvien uhkien puuttumista iloitsevien ihmisten keskuudesta.

Fragmentin teksti sisältää käsikirjoituksen ensimmäisen listan oletettavasti ihmisiä uhkaavista voimista, olennoista tai asioista. Niitä ovat rivien kuusi ja kahden tekstin mukaan 'pahantuojat' משהית, 'pahat henget' רשע רוח ja 'vääryyden jälkeläiset' בני עולה. Nämä pahuuteen viittaavat termit eivät esiinny muualla käsikirjoituksen tekstissä kertaakaan. Näistä termeistä jälkimmäinen on lisäksi harvinainen Qumranin teksteissä ja esiintyy tämän fragmentin lisäksi ainoastaan Hymnien kirjan käsikirjoituksissa ja Ymmärtäväisyyden ohjeen käsikirjoituksessa 4QInstruction^d.¹⁰² Termin harvinaisuus kuvaa sitä, miten tämä tapa kuvata väärin toimivia ihmisiä esiintyy tämän käsikirjoituksen ulkopuolella vain Qumranin liikkeeseen yhdistettävissä käsikirjoituksissa.

3.1.3 Fragmentin 35 eskatologia ja 18ii puhujan asema

Tekstifragmentti 35 on 13 cm leveä ja 7.5 cm korkea. Fragmentissa on säilyneenä osa palstan oikeasta marginaalista sekä osa ylämarginaalista. Näin on varmaa, että

¹⁰⁰ Käännöksen taustalla on eri pahuutta tai vääryyttä tarkoittava sana, kuin edellä henkien yhteydessä.

¹⁰¹ Käännöksen taustalla on harvinainen verbimuoto verbistä כיל. Muoto on verbin hitpalpelin imperfekti. Se ei esiinny tässä johdetussa vartalossa muualla, kuin Sirakin kirjassa kohdissa Sir 12₁₅, ja kaksi kertaa jakeessa 43_{3(B)} Clinesin mukaan. Se on kuitenkin melko yleinen raamatunhepreassa sen tavanomaisemmissa vartaloissa kuten qal ja hifil.

¹⁰² Kohdat ovat Clinesin ja DSSEL-ohjelman mukaan Hodyaot käsikirjoitusten osalta 1QH-a 8₈ ja 9₁₈. Käsikirjoituksen 4QInstruktion kohdat ovat 4QInstr^d 69ii:8 ja 201:2. Näiden lisäksi DSSEL mainitsee kohdan 4QH-c 4i:5, joka on kuitenkin epävarmoista kirjaimista koostuva ja osa tekstiä, joka on vahvasti rekonstruoitu näitä sanoja lukuun ottamatta.

rivin 1 teksti alkaa palstan alusta. Toisaalta Angelin mukaan rivien 3 ja 4 tekstin jatkuvuus paljastaa sen, ettei riveillä ole voinut olla fragmentissa säilyneitä sanoja enempää tekstiä.¹⁰³

Fragmentin 35 hepreankielinen teksti:

<i>top margin</i>	
א[לו]הִים בְּכֹל בָּשָׂר וּמִשְׁפָּט נִקְמוֹת לְכָל־יִרְשָׁעָה וּלְזָעַף [1
אֲפִי אֱלֹהִים בְּמִזְוָקָי שִׁבְעָתַיִם וּבִקְדוּשֵׁי יִקְדִּילִי [ש]	2
אֱלֹהִים לֹא לְמִקְדָּשׁ עֹלָמִים וְטָהֳרָה בְּנִכְרִים וְהִיוּ	3
כֹּהֲנִים עִם צִדְקוֹ צָבָאוּ וּמִשְׁרָתִים מִלֹּאכִי כְבוֹדוֹ	4
יִהְלָלוּהוּ בְּהִפְלֵא נִרְאֻת <i>vacat</i>	5
וְאֲנִי מִירָא אֶל בִּקְצֵי דִּירוֹתַי לְרוֹמֵם שֵׁם דְּבִרְ[תִּי לִפְחָד]	6
בְּגִבּוֹרָתוֹ כִּן־לִי [רוּחִי מִמְּזִרִים לְהַכְנִיעַם מִירָא־תוֹ וְלֹא לְכֹל]	7
[מ]וְעֵדִי עֹלָמִים כִּי אִם לֹא קֶץ מִמְּשַׁלְתָּם]	8
ר[שָׁעָה]	9

Tekstin käännös:

1 J[um]ala¹⁰⁴ kaiken lihan kanssa, ja koston hetki¹⁰⁵ tuhotakseen pahuuden¹⁰⁶ ja raivotak[seen]¹⁰⁷ 2 Jumalan vihalla niitä vastaan, jotka on seitsemästi jalostettu¹⁰⁸. Mutta pyhistä 3 Jumala pyhittää osan itselleen ikuiseksi pyhäköksi, puhdistautuneiden puhdistuksen kautta¹⁰⁹. Heistä tulee 4 pappeja, hänen oikeudenmukainen kansansa, hänen taivaallinen sotajoukkonsa ja palvelijoita, hänen kunniansa enkelit. 5 He ylistävät hänen kunnioitettavia ihmeitään (*vacat*)

¹⁰³ Angel 2015, 64.

¹⁰⁴ Tekstin lause ei ala tästä sanasta, joten osa sen kontekstista lienee tuhoutuneena palstan neljä alalaidassa. Sen sisältö jää epäselväksi, koska palstalle 4 ei ole sijoitettuna yhtään fragmenttia Angelin rekonstruktiossa.

¹⁰⁵ Pajusen käännös on erikoinen, sillä Clinesin sanakirja ei anna tälle hepreankielen termille merkitystä 'hetki' tai mitään sitä vastaavaa käännöstä. Abegg on kääntänyt termin 'a judgement' ja Clines puolestaan esittää käännökseksi 'sentence'.

¹⁰⁶ Termi on mahdollista kääntää myös vääryydeksi, sillä kyseinen termi on substantiivi hepreassa. Abegg on kääntänyt sanan 'wickedness'.

¹⁰⁷ Sana on käännetty tässä verbinä, vaikka sen taustalla on kaksi vihaa tarkoittavaa sanaa. Abegg on kääntänyt sanat "by the fierce anger". Lisäksi sanan yhteydessä hepreankielisessä tekstissä esiintyvä ל prepositio ei näy käännöksessä.

¹⁰⁸ Abegg yhtyy Pajusen käännökseen antamalla termillä käännöksen 'refined'. Clines esittää puolestaan varovaisesti, että termi voisi liittyä paremminkin puhtauteen tällaisessa käyttöyhteydessä. Sen pohjalta hän kääntää kohdan "those purified [of] seven times". Hänen käännöksensä otetaan ansiokkaasti huomioon verbiin liitetyn כּ -prepositio.

¹⁰⁹ Abegg ja Clines esittävät erilaisia tulkintoja näille sanoille. Abegg kääntää ne "a refining among those who are purified". Clines esittelee puolestaan käännöksen "and purity will be (among) the elect". Molemmat englanninkieliset käännökset esittävät hyviä käännösvaihtoehtoja kohdalle. Näistä tärkeimpänä pidän sanaa 'among', joka esiintyy molemmilla ja jonka voisi kääntää suomennokseen sanaksi joukossa tai joukosta.

6 Mutta minä levitän¹¹⁰ Jumalan¹¹¹ pelkoa sukupolveni¹¹² aikana ylistäen (hänen) nimeänsä¹¹³ [kauhistuttaakseni] 7 hänen voimallaan kaik[ki] kielletystä suhteesta syntyneet henget.¹¹⁴ Kukistaakseni ne [hänen] pelollaan [... 8 ikuisuuden juhla-a]joiksi [...] niiden valtakauden loppu [... 9 ...]...[...]

Fragmentin 35 tekstin alku rivillä yksi vaikuttaa olevan jatkumoa edeltävän palstan tekstille, koska lauseen alku vaikuttaa sijoittuvan sinne. Angel esittää, että kryptinen ilmaus seitsemästi jalostetuista olisi viittaus valittujen ihmisten yhteisöön. Hän esitti myös, että fragmentin viiden ensimmäisen rivin teksti on varsin samankaltainen suhteessa ensimmäisen palstan fragmenttiin 2i.¹¹⁵

Kuudennen rivin teksti aloittaa mahdollisen uuden osion, koska tekstissä on persoonapronomini 'minä' אני. Sanan myötä tekstin sävy muuttuu Jumalan neutraalista ylistyksestä minämuotoiseksi puheeksi. Rivillä kerrotaan puhujan "levittävän Jumalan pelkoa" מִירָא אֵל. Angel esittää kohdasta toisenlaisen tulkinnan käännöksellä "I am God's agent of terror".¹¹⁶ Pidän yllä esitetty käännöstä tästä huolimatta toimivana tapana kääntää teksti suomeksi. Toiminnan välineenä vaikuttaa olevan "(hänen) nimensä ylistäminen" שֵׁם לְרוֹמֵם ja sen tavoitetta kuvaa osittain rekonstruoitu sana 'kauhistuttaakseni' לִפְחֹד.

Sana liittyy sisältönsä puolesta seuraavan seitsemännen rivin sisältöön. Rivin kuusi ja seitsemän henkiä torjuvan toiminnan kohteena vaikuttavat olevan "kaikki kielletystä suhteesta syntyneet henget" כּוֹל רוּחֵי מִמְזֵרִים. Teksti toteaa vielä saman rivin lopussa tekstin puhujan sanoin: "Kukistaakseni ne hänen pelollaan" לֵהכִנִּיעַם מִירָאָתוֹ. Teksti on tästä eteenpäin vaurioitunut ja sisältää enää kaksi lyhyttä ilmausta ennen, kuin fragmentin säilynyt sisältö loppuu.

Fragmentin 35 minämuotoinen puhe eroaa merkittäväällä tavalla fragmentin aloittaneesta Jumalan ylistyksestä ja hänen toimintansa kuvauksesta. Toiminnan

¹¹⁰ Verbi ei ole näkyvissä käännöksen yläpuolella esitellyssä hepreankielisessä tekstissä. Se on siten luultavasti rekonstruktio joko kontekstin tai heikosti säilyneiden kirjainten pohjalta. Tästä syystä sen olisi syytä olla suluissa, mutta en tee muutoksia Pajusen käännökseen.

¹¹¹ Tässä kohdassa käytetään eri termiä Jumalasta, kuin fragmentin edeltävillä riveillä.

¹¹² Sana on hepreaksi monikossa.

¹¹³ Hepreankielisen tekstin rivin kuusi toiseksi viimeinen sana on jätetty kääntämättä tässä ja samoin tekee Abegg omassa käännöksessään. Sanan lopussa näkyy kuitenkin verbin yksikön ensimmäisen muodon pääte. Se näkyy Pajusen käännöksessä hakasuluissa olevassa seuraavassa rekonstruoidussa sanassa 'kauhistuttaakseni'.

¹¹⁴ Käännöksessä on tässä kohtaa käytetty pistettä, mutta pilkku voisi paremmin sopia tekstin kontekstiin. Abegg on päätenyt käyttämään omassa käännöksessään pilkkua pisteen sijaan.

¹¹⁵ Angel syksy 2015 esitelmä. Hän nostaa esitelmässään esiin fragmentin 35 kolmen ensimmäisen rivin samankaltaisuuden suhteessa Toisen Aikakirjan luvun 30 jakeeseen 8.

¹¹⁶ Angel syksy 2015 esitelmä.

kuvauksessa puhutaan erikoisella tavalla ”koston hetkestä pahuuden tuhoamiseksi” בקמות לכולות רשעה. Näin tekstissä vaikuttaa olevan yhtymäkohtia fragmentin jälkimmäisen puoliskon syntyin ja tuomioon keskittyvän sisällön kanssa. Yhtymäkohdat eivät kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö olisi mahdollista pitää fragmentin *vacat* merkintää hymnien välisen tauon paikka, tai ainakin osioiden välisen tauon merkinä.

Tekstin *vacat*-merkintää rivillä kuusi seuraava puhe sisältää kiinnostavia yhtymäkohtia käsikirjoituksen 4Q510 fragmentin 1 kanssa. Henkien torjuminen Jumalan voiman ja nimen avulla vaikuttaa tämän fragmentin tekstin tarkoitukselta. Molemmissa fragmenteissa puhutaan pelosta ja listataan ”kielletystä suhteesta syntyneet henget” ממזרים toiminnan kohteena. Henkiin kohdistuva verbi ’kauhistuttaa’ פחד on kuitenkin tämän fragmentin kohdalla muiden käsikirjoituksen fragmenttien pohjalta laadittu rekonstruktio. Toisaalta on merkittävää, että tässä fragmentissa toiminnan kohteena ovat ainoastaan nämä henget.

Minämuotoisen tekstin sisällössä huomionarvoista on se, miten teksti kuvaa puhujan toimintaa hänen sukupolveensa kohdistuvana. 4Q510 fragmentissa 1i 1 tekstin toiminnan ajallinen ulottuvuus jää epäselväksi. Tekstissä on toinen kohta, joka viittaa mahdollisesti tekstin aikaperspektiiviin. Kahdeksannen rivin maininta ’juhla-ajoista’ מועדי vaikuttaa olevan ajallisesti yhtä avoin, kuin edeltävä maininta ’sukupolvista’ בקצי. Toisaalta molempien tekstien aikaperspektiiviin vaikuttaa myös puheen minämuotoisuus, koska puhe tuo tekstiin lisää henkilökohtaisuutta.

Tekstifragmentit 18i–iii sijoittuvat materiaalisessa rekonstruktiossa palstoille neljä, viisi ja kuusi. Näin fragmenteista muodostuu kolmen peräkkäisen palstan alalaita.¹¹⁷ Tekstin analyysi on mielekästä ainoastaan fragmentin 18ii kohdalla, koska fragmentissa on säilyneenä useita rivejä tekstiä. Fragmentit 18i ja 18iii eivät sisällä muuta, kuin yksittäisiä epävarmoja sanoja tai kirjaimia, joten sivuutan fragmentit analyysissäni.

Kaikki kolme fragmenttia 18i–iii on Angelin mukaan sijoitettu paikalleen melko varmoin perustein, joten on epävarmaa, onko kaikkien kolmen palstan teksti osa samaa hymniä. Tekstissä on kaksi *vacat* -merkintää, jotka sijaitsevat riveillä neljä ja seitsemän. Merkinnyt jaksottavat niiden välissä säilyneen tekstin osat erillisiksi kokonaisuuksiksi.

¹¹⁷ Angel 2015, 56.

Fragmentin 18ii hepreankielinen teksti:

יֹ]	1
וֹ]	2
בְּגֹרְתוֹ]	3
<i>vacat</i>]	4
[אם נבלות בדברי ואין וְ]מוצא שפתי ולוא בליעל		5
[זרוח בינתי וְ עבודת רשעה היא		6
אֲלוֹהִים עֲנִי vac וכול מעשי נדה שנתי היא		7
הָאֵלֹהִים דעת בינה בלבבי ומוכיחי		8
צֶדֶק עם נעויותי ושופטי אמונה בכול פשעי		9
אשמתי היא אלוהים שופטי וביד זר לוא		10
<i>bottom margin</i>		

Tekstin käännös:

1[...].2[...].3[...] hänen voimansa 4 [...]... (*vacat*)

5[Onko]¹¹⁸ sanoissani [typeryyttä]? Ei ole. Entä huulieni lausahduksissa? Ei niissä¹¹⁹ ole arvottomuutta 6 [...]ja ymmärryksen¹²⁰ henki, ja ... pahuuden palvelus¹²¹, sillä 7 Ju[ma]la katsoo¹²² puoleeni. (*vacat*)

Minä olen vihannut kaikkia epäpuhtauden tekoja, sillä 8 Jumala on valaissut ymmärryksen tiedolla sydämessäni¹²³. (Minulla on) oikeamieliset nuhtelijat⁹

¹¹⁸ Rivin viisi alkuun on rekonstruoitu kirjaimet אם נבלות. Ne ovat sanat 'jos' ja substantiivi, jonka merkitys on 'typeryys' tai 'häpeä' ja Abegg M. G. on kääntänyt ne muotoon " [Is there any foolishness]".

¹¹⁹ Sana on osa kääntäjän tulkintaa, sillä alkutekstissä ei ole viitteitä siitä liittykö tämä lausahduksen alun sitä edeltävään toteamukseen. Täten Abeggin käännös sanoille on "There is no worthlessness". Tekstin säilyneen kontekstin perusteella Pajusen käännös vaikuttaa todennäköisemmin alkuperäistä merkitystä vastaavalta.

¹²⁰ Sanassa *ymmärrys* on hepreankielisessä tekstissä yksikön ensimmäisen persoonan suffiksi. Abegg kääntää sen: "and the spirit of my understanding".

¹²¹ Sana on monimerkityksinen ja voi saada myös merkityksen 'teko' tai 'työ'.

¹²² Termistä on säilynyt yllä esitetyssä hepreankielisessä tekstissä van osa kirjaimista eli sen käännös on osittain kääntäjän tekemä rekonstruktio. Abegg käänsi verbin eri tavalla: "God is concerned with me". Clines ja Pajunen ovat kuitenkin yksimielisiä siitä, että kyseessä on 'katsoa' אוֹר verbi ja pidän heidän tulkintaansa kohdasta perusteltuna, koska se sopii tekstin kontekstiin.

¹²³ Tekstissä jää epäselväksi, miten Jumalan valaiseminen ymmärryksen tiedolla liittyy yhteen epäpuhtaiden tekojen vihaamisen kanssa. Käännökseen sopisi suomen kielen sujuvuuden puolesta paremmin muoto 'sydämeni'.

synneilleni¹²⁴, ja uskolliset tuomarit¹²⁵ kaikille syyllisyyteni rikkomuksille, 10 sillä Jumala on tuomarini, eikä vieraan kädessä [...]

Teksti on analyysin kannalta tärkeä, koska siinä puhuja kuvaa omaa itseään ja suhdettaan Jumalaan. Puhujan omakuva ja suhde Jumalaan ovat keskeisiä kysymyksiä, kun arvioidaan sitä, onko tekstin puhuja ainutlaatuinen viisauden opettaja. Toinen vaihtoehto olisi, että kuka vaan tekstiä lukeva liikkeen jäsen tai tekstiä kuuleva voisi samaistua minämuotoiseen puhujaan. Puhuja kieltää rivillä viisi voivansa puhua 'typeryyksiä' נכלות ja toteaa selvästi rivillä seitsemän 'vihaavansa' שונתי "epäpuhtauden tekoja" מעשי נדה. Tällaiset toteamukset vaikuttavat toimivan vakuutuksina siitä, että puhuja on valtuutettu Jumalan avulla torjumaan henkien vaikutusta.¹²⁶

Puhujan asemaan tekstissä liittyy mahdollisesti tekstissä kuvattu "ymmärryksen tieto" דעת בינה. Rivillä kahdeksan teksti kuvaa sitä, kuinka Jumala on 'valaissut' הירא puhujan sydäntä ymmärryksen tiedolla. Teksti ei ota kantaa siihen, onko puhujan kyky olla puhumatta typeryyksiä hänen omaa ansioitaan vai johtuuko se Jumalasta.

Tekstin puhujan ominaisuuksia korostavien painostusten rinnalla esiintyy myös puhujan haavoittuvuus pahuuden ja syntien edessä. Viittaus "pahuuden palvelukseen" רשעה rivillä kuusi poikkeaa tekstin muuten puhujaan keskittävästä positiivisesta sisällöstä. Tekstin fragmentaarisuus vaikeuttaa johtopäätösten muodostamista siitä, miten termi liittyy puhujaan.

Asian ymmärtämistä edistää riviltä yhdeksän löytyvä kuvaus puhujan "syyllisyyden rikkomuksista" פשעי אשמתי sekä sitä edeltävä kuvaus puhujan "syntien nuhtelijoista" מוכחי נעוותי. Synti ja rikkomukset tuovat siis selkeän vastapainon puhujan puheen itseä korottaville puheelle. Käsikirjoituksessa on lisäksi muita fragmentteja, jotka kuvaavat puhujan suhdetta Jumalaan ja syntiin.

¹²⁴ Tässä käytetty synti -sana esiintyy muualla Qumranin teksteissä vain yhdyskuntasäännössä kolmesti 1QS 5²⁴, 10¹¹ ja 11⁹, kerran Hymnien kirjassa 1QH4¹⁹, kerran hyvin fragmentaarisesti säilyneessä käsikirjoituksessa 4Q471c 1⁵ ja kerran myös viisaustekstissä Ymmärtäväisyyden ohje 4Q417 (4QInstruction^c) 1.1¹³.

¹²⁵ Olisiko termi mahdollista ymmärtää tuomioiksi kerta puhujan tuomariksi esitellään seuraavassa virkkeessä Jumala yksin? Tämä ei liene mahdollista, koska muodossa ensimmäisen ja toisen kirjaimen välillä esiintyvä waw-kirjain lienee mahdollinen vain verbin muodossa, joten se ei voi olla substantiivi

¹²⁶ Angel syksy 2015 esitelmä

3.1.4 Fragmenttien 28–29 ylistys ja ihmisen vähäisyys

Tekstifragmentti 28–29 on sijoitettu Angelin rekonstruktiossa palstalle seitsemän eli seuraavalle palstalle fragmentin 18iii jälkeen. Fragmentit sijoitetaan samalle tekstipalstalle, koska ne olivat niiden löytökontekstissa kiinnittyneitä toisiinsa. Angel sijoittaa fragmentit palstan alareunaan erilleen toisistaan.¹²⁷

Fragmentin 28–29 hepreankielinen teksti:

כֹּה בִּי בְּיָמַי	[מִגִּרְיִים]	1
יִגִּילוּ בָּאלוּהִים רַנָּה וְאֶנִּי אֹדֵכָה כִּי אֶלְמַעַן כְּבוֹדָה	[]	2
שְׁמַתָּה דַעַת בְּסוּר עֲפָרִי לָהּ לִלְכָּה	[וְאֶנִּי מִצִּירֹק יִצֵּר]	3
חֲמַר קִרְצָתִי וּמַחוּשָׁךְ מִגִּבְּלִי	[הֵן וְעוֹלָה בְּתַכְמִי בָּשָׂר]	4
	[<i>vacat</i>]	5
	[וְאַתָּה]	6

Tekstin käännös:

1[...]...[...]. pakanakansoista 2 [... he i]loitsevat Jumalasta riemulla ja¹²⁸ mi[nä kiitän¹²⁹ si]nua, sillä kunniasi tähden 3 olet [aset]tanut tietoa¹³⁰ tomuiselle perustukselleni¹³¹, jotta y[listäisin sinua.] Mutta minä, syljestä on muotoni¹³², 4 [savesta] minut on muovattu¹³³, ja pimeydestä vaiva[tu] <...> ja vääryys lihani kuonassa¹³⁴ 5 [...] (*vacat*) [...] (*vacat*) 6 [...]...[...]. ja sinä[...]

Tekstin sijoittuminen tekstipalstan alareunaan tarkoittaa, että sitä edeltävällä palstalla on paljon tuhoutunutta tekstiä. Sana 'pakanakansa' מגרִיִּים ei esiinny käsikirjoituksen muissa fragmenteissa. Näin on epäselvää, miten sana liittyy sitä

¹²⁷ Angel 2015, 36.

¹²⁸ Tässä esiintyvä ilmaus käännetään usein englanniksi sanoilla "as for me", joten on mahdollista, että tässä haetaan vastakohtaa suhteessa edeltävään sisältöön. Täten suomenkielinen käännös kohdalle voisi olla muodossa "mutta minä".

¹²⁹ Tekstissä esiintyvät verbimuodot ovat tästä eteenpäin perfektissä, kun tämä verbi on puolestaan imperfektissä.

¹³⁰ Substantiivi on tässä määräisessä muodossa. Sana on mahdollista kääntää myös sanaksi 'tiedon', kuten Abegg tekee: "You placed knowledge".

¹³¹ Termi viittaa tässä todennäköisesti ihmisen ruumiiseen, vaikka se voi saada monia erilaisia merkityksiä kuten 'neuvo' tai 'neuvosto'. Abegg käänsi kohdan "frame of dust" ja Clines puolestaan yhtyy Pajusen käännökseen: "foundation of my dust".

¹³² Termillä on monia erilaisia merkityksiä, vaikka tässä termi lieene rinnasteinen edeltävän tomuisen perustan kanssa ja viittaa siten ihmisen ruumiiseen.

¹³³ Clines antaa tälle termin esiintymiselle käännöksen "I was formed of clay". Muovattu sopii hyvin tähän käyttöyhteyteen, koska se on tässä kontekstissa yhdessä savi sanan kanssa.

¹³⁴ Termi on harvinainen ja se esiintyy hepreassa vain Qumranin teksteissä. Tutkimuksessa on esitetty erilaisia tulkintoja sen merkityksestä. Sen todennäköinen merkitys tässä yhteydessä on jokin ruumiinosa, jossa pahuuden ja synnin ajateltiin sijaitsevan.

seuraavaan iloitsemiseen ja dialogiin Jumalan kanssa. Pidän sitä lisäksi epätodennäköisenä sitä, että termi pakanakansat, voisi olla seuraavan rivin Jumalan ylistyksen subjekti, ellei konteksti ole eskatologiseen lopunaikaan sijoittuva.

Rivillä kaksi alkava puhe on Jumalan ylistyksen ja erityisesti puhujan oman aseman vähäisyyden kuvaamista. Jumalan puhujaan asettama tieto asettuu vastakkain puhujan 'tomusta' עפרי ja 'syljestä' מצירוק koostuvan olemuksen kanssa. Tekstissä vaikuttaa olevan viittauksia luomiskertomuksiin, joissa ihmisen kerrotaan tulleen muovatuksi maan tomusta ja palaavan kuoltuaan taas osaksi sitä.¹³⁵

Teksti käyttää puhujan ruumiista useita rinnastettuja sanoja, joiden tarkka merkitys jää epäselväksi. Puhujaa tai jotain puhujan osaa kuvataan tekstissä sanoilla 'perustus' בסוד, 'muoto' יצר ja 'lihan kuona' בתכמי. Lisäksi teksti kuvailee puhujan ruumista "pimeydestä vaivatuksi" מחושך מגבלי. Näin puhujan ruumista ei kuvata ainoastaan positiivisesti, vaan mukana vaikuttaa olevan myös puhujan suhde vääryyteen ja syntiin.

Tekstissä oleva kuvaus on säilynyt kokonaisuutena hyvin, koska se päättyy seuraavan rivin vacat merkintään. Mikäli rivin kaksi sanaa minä voidaan pitää osion alkuna, olisi yllä esitelty kuvaus puhujasta säilynyt melko yhtenäisenä tekstinä. Tässä tapauksessa epäselväksi jäisi kuitenkin, miten luetellut negatiiviset sanat tulisi ymmärtää osana puhujan roolia tekstissä.

Puhujan kuvaus itsestään ei jää tämän fragmentin varaan, koska kahdessa Qumranin liikkeen tekstissä esiintyy samankaltaista sisältöä. Kohdat ovat Hymnien kirjassa 1QH-a kohta 20₃₂ sekä Yhdyskuntasäännössä 1QS kohta 11₂₁₋₂₂.¹³⁶ Yhdyskuntasäännön teksti täydentää hyvin fragmentissa esiintyviä ajatuksia.

21 Naisesta syntynyt, mitä hän voi vastata Sinun edessäsi? Savesta hänet on sekoitettu, ja matojen ravintoa on hänen asumuksensa. Hänen muotonsa on 22 muokattua savea, ja tomuun hän painuu. Mitä voi savi vastata, tai se joka on käsin muotoiltu? Minkä neuvon se voi ymmärtää?¹³⁷

Yhdyskuntasäännön 1QS lopusta löytyvän hymnin lopetus kuvaa hyvin Viisauden opettajan suhdetta Jumalaan. Kohdassa korostetaan sitä, miten puhujan ymmärrys ja tieto on kokonaan Jumalan ja ymmärryksen hengen varassa. Hymnien kirjan

¹³⁵ Genesis 2:7 "Silloin Herra Jumala teki maan tomusta ihmisen ja puhalsi hänen sieraimiinsa elämän hengen, ja niin ihmisestä tuli elävä sielu." KR 1933.

¹³⁶ Baillet 1982, 235.

¹³⁷ Metso 1997, 17–47.

kohdassa ei ole mitään merkittävää lisätietoa kuvauksen avuksi. Siellä puhuja painottaa vahvasti sitä, että Jumala on armollisesti asettanut hänen vähäiseen olemukseensa ne asiat, joita hän julistaa muille.

3.1.5 Fragmentti 30 sinetöinti ja Jumalan mahti

Fragmentti 30 on sijoitettu Angelin rekonstruktiossa kahdeksannelle tekstipalstalle, joka seuraa palstan 7 fragmenttia 28–29 rekonstruktiossa. Sen sijoittaminen tähän perustuu siihen, että fragmentti 30 oli löytökontekstissaan kiinnittyneenä fragmentteihin 28–29. Se koostui alun perin useista pienemmistä fragmenteista, jotka on liitetty toisiinsa. Se on sijoitettu tekstipalstan alareunaan, koska fragmentissa on säilyneenä osa palstan alareunasta ja sen oikeassa yläkulmassa on lisäksi osa palstan oikeasta marginaalista.

Fragmentin 30 hepreankielinen teksti:

[אֶרֶץ גִּזְּוֹ]	חַתְמָתָהּ	1
[ויעמקן השמים ושמי ה[שמים ותהומות ומח[שכי ארץ		2
[אתה אל[חַתְמָתָהּ בעד כולם ואין פותח ולאשר[אענה	3
[הימדו בשועל אנשים מי רבה ואם בזרת[יתכנו שמים ומי בשליש		4
[יכול עפר הארץ וישק[ו]ל בפלס[הרים וגבעות במוזנ[ים		5
[את אלה לוא יעשה[אדם[ואיכה[יוכל איש לתכן את ריח[אלוהים]		6

bottom margin

Tekstin käännös:

1 sinä olet sinetöinyt [... m]aa ...[...]¹³⁸ 2 ja ovat syviä [... ta]ivas¹³⁸ ja syvyydet¹³⁹ ja [maan] pim[eydet] ...] 3 Sinä Jumalani olet sinetöinyt ne kaikki ikuisesti, eikä niille ole avaajaa¹⁴⁰, ja kene[lle ...] 4 Voiko ihminen kourallaan mitata suuren syvyyden vedet tai kämmenensä [leveydellä taivaat? Kuka voi mittakuppiin] 5 mahduttaa maan tomun, punnita vaa'alla vuoret tai punnuksilla kukku[lat?¹⁴¹ ...] 6 näitä asioita ei ihminen pysty¹⁴² tekemään. [Kuinka siis] ihminen voisi mitata [Jumalan] henkeä?[...]

¹³⁸ Tätä sanaa edeltäviä haalennettuja fragmentin tekstin sanoja ei ole huomioitu käännöksessä.

¹³⁹ Tässä käytetty hepreankielinen termi on sama, kuin Genesiksen 1 luvun toisessa jakeessa, jossa ”pimeys oli syvyyden päällä” KR 1933 1. Moos 1:2.

¹⁴⁰ Sana on hepreankielisessä tekstissä avata פתח verbin partisiippi, joka on käännöksessä ymmärretty toiminnan subjektiksi.

¹⁴¹ Noottia edeltävät kaksi riviltä 4 alkavaa kysymystä ovat lainaus Jesajan kirjan jakeesta 40:12. Nitzan 1994, 258.

¹⁴² Termiä ei ole hepreankielisessä tekstissä, mutta se esiintyy termiä seuraavassa kysymyksessä, josta se on siirretty tähän osaksi suomen kielen lauserakennetta.

Fragmentin teksti on noin yhden tekstipalstan etäisyyden päässä edellä käsitellystä fragmentista. Tekstissä käsitellään Jumalan luomistekoja ja käytetään niiden kuvaamisessa niin Genesiksen ensimmäistä luomiskertomusta, kuin Deutero-Jesajan jakeita, joita lainataan suoraan tekstin riveillä neljä ja viisi. Teksti koostuu Jumalan luomistekojen ja luomakunnan ylitse ulottuvan voiman ylistyksestä. Kysymykset ovat kiinnostavalla tavalla osana tekstiä ja sen retorinen sävy vaikuttaa sangen erilaiselta, jos sitä vertaa henkien karkotukseen keskittyviin käsikirjoituksen osiin. Nitzan totesi tosin, että retorisia sanoja on käytetty myös muissa manauksen kaltaisissa teksteissä vastaavalla tavalla.¹⁴³

3.1.6 Fragmentit 44–51 profeetallinen tieto ja henkien suhde ruumiiseen

Tämä fragmenttien ryhmä sisältää lukuisia erilaisia fragmentteja, jotka on sijoitettu Angelin rekonstruktiossa varmaan perustein tekstipalstoille yhdeksän ja kymmenen. Käsitelen fragmentit yhdessä, koska fragmenteissa 44–47 on säilyneenä vain yksittäisiä sanoja. Sanat eivät ole tutkimuskysymyksen puitteissa merkittäviä, joten jätän huomioimatta tämän fragmentin tekstin.

Fragmentti 48–51 muodostaa lähes yhtenäisen katkelman tekstiä.

Fragmentti on sijoitettu tekstipalstan yläreunaan ja tekstiä on säilynyt kahdeksalla rivillä. Fragmentin nahka ulottuu palstan vasempaan ja oikeaan marginaaliin.

Lisäksi fragmenttien 48 ja 49 väliin jää tuhoutunut kaistale tekstiä.¹⁴⁴

Fragmentissa on yksi *vacat* merkintä rivin 6 lopussa.

Fragmentin 48–51 hepreankielinen teksti:

¹⁴³ Nitzan 1994, 258.

¹⁴⁴ Angel 2015, 38–39.

1	בעצת אל כיא]	[ת בינתו נתן [ב]לב]בי
2	הודות צדקו וֹ	[עָה ובפִּי יִפְחַד [כול רוחות]
3	ממזרים להִכְנִיעַ]	[טִי טִמְאָה כיא בְּתִכְמִי
4	בְּשֵׁרִי יִסּוּד דֹּ	[וב גוֹיִתִּי מִלַּחֲמוֹת חוקי
5	אל בלבבי ואועִי]ל	[עַל כֹּל מופתי גבר מעשי
6	אשמה ארשיע]	[אל vacat וֹתִּי הוואה
7	ידע וברזיוֹ]	[ריבי כֹּל]
8	רוחי]	[לִי] [מִימִן] [לִי]

1 Jumalan neuvostossa, sillä [...]... hänen ymmärryksensä¹⁴⁵ hän antoi
sydä[meeni¹⁴⁶ ...] 2 hänen oikeudenmukaisuutensa kiitokset, ja ...[...]... ja
suullani hän kauhistuttaa [kaikki] 3 kielletystä suhteesta syntyneet [henget]
kukistaakseen [...]... epäpuhdas¹⁴⁷, sillä 4 lihani kuonassa on (...) perusta¹⁴⁸
...[....] ruumiis[sani]¹⁴⁹ taistelu¹⁵⁰. 5 Jumalan säädökset ovat sydämessäni ja minä
hyöd[yn] ...] kaikki ihmisen ihmeet¹⁵¹. Syyllisyyden¹⁵² 6 teot minä tuomitsen [...]...
Jumala ... (vacat) Hän 7 tietää ja hänen salaisuuksissaan ...[...]... kaikkien¹⁵³ 8
henkien¹⁵⁴ riidat ...[...]...[...]

Fragmentin tekstin aloittava käsite 'Jumalan neuvosto' sopii huonosti yhteen sitä seuraavan tekstin kanssa. Sitä seuraava teksti vaikuttaa katkonaisen kontekstinsa

¹⁴⁵ Fragmentissa 18iii kuvattiin, kuinka Jumala valaisi puhujan sydäntä ymmärryksen tiedolla. Tästä syystä on mahdollista, että ilmaus merkitsee Jumalan tietoa.

¹⁴⁶ Sulkujen sisään kuuluu myös käännöksessä näkymätön no – prepositio, josta tulee käännökseen Jumala vimmärksen antamisen kohde.

¹⁴⁷ tai 'epäpuhtausten' (engl. 'uncleanness') kuten Abegg käännsi kohdan. Sanojen välissä olevan aukon takia ei ole mahdollista päätellä kumpi käännöstapa on perustellumpi.

¹⁴⁸ Termi viittaa ihmisen ruumiiseen ja on mahdollisesti rinnasteinen rivillä myöhemmin esiintyvän 'ruumis'-sanan kanssa.

149 Termin merkityskenttään kuuluvat ihmisten, eläinten ja yliluonnollisten olentojen elävät ja kuolleet ruumiit.

¹⁵⁰ Sana voi saada myös merkityksen 'sota'. Sana on hepreankielisessä tekstissä monikossa ja näin se voidaan kääntää myös sanaksi 'conflicts', kuten Abegg teki käännoksessään.

¹⁵¹ Ihmeet voivat olla mahdollisesti edeltävän *hyötyä* verbin objektina. Niiden välissä on kuitenkin lähes kokonaan tuhoutunut sana, jonka vuoksi suomenkielinen käännös jättää ne erilleen. Abegg käänsi ne yhteen: “I proffit] from all the wonders of man”.

¹⁵² Termi on mahdollista kääntää myös 'pahuudeksi'.

¹⁵³ Sanan jälkeen on mahdollisesti tilaa sanalla tai sanoille, jotka eivät ole säilyneet osana fragmenttia.

154 Fragmentin tekstin aiemman kontekstin puolesta on mahdollista, esittää seuraavan tuhoutuneen sanan olevan ”kielletystä suhteesta syntyneet” ממוזרם. Tätä teoriaa tukee sanan henki monikkomuotoisuus.

perusteella koostuvan perusteluista sille, miksi puhuja pystyy kauhistuttamaan henkiä. Puhujan mahdollinen läsnäolo Jumalan neuvostossa on toisaalta tärkeä osa puhujan identiteetin määrittelyä. Jatkan asian käsittelyä seuraavassa luvussa.

Tekstin sisällössä on erikoista, että puhuja vaikuttaa kauhistuttavan tekstissä vain yhtä henkien ryhmää tai lajia. Henkien lajeja tai ryhmiä on useampia käsikirjoituksen 4Q510 fragmentissa 1i 1, jota käsittelen myöhemmin tässä luvussa. Sama pätee tämän käsikirjoituksen myöhemmin käsiteltävään fragmenttiin 10. Sama yhteen ryhmään henkiä kohdistuva muoto esiintyi edellä fragmentin 35 riveillä kuusi ja seitsemän. Pidän merkittävänä sitä, että ”kielletystä suhteista syntyneitä” ממוזרים torjutaan tässä käsikirjoituksessa ainakin kolmessa eri kohdassa.

Puhujan ’ruumiin’ בשרי ja sen sisältämän ’kuonan’ בתכמי käsittely vaikuttaa uudelta teemalta. Sanat olivat toisaalta käytössä hieman erilaisessa käyttöyhteydessä aiemmin käsitellyn fragmentin 28–29 tekstissä. Puhe ruumiista tuo tekstiin uuden ulottuvuuden, koska kauhistuttaminen voi tässä yhteydessä kohdistua todennäköisesti vain puhujan ruumiissa vaikuttaviin henkiin. Käsikirjoituksen 4Q510 fragmentin 1i 1 kontekstissa tämä on tuskin mahdollista. Tämä johtuu siitä, että kaikki fragmentin kontekstissa listatut henget ja muut olennot tuskin voivat olla samaan aikaan puhujan ruumiissa.

Puhujan ruumiin sisäisiä tapahtumia kuvaavat fragmentin tekstissä mainittu taistelu puhujan ruumiissa. Pidän mahdollisena, että fragmentin lopussa mainitut ”kaikkien henkien riidat” כל רוחי liittyvät puhujan ruumiin sisäiseen taisteluun. Edellä kävi ilmi, kuinka puhuja sai Jumalalta ainakin yhden positiivisesti vaikuttavan hengen.

3.1.7 Fragmentit 52–59 ja 10, Jumala tuomarina ja Jumalan ylistys sekä iloitseminen armosta

Tämä fragmenttien ryhmä löydettiin alun perin samasta kasasta yhdessä fragmenttien 44–51 kanssa. Angel on sijoittanut fragmentit 52–59 rekonstruktiossaan palstalle 11 varmoin perustein. Ne sijoittuvat tekstipalstan ylälaitaan, koska palstan ylämarginaali näkyy useissa ryhmän fragmenteissa.¹⁵⁵

Fragmentin 52–59 hepreankielinen teksti:

¹⁵⁵ Angel 2015, 38–40.

1	וְתָם וְאַתָּה אֱלֹהִים אֵל חַנוּן וְרַחוּם [וְאֵרוֹךְ אַפַּיִם רֹב הַחֶסֶד יִסּוֹד הָאֵמֶת]
2	[וְלָאָדָם וּלְבָנָיו] מִקּוֹר הַטּוֹהַר מִקּוֹי הַכְבוֹד גְּדוֹל הַצֹּדֶק
3	[עָשָׂה לוֹ] מִשְׁפָּטִים לְמַעֲשֵׂי כּוֹל וּמִשִּׁיב בְּרֻכּוֹת]
4	בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵי מֶלֶךְ הַכֶּבֶד [וְכִיָּא מֵאַתְכָּה מִשְׁפָּט]
5	אֲרוֹן[רִיָּם וּמֵאַתְכָּה טּוֹד לְכוֹל יִרְאִיכָה בְּ]
6	בְּרוּכִים ל [] הֵמָּה]
7	[מִגְעֶרְתְּכָה י [] בְּרוּב]
8	[לִ] [לִ]

Tekstin käännös:

1 [...] ¹⁵⁶.. ja sinä Jumalani [olet anteeksiantava ja laupias Jumala ¹⁵⁷,] hidas ¹⁵⁸ vihostumaan, suuri hyvydessä, totuu[den] perusta ¹⁵⁹ [...] 2 [...] Aadamille ja [hänen] jälkeläisil[leen ...] puhtauden [l]ähde, kunnian allas ¹⁶⁰, suuri oikeamielisyy[dessä ... 3 ...] tekee [...] tuomiot jokaisen teoilla ¹⁶¹ ja antaa siunauksia vastineeksi ¹⁶² [...] 4 ... Ylistetty olet sin]ä, Jumalani, Kunnian kuningas, sillä sinulta (tulee) oikeus ¹⁶³ [...] 5 [...]... ja sinulta on kaikkien sinua pelkäävien perusta [...] 6 [...]... he [...] 7 [...] sinun nuhteessasi [...] paljoudessa [...] 8 [...]...]

Fragmentin tekstissä säilynyt sisältö alkaa psalmin Nehemian tai Joonan kirjan lainauksella rivillä 1. Lainaus ei ole sanatarkka kummankaan kirjan hepreankielisen tekstin sisällöstä. Tämä johtuu fragmentin tekstissä esiintyvistä yksikön ensimmäisen persoonan suffiksista sanassa 'Jumalani' אֱלֹהֵי. Tekstin sisältö jatkuu lainauksen jälkeen Jumalan ja hänen tekojensa kuvauksella, jossa korostuu Jumalan tuomiovalta. Siihen sisältyy viittaus alkukertomuksiin 'Aadamin' אָדָם ja "hänen jälkeläistensä" בְּנֵי mainitsemisen vuoksi. Sitä seuraa viittaus 'puhtauteen' הַטּוֹהַר, joka ei ole esiintynyt aiemmin usein käsikirjoituksen aiemmassa tekstissä.

¹⁵⁶ Hepreankielisessä tekstissä on näkyvillä kolme kirjainta, joita käännös ei huomioi.

¹⁵⁷ Rekonstruktion taustalla on psalmin Joonan kirjan jae 4:2 ja Nehemian kirjan jae 9:31. Baillet 1982, 245.

¹⁵⁸ Hepreaksi sana on kirjaimellisesti 'pitkä', mutta tässä yhteydessä sitä seuraavan 'viha' sanan kontekstin vuoksi tässä merkityksessä.

¹⁵⁹ Termi viittaisi edellä kahdesti ihmisen ruumiiseen, mutta tässä termi on selkeästi abstraktissa käyttöyhteydessä substantiivin 'totuus' vuoksi.

¹⁶⁰ Tämä sana on sama sana, kuin edeltävän ilmauksen 'lähde'. Termi on käännetty eri tavalla todennäköisesti toiston välttämisen vuoksi sekä tekstin runomuotoisuuden takia.

¹⁶¹ Sanat olisi mahdollista kääntää muotoon "jokaiselle teoille", joka todennäköisesti paremmin vastaisi sanan hepreankielistä merkitystä.

¹⁶² Sanan taustalla on heprean verbin 'palauttaa' שָׁב partisiippi. Abegg käänsi sen: "giving blessings in return". Clines antaa kohdalle käännöksen "bestow blessing".

¹⁶³ Termi on monimerkityksinen ja voi saada myös merkityksen 'tuomio', kuten Abegg käänsi 'judgement'.

Puhtauden rooli tekstissä liittyy mahdollisesti henkien epäpuhtaaseen vaikutukseen ihmisissä. Näin Jumalan puhtaus voitaisiin nähdä henkien vaikutuksen vastakohtana..

Fragmentti 10 on sijoitettu Angelin analyysissä palstalle 11 fragmenttien 52–59 alapuolelle palstan alaosaan. Sen sijoituksesta tähän kohtaan ei ole täyttä varmuutta, mutta Angel on melko varma, että fragmentti on sijoitettu oikealle paikalle käsikirjoituksessa. Sen leveys on 13.5 cm ja palsta on säilynyt laidasta laitaan. Angel pitää tätä leveyttä varmana, koska viimeisten rivien 11 ja 12 teksti jatkuu saumattomasti rivien vaihdon yhteydessä. Näin rivin 11 kohdalla palsta ei ole voinut olla tätä leveämpi.¹⁶⁴

Tekstissä on 7 mahdollista *vacat* merkintää. Käsittelen tässä yhteydessä vain riviltä seitsemän alkavan tekstin, joka eroaa tekstin rinnakkaiskodasta käsikirjoituksen 4Q510 fragmentissa 1i 1, ja jatkuu erilaisena palstan loppuun riville 12. Aiempien rivien tekstin käsittelen 4Q510 käsikirjoituksen fragmentin 1i 1 yhteydessä, koska siinä näiden rivien teksti on paremmin säilynyt ja vaikuttaa sisältönsä puolesta lähes identtiseltä. Alla käsitellyssä tekstissä on *vacat*-merkintä rivin seitsemän alussa ja rivien kahdeksan ja yhdeksän jälkimmäisellä puoliskolla.

Fragmentin 10 hepreankielinen teksti

[רוחי מלאכי חבל ורוחות ממזרים שד אים] לילי[ת]	1
[אחים ו(ציים? vac?) והפוגעים פתע פתאום ל]תעות רוח	2
[בינה? vacat? ולהשם לבכם ונסתם ב]קץ ממשל(ת) 7רשעה	3
[ותעודות תענייות בני או(ר) vacat? באשמ]ת קצי נגוע(י)	4
[עוונות ולוא לכלת עול]ם (חוק] 8כי א)ם לקץ	5
[תענייות פשע vacat]	6
[רננו צדיקים vac?] באלוהי פלא 9ולישרים תהלי (כבודו	7
[י]רוממו(ה)ו כ(ו)ל תמימי דרך vac (בכנור ישועות	8
[יפת]חו פה לרחמי אל ידרשו למנו vacat הושיעה אלוה]ים	9
[שומר חס]ד באמת לכול מעשיו ושופט בצד[ק מ] הווי עד	10
[ע]ד נהיי עולמים בסוד אילים ואנשים ישפוט	11
ברום שמים תוכחתו ובכול מוסדי ארץ משפטי יוד	12
<i>bottom margin</i>	

rivien 7–12 tekstin käännös

¹⁶⁴ Angel 2015, 48.

7 [Riemuitkaa oikeamieliset]¹⁶⁵ ihmeellisestä Jumalasta. Rehdeille ovat hänen¹⁶⁶ kunniansa psalmit 8 [... y]listäkää häntä kaikki, joiden tiet ovat vilpittömät.¹⁶⁷ (*vacat*)

Pelastuksen¹⁶⁸ lyyran säestyksellä¹⁶⁹ 9 he [avatk]otot suunsa Jumalan armoitöille. Etsikööt he hänen mannaansa. (*vacat*) Pelasta¹⁷⁰ Juma[la! 10 ...]... totuudessa kaikille töilleen¹⁷¹, ja tuomitsee iäisyyteen [saak]ka oikeudenmukai[sesti ne, jotka e]lävät¹⁷² aina¹⁷³. 11¹⁷⁴ Jumalten ja ihmisten neuvostoissa hän tuomitsee. 12 Taivaan korkeuksiin ylettyy¹⁷⁵ hänen nuhteensa, kaikkiin maan perustuksiin ulottuvat¹⁷⁶ Herran¹⁷⁷ tuomiot.

Rivien seitsemän ja kahdeksan sisältö on pieniä eroavaisuuksia lukuun ottamatta identtinen tekstin rinnakkaiskohdan kanssa käsikirjoituksen 4Q510 fragmentissa li 1. Tekstin fragmentaarisuuden vuoksi on epävarmaa onko eroja enemmän. Tekstin kääntämättä jätetyn osan *vacat* merkinnät tuntuvat puoltavan tätä, koska niitä ei ole fragmentissa li 1. Käsittelen fragmenttien keskinäistä suhdetta myöhemmin tekstianalyysin käsikirjoitusta 4Q510 käsittelevässä osassa.

¹⁶⁵ Hakasulkujen sisällä sijaitseva teksti perustuu käsikirjoituksen 4Q510 rinnakkaiskohtaan li 19. Baillet 1982, 227.

¹⁶⁶ Teksti eroaa fragmentin 1 kohdasta siinä, että siellä käytetään yksikön ensimmäistä persoonaa tässä käytetyn yksikön kolmannen persoonan sijaan.

¹⁶⁷ Fragmentin 1 teksti loppuu tähän ja täten fragmentteja ei voi enää vertailla keskenään tästä eteenpäin.

¹⁶⁸ Sana on tekstin hepreankielisessä muodossa monikossa.

¹⁶⁹ Sanan taustalla on tekstissä sanan lyyra yhteydessä esiintyvä נ – prepositio, joka lienee tässä yhteydessä instrumentaalisella tavalla käytössä.

¹⁷⁰ Hepreankielisestä tekstistä ei käy ilmi keneen tämä pyyntö viittaa. Abegg on kääntänyt sen muotoon ”Save me, O Go[d.]”, joka vaikuttaa alkuperäisen tekstin tulkinnalta.

¹⁷¹ Sanassa on hepreankielisessä tekstissä suffiksi maskuliinin yksikön kolmannen persoonassa, joka todennäköisesti viittaa Jumalaan. Tämä perustuu tapaan, jolla lause jatkuu tuomioiden jakamisen suhteen.

¹⁷² Tässä kohdassa on käytetty olla verbiä, jonka Abegg on kääntänyt ”those who exist forever”. Pidän tätä käännöstä parempana, koska suomenkielinen verbi ’elävät’ ottaa kantaa siihen, millaisia tuomitsemisen kohteet ovat. Henkien tuskin ajateltiin olevan eläviä olentoja, joten käännös on myös tästä syystä ongelmallinen.

¹⁷³ tai ’ikuisesti’.

¹⁷⁴ Suomenkielinen käännös ei huomioi hepreankielisen tekstin kolmea ensimmäistä sanaa rivillä 11. Abegg on kääntänyt ne muotoon ”until eternity”. Pidän hänen tekemäänsä käännösratkaisua perusteltuna jälkimmäisen sanan osalta, koska se on selkeästi säilynyt tekstifragmentissa ja olisi syytä kääntää.

¹⁷⁵ Hepreankielisessä tekstissä ei ole mitään verbiä tässä virkkeessä. Pidän itse olla verbiä parempana tässä kontekstissa. Abegg on käyttänyt sitä omassa käännöksessään ”In the height of heaven is His rebuke”.

¹⁷⁶ Edellisen verbin tavoin tätä verbiä ei löydy käännettävästä tekstistä. Pidän sitä kuitenkin hyvänä käännösratkaisuna tälle kohdalle, koska ilman verbiä ilmaus jää epäselväksi.

¹⁷⁷ Tässä käytetään Jumalan nimen kiertoilmausta, joka on perustellusti käännetty tässä sanalla ’Herra’. Baillet 1982, 227. Hän toteaa lisäksi, että tätä nimeä käytetään Yhdyskuntasäännön 1QS kohdassa 8₁₄ sekä mahdollisesti Uudessa testamentissa kohdassa Matteus 5₁₈ muodossa יְהוָה .

Tekstien eroavaisuudet ovat kuitenkin merkittäviä, koska sanan 'kunnia' תהל saama suffiksi on erilainen eri fragmenteissa. Fragmentissa 10 puhutaan "hänen kunniansa psalmeista" תהלי כבודו, kun fragmentissa 1i 1 suffiksin 'hänen' sijaan on sanassa kunnia yksikön ensimmäisen persoonan suffiksi. Baillet huomasi asian tekstin julkaisun yhteydessä.¹⁷⁸ Pidän tätä tekstien eroavaisuutta merkittävänä yksityiskohtana, koska suffiksista riippuen tekstissä kuvatut psalmit ovat joko puhujan tai Jumalan psalmeja.

3.1.8 Fragmentit 63–64ii–iv Jumalan säädökset, liitto ja tekstin lopetus

Materiaalisen rekonstruktion kolmelle viimeiselle palstalle on sijoitettu fragmentit 63–64ii palstalle 14, fragmentit 63–64iii palstalle 15 sekä pienen fragmentin 63–64iv käsikirjoituksen viimeiselle palstalle 16. Olen jakanut fragmenteissa 63–64 olevan tekstin kahteen osaan analyysissa. Ratkaisuni johtuu siitä, että Angel sijoittaa niihin kuuluvan tekstin eri tekstipalstoille.¹⁷⁹ Tämän vuoksi tekstipalstojen fragmenteissa säilyneet tekstit ovat suhteellisen kaukana toisistaan. Tekstipalstan 16 fragmentin 63–64iv teksti on niin lyhyt, että käsittelen sen samassa kappaleessa palstan 15 fragmentin 63–64iii kanssa.

Fragmentit 63–64 -nimellä kulkeva kokonaisuus koostu useista Baillet'n toisiinsa yhdistämistä fragmentista. Ne sijoittuvat kaikki palstojensa yläreunaan, joka on säilynyt osittain fragmenteissa. Angel pitää Baillet'n liitoksia perusteltuina ja pätevinä lukuun ottamatta yhtä fragmenttia, jota en käsittele sen sisältämän tekstin vähäisen määrän vuoksi.¹⁸⁰

Fragmentin 63–64ii hepreankielinen teksti

<i>top margin</i>	
מ[עשי אלוהי פדותי דיוס] [הב בסודי]	1
[] [ובכול מה רצו] [חם אברהם שמכה ובמועדי תעודותי אספיה]	2
נפלאותיכם ואחורתם חוקי הודות כבודכם ברישית כול מחשבת לבב	3
דעת ותרומת מזל שפתי צדק ובהנכון לכול עבודת אמת ועם כול	4
[אנשי בריית דיוס] [] [] [ש] [לומי בתודה אדם] [מעשה וכול]	5

Tekstin käännös:

¹⁷⁸ Baillet 1982, 218. Angel on sama mieltä materiaalisesä rekonstruktiossaan. Katso Angel 2015, 50.

¹⁷⁹ Angel 2015, 80.

¹⁸⁰ Angel 2015, 31–32. Katso myös kuva 5 sivulla 35, jossa näkyvät samassa kuvassa kaikki neljä tekstipalstaa ja niiden sijainti suhteessa toisiinsa.

1 [...] lunastukseni Jumalan [t]eot ...[...]... perustuksissa 2 [...]... ja kaikessa mitä ...[...]... Minä ylistän nimeäsi, ja sovittuina aikoinani¹⁸¹ minä kerron 3 sinun ihmeteoistasi¹⁸². Minä kaiverran ne: kunniasi kiitoksen säädökset. Jokaisen sydämen suunnitelman¹⁸³ lähtökohta¹⁸⁴ 4 on tieto, oikeudenmukaisten huulten lausuma uhrilahja¹⁸⁵ ja valmius kaikkeen totuuden palvelukseen. Yhdessä kaikkien 5 liiton [mie]sten kanssa ...[...] ra]uhani on kiitoksessa ...[...] teko ja kaikessa [...]

Fragmentin teksti koostuu Jumalaan kohdistuvasta ylistyksestä, jossa Jumalaa puhutellaan ylistyksessä yksikön toisessa persoonassa. Rivillä kaksi esiintyvä ilmaus ”sovittuina aikoinani” כְּמוֹעֲדֵי תְּעוּדוֹתֵי on tärkeä, koska käsikirjoituksessa on muuten esiintynyt vähän viittauksia aikaan.

Riveillä kolme ja neljä käsitellään sitä, kuinka puhuja kirjoittaa ’säädöksiä’ חֻקִּי. Tätä toteamusta seuraa listalta vaikuttava osio säädöksistä, joka loppuu lauseeseen ”totuuden palveluksesta”. Fragmentissa on merkittävää, kuinka siinä mainitaan rivillä viisi liiton miehet אֲנָשֵׁי בְּרִית. Aikaisemmin käsikirjoituksen fragmenteissa ei ole määritelty puhujan kuulijoita. Tämä määritelmä voi kuitenkin viitata koko aiemman tekstin kuulijakunta. Asiaa on syytä tarkastella tekstin lopetuksen yhteydessä, jossa puhutaan myös liitosta.

Fragmentit 63–64iii ja 63–64iv on sijoitettu rekonstruktiossa kahdelle viimeiselle palstalle, eli palstoille 15 ja 16. Ne on sijoitettu palstojen yläreunaan, koska osa palstojen yläreunasta on säilynyt kummassakin fragmentissa. Palstalle 16 sijoittuva tekstipalsta on vain noin 4.5 cm leveä. Se on käsikirjoituksen viimeinen palsta, koska fragmentissa on säilynyt osa ainakin 4 cm pituisesta kirjoituksesta tyhjäksi jätetystä osasta nahkaa. Tällainen osa nahkaa on useiden Qumranin käsikirjoitusten lopussa.¹⁸⁶

¹⁸¹ Käännöksen taustalla on kaksi ’aikaa’ tai ensimmäisen termin kohdalla myös ’sopimusta’ tarkoittavaa substantiivia. Abegg on kääntänyt termit ”in my appointed times”.

¹⁸² Sana on hepreankielisessä tekstissä partisippi, johon on liitetty persoonasuffiksi yksikön toinen. Termi on lauseen kontekstissa verbin ’kertoa’ objekti, joten se on siksi luontevaa kääntää substantiivina.

¹⁸³ Tässä sanalla ’suunnitelma’ käännetyn substantiivin toinen peruserkitys on ’ajatus’. Abegg on samaa mieltä Pajusen käännöksen kanssa ja käänsi kohdan sanalla ’purpose’.

¹⁸⁴ Käännöksen taustalla oleva hepreankielen sana voi tarkoittaa myös ’alkua’ ja on samanlaisessa muodossa Genesiksen jakeen 1:1 alussa. Abegg on kääntänyt termin myös merkitystä ’alku’ mukaillen muotoon ”the beginning of...”

¹⁸⁵ Clines antaa tässä esiintyvälle sanalle käännöksen ’offering’.

¹⁸⁶ Angel 2015, 32. Katso erityisesti nootti 26.

ואני תרנן לשוני צדקכה כיא פתחתה ובשפתי שמתה מקור	1
תהלה ובלבי סוד רישית כול מעשי איש ומולות פעולות	2
תמימי דרך ומשפטים לכול עבודת מעשיהם להצדיק	3
צדיק באמתכה ולהרשיע רשע vac באשמתו להשמיע שלום	4
לכול אנשי ברית ולה[ר]ים בקול פחד הוי לכול מפריה	5
[] ש[] ה[] ל[] ל[] א[] ות ה[]	6

Tekstin käännös:

1 Mutta minä, kieleni riemuitsee¹⁸⁷ oikeudenmukaisuudestasi, sillä sinä kirvoitit¹⁸⁸ sen. Huulilleni olet asettanut 2 ylistyksen lähteen¹⁸⁹, sydämeeni kaikkien ihmisen tekojen perimmäisen¹⁹⁰ salaisuuden ja 3 nuhteettomasti vaeltavien työn tarkoituksen¹⁹¹. (Olet saattanut tietooni)¹⁹² heidän kaikkien töidensä ja palveluksen mukaiset tuomiot, osoittaen syyttömäksi 4 oikeamielisen sinun totuudessasi ja julistaen syylliseksi pahantekijän (*vacat*) syyllisyydessään. Niin minä julistan: ”Rauha 5 kaikille liiton ihmisille”, ja huudan kauhealla¹⁹³ äänellä: ”Voi kaikkia niitä, jotka rikkovat sen.” 6 [...] [...] kaikki [...] [...] [...]

Fragmentin teksti alkaa Jumalan oikeudenmukaisuuden ylistyksellä, jossa puhuja tuntuu korottavan itsensä muiden ihmisten yläpuolelle. Puhuja vaikuttaa tuntevan Jumalan tuomiot kaikille ihmisille ja myös heidän tekojensa merkityksen. Kuvauksen positiivinen sävy sopii hyvin yhteen tekstin henkien torjumisesta vapaan osion kanssa.

Fragmentin tekstissä on puheen kaltaisempaa puhujan repliikkejä verrattuna aiemmin käsiteltyihin fragmentteihin riveillä 4–5. Rivien sisältö edellyttää määritellyn kuulijakunnan, jolle puhuja julistaa tuomionsa. Määrittely ”kaikki

¹⁸⁷ Termi voi saada myös käännöksen ’laulaa’, jota Abegg käyttää. Clines on samoilla linjoilla Pajusen käännöksen kanssa ja antaa termille käännöksen ’rejoice’.

¹⁸⁸ Verbin perusmerkitys on Clinesin mukaan ’avata’. Se ei kuitenkaan sovi yhteen lauseen subjektin, eli puhujan kielen kanssa.

¹⁸⁹ Termi voi hepreassa tarkoittaa niin lähdettä, josta tulee vettä. Toisaalta sana voi viitata jonkin asian lähteeseen vrt. engl. ’source’ ja ’spring’.

¹⁹⁰ Sanan perusmerkitys on lähempänä sanaa ’alku’, kuin tässä käytettyä käännösratkaisua. Abegg on kääntänyt termin ’origin’. Pidän Pajusen käännöstä tekstin kontekstiin sopivana.

¹⁹¹ Sana on Clinesin mukaan verbistä מלא ’täyttää’, ’olla täysi’ johdettu substantiivi. Clines ja Abegg kääntävät termin eri tavalla, kuin Pajunen. He kääntävät verbin sanalla ’fullfilment’.

¹⁹² Suluissa oleva kääntäjän täydennys tekstille on hyvä tekstin luettavuuden kanalta.

¹⁹³ Tämä adjektiivi on johdettu verbistä פחד, jota käytettiin demonien ja henkien karkotuksen yhteydessä useissa käsikirjoituksen fragmenteissa.

liiton ihmiset” ברית כול אנשי תuntuu keskeiseltä tekstin roolijaossa, koska se kuvaa puheen kohteena olevia ihmisiä.

Fragmentin 63–64iv hepreankielinen teksti

top margin

יברכו כול מעשיכה	1
תמיד וברוך שמכה	2
לעולמי עד אמן אמן	3

bottom margin

Tekstin käännös:

1 Ylistäkööt¹⁹⁴ he kaikkia sinun töitäsi 2 jatkuvasti, ja olkoon nimesi ylistetty 3 aina¹⁹⁵ ja ikuisesti. Aamen, aamen.

Fragmentin teksti on lyhyt, mutta vaikuttaa sisältävän fragmentin ulkonäön perusteella koko palstalle 16 sijoittuvan tekstin. Tekstissä puhutellaan monikon kolmannessa persoonassa joukkoa ihmisiä. Viittaus kohdistuu todennäköisesti edellisessä fragmentissa rivillä 5 mainittuihin ”liiton ihmisiin” אנשי ברית. Toisaalta fragmentin lyhyt teksti vaikuttaa luontevalta päätökseltä pitkälle kokonaisuudelle, joka on mahdollisesti ulottunut rekonstruktion palstojen alkuun fragmentissa 2i.

Fragmentissa 63–64iv on edellä käsiteltyihin muihin fragmentteihin verrattuna se uusi piirre, että tässä puhuteltavat vastaavat ensimmäistä kertaa puhujalle. Lyhyt kahdesta ’aamen’ –sanasta אמן koostuva sanonta on yleinen tapa päättää hymni. Yhdistelmä esiintyy useita kertoja yhdyskuntasäännössä 1QS, Siunauksia ja kirouksia sisältävissä käsikirjoituksissa 4Q286–289 sekä useissa muissa pienemmissä Qumranin luolista löytyneistä käsikirjoituksissa.¹⁹⁶

Käsikirjoituksen 4Q511 kontekstissa sanonta esiintyy tämän fragmentin ulkopuolella kahdesti pienissä hyvin vähän tekstiä sisältävissä fragmenteissa. Näitä ovat fragmentti 111, jonka yhdeksännellä rivillä sana ’aamen’ אמן on ainakin kerran, ja mahdollisesti rekonstruktion luotettavuuden perusteella

¹⁹⁴ Abegg kääntää verbin muotoon ’bless’, eli siunata. Pajusen käännös sopii paremmin tähän kontekstiin, koska toiminnan kuvataan jatkuvan. Ylistäminen voi olla toimintana todennäköisemmin jatkuvaa, kuin siunaaminen.

¹⁹⁵ Hepreankielisessä tekstissä on peräkkäin kaksi ikuisuutta tarkoittavaa sanaa. Pajusen käännös tuo luontevalta tavalla esiin kirjoittajan intention suomen kielen ilmaisukyvyyn puitteissa. Vrt. esimerkiksi Abeggin käännös ”for ever and ever”.

¹⁹⁶ Näitä kohtia ovat esimerkiksi Yhdyskuntasäännössä 1QS 1₂₀, 2₁₀, 2₁₈. Muissa käsikirjoituksissa se esiintyy useimmiten käsikirjoituksissa Siunauksia ja kirouksia 4Q286–289 sekä hymneissä, joita löytyy käsikirjoituksista 4Q504 ja 4Q507.

kahdesti. Toinen niistä on fragmentti 150, jonka ensimmäisellä rivillä sana esiintyy kerran. Fragmentissa 150 ei ole muita säilyneitä sanoja. Näiden kahden fragmentin sisällön pohjalta on mahdollista, että käsikirjoituksessa 4Q511 on ollut useampi kuin yksi 'aamen' -vastaus. Toisaalta on mahdollista, että näiden fragmenttien tekstin sisältö saattaa olla päätös alkuperäisen käsikirjoituksen pienemmille hymneille tai osioille.

3.1.9 fragmentti 8 hymni pelosta ja turvasta

Tässä sisällön analyysin osiossa käsittelen fragmentin 8, jota ei ole sijoitettu materiaaliseen rekonstruktioon. Käsittelen tämän fragmentin sen sisältämän tärkeän otsikon ja muihin fragmentteihin verrattuna erilaisen sisällön vuoksi. Fragmentti koostuu kolmesta yhteen liitetystä pienemmästä fragmentista.

Tekstiä tai jäänteitä tekstistä on säilynyt 13 eri rivillä. Sen sijoittaminen on Angelin mukaan niin vaikeaa, ettei ole varmaa sijoittuuko se materiaalisen rekonstruktion palstoille vai sitä edeltävään mahdollisesti tuhoutuneeseen tekstiin.¹⁹⁷

Fragmentin 8 hepreankielinen teksti:

ם בם	1
יגילו באלוהים	2
] vacat [3
למשכיל ש]יר שני לפחד מיראיו	4
תעותו בתעניות ולוא לכל]ת עולם	5
ם אלא בסתר שדי ם	6
לשיו יחביאני] ל	7
ם בקדושו	8
יח] עם קדוש]יו	9
מ]דים [ל]אל vac כיא]	10
ב]תי כבודם יחברו	11
אתה אל]וה]ה]א]ל]והים	12
]ל	13

Tekstin käännös:

1 [...] [...] 2 [...] he iloitsevat Jumalasta [...] 3 [...] (vacat)¹⁹⁸ [...

¹⁹⁷ Angel 2015, 67–68.

¹⁹⁸ Kolmas rivi on fragmentin säilyneen materiaalin osalta jätetty tyhjäksi, joten rivillä saattaa olla hymnejä erottava funktio.

4 Viisauden opettajan]¹⁹⁹ toinen [la]ulu. Kauhistuttamaan niitä, jotka pelästyttävät
 ...[... 5 ...] hänen erheensä nöyryytyksissä, mutta ei [ikuiseksi] kadotukseksi ... 6
 ...]... Jumalan, Kaikkivaltiaan²⁰⁰ suojassa²⁰¹ ...[... 7 ...]... Hän piilottaa minut ...[...
 8 ...]... Hänen pyhiensä joukossa [... 9 ...]... [Hänen] pyhien[sä] kanssa²⁰²[... 10
 ...]... Jumala[lle] (vacat)
 Sillä [... 11 ...] heidän kunniansa taloi[ssa] he kokoontuvat [... 12 ...] Sinä olet
 ju[ma]li[en] Ju[ma]la [... 13 ...]...[...]

Fragmentin sisältö on tärkeä tekstin funktion analyysin kannalta, koska se sisältää hymnin otsikon samoin kuin fragmentti 2i. Hymnin otsikon numero viittaa siihen, että hymneillä on mahdollisesti ollut keskinäinen järjestys. Sen otsikkoa seuraava sisältö kuvaa 'nöyryytyksiä' בתענייית. Aiemmin käsiteltyjen fragmenttien pohjalta ainoa järkevältä tuntuva henkilö puheen kohteena on viisauden opettaja, koska käsikirjoituksessa ei puhuta muista kuin hänestä ja Jumalasta yksikön persoonamuodoissa. Toinen mahdollinen tulkinta viittaukselle on hävityksen enkeli tai vastaava demoninen olento.

Lisäksi riveillä 6 ja 7 esiintyvä piilottamisen tai suojaamisen teema ei esiinny muualla materiaallisen rekonstruktion fragmenteissa. Sisältö perustuu todennäköisesti psalmin 91 jakeeseen 1 ja Jesajan kirjan luvun 45 jakeeseen 2.²⁰³ Toisaalta rivin 11 sisältö ja puhe kokoontumisesta vaikuttavat verrannollisilta Yhdyskuntasäännön kolumnin 11 rivin 8 kanssa, jossa liikkeen jäsenten kerrotaan kokoontuvan yhteen enkelien kanssa.

3.1.10 Käsikirjoituksen 4Q511 Sisällön analyysin yhteenveto

Analyysissä käsiteltiin kaikki käsikirjoituksen 4Q511 rekonstruktioon sijoitetut fragmentit, paitsi fragmentit 44–47 ja 60. Fragmentti 8 käsiteltiin sen sisältämän otsikon takia. Tekstin fragmentaarisuus tekee tekstin kääntämisestä ja sisällön ymmärtämisestä haastavaa. Tutkimuskysymyksen puitteissa keskityin analyysissäni fragmenttien tekstin lajiin ja luokitteluun sekä mahdolliseen rituaaliseen funktioon.

¹⁹⁹ Termi Viisauden opettaja on rekonstruktio, joka pohjautuu sitä seuraaviin säilyneisiin sanoihin 'laulu' ja 'toinen', sekä fragmentin 2i alussa sijaitsevaan otsikkoon.

²⁰⁰ Tämä Jumalaa kuvaava termi ei esiinny muualla käsikirjoituksessa 511. Termi on todennäköisesti allusio psalmin 91 sisältöön.

²⁰¹ Tai 'piilossa' kuten esim Abegg "in the secret of".

²⁰² Pajunen jättää kääntämättä rivin ensimmäisen huonosti säilyneen sanan, jonka Abeg kääntää 'together'.

²⁰³ Nitzan 1994, 242. Nitzan toteaa lisäksi, että psalmia 91 on käytetty myös käsikirjoituksessa Apokryfipsalmit 11QApocrPs^a 11Q11 samankaltaisessa käyttöyhteydessä. Ks Nitzan 1994, 233.

Analyysin pohjalta nousee esiin monia tärkeitä kysymyksiä hymnien määrästä ja sisällön merkityksestä, joiden pariin palataan seuraavan pääluvun yhteydessä. Sitä ennen käsittelen käsikirjoituksen 4Q510 kaksi merkittävää fragmenttia. Laadin toisesta niistä käännöksen. Käännöksen vuoksi käsittelen ne vasta käsikirjoituksen 4Q511 analyysin jälkeen.

3.2 Käsikirjoituksen 4Q510 analyysi

Käsikirjoituksesta 4Q510 on säilynyt kaksitoista fragmenttia.²⁰⁴ Niistä vain yksi iso tekstifragmentti 1i 1 sisältää merkittävän määrän tekstiä, jolla on selkeä paralleeli käsikirjoituksessa 4Q511. Käsittelen lisäksi fragmentin 2, jossa on käsikirjoituksen sisällön arvioimisen kannalta merkittäviä ilmauksia.

Ennen tekstin analyysiä laadin suomennoksen tekstistä fragmentin 1i 1 riveillä 1–8. Käsittelen rivien tekstin kääntämisen tärkeyttä seuraavassa kappaleessa. Käännöksen jälkeen analysoin erikseen fragmentin jäljelle jäävän tekstin eli rivit 8b–9 sekä fragmentin 2 sisällön. Näiden jälkeen kokoan yhteen tekstianalyysin ennen seuraavaa lukua.

3.2.1 Fragmentin 1 henkiä torjuvan tekstin käännös

Käsikirjoituksen 4Q510 fragmentin 1 rivien 1–8 tekstin sisältö on keskeinen käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 lajin ja funktion arvioimisessa. Laadin rivien tekstistä käännöksen, jossa aion käydä keskustelua tekstin suomenkielisen käännöksen sekä siitä laadittujen englanninkielisten käännösten kanssa.

Olen rajannut käännettävän tekstin näiden rivien sisältöön sen perusteella, että niissä esiintyy ymmärrettävyyden kannalta hankalia ilmauksia. Toisaalta niiden sisällössä on keskeistä yksikön ensimmäisessä persoonassa esiintyvän puhujan henkien vastainen puhe. Lisäksi tekstin perusteellinen läpikäynti edesauttaa fragmentin tekstin vertailua käsikirjoituksen 4Q511 fragmentin 10 kanssa.

Käännökseni tavoitteena on tarkastella kriittisesti hepreankielistä tekstiä ja kartoittaa erilaisia käännösvaihtoehtoja hankalille sanoille tai sanojen yhdistelmille, joita tekstissä esiintyy. Yritän lisäksi tarkastella käännökseni avulla tekstin funktiota tekemällä sellaisia käännösratkaisuja, jotka mahdollisesti auttavat tekstin funktion hahmottamisessa.

²⁰⁴ Baillet 1982 215–219.

Fragmentti 1i 1 rivit 1-2

1) [תשובות]	1 [...] ylistykset, Siuna[ukset] ²⁰⁵ kunnian
בך[כות למ]לך הכבוד דברי	[ku]ninkaa[lle].
הודות בתהלי	Kiitoksen sanoja(...) psalmeissa
2 [] לאלוהי דעות	2 [...] Tiedon Jumalalle,
תפארת ג[בור]ות אל אלים	V[oi]man ²⁰⁶ loistokkuus ²⁰⁷ ,
אדון לכול קדושים	jumalten Jumala ²⁰⁸ , kaikkien pyhien Herra ²⁰⁹ .
וממש[לתו]	[Hänen] hallintoval[tansa] on ²¹⁰

²⁰⁵ Pajunen käänsi tämän termin ylistyksiksi ja edellisen termin tunnustukseksi. Käännökseni kanssa samoilla linjoilla on myös Abegg, joka kääntää kohdan ”praises. Ble[ssings”.

²⁰⁶ Sana on hepreaksi monikossa, mutta se on luontevaa kääntää tässä yhteydessä yksikössä.

²⁰⁷ Pajunen käänsi sanan ’majesteettisuus ja Abegg puolestaan ’splendour’.

²⁰⁸ Ilmaus ”jumalten Jumala” esiintyy kerran Danielin kirjassa jakeessa 11₃₆, kerran Sotakäärössä 1QM 14₁₆ sekä kahdesti Sapattiuhrin lauluissa 4QShirShab^d 1.2₂₆ sekä 4QShirShab^f 14₃. Danielin kirjan kohta on toiminut mahdollisesti muiden kohtien inspiraationa.

²⁰⁹ Tämä Jumalaan viittaava määre ei esiinny samassa muodossa muualla Qumranin teksteissä. vastaavanlainen ilmaus on Sotakäärön jakeesta 10₈, jossa sanan pyhä sijaan on sana henki רוח.

²¹⁰ Pajunen lisäsi tähän kohtaan sanan ’ulottuu’, jota en pitänyt tarpeellisenä lauseen ymmärrettävyyden kannalta.

3 על כול גבורי כוח ומכוח

גבור[ת]ו

יבהלו ויתפזרו כול ויחפזו מהדר

מע[וז]

4 כבוד מלכותו vacat

3 yli kaikkien voimakkaiden soturien²¹¹ ja

hänen voima[ns]a vahvuudesta ne kaikki

kauhistuvat ja²¹² hajaantuvat, kiirehtien

pois hänen majesteettisen asumuk[sensa]

4 kuninkaallisen loiston luota²¹³. (vacat)

²¹¹ Pajunen käänsi kohdan sanat ”voimallisten mahtien”. Pidän itse termiä ’soturi’ sopivana tähän yhteyteen, koska uskon, että termien yhdistelmä viittaa mahdollisesti Ensimmäisen Henokin kirjan jättiläisiin tai niiden olemassaolosta johdettuihin henkiin. Lisää aiheesta ks, esim. Brand 160–161.

²¹² Pajunen jakoi lauseet erilleen tässä kohtaa pisteellä. Pidän itse näitä virkkeitä yhtenä kokonaisuutena, joka toimii paremmin ilman katkoksia.

²¹³ Pajunen käänsi kohdan ”Hänen valtakuntansa kunnian läh[teen] loistoa. Termi ’lähde’ on tässä yhteydessä ongelmallinen, koska on vaikeaa ymmärtää, mihin se tässä yhteydessä viittaa.

Fragmentti 1i 1 rivit 4-6

4 ואני משכיל משמיע הוד תפארתו לפחד
ולב[הל]
5 כול רוחי מלאכי חבל ורוחות ממזרים
שד אים) לילי(ת אחים ו[ציים]
6 והפוגעים פתע פתאום ל)תעות רוח בינה
ולהשם לבבם

4 Mutta minä²¹⁴, viisauden opettaja, julistan
hänen suurenmoista majesteettisuuttansa
pelästyttääkseni ja pelottaakseni
suunnattomasti
5 kaikki hävityksen²¹⁵ enkelien henget,
kielletystä suhteesta syntyneet henget,
demonit, Lilitin, ulvojat, erämaan demonit ja
6 ne, jotka hyökkäävät yllättäen johtaakseen
harhaan²¹⁶ ymmärryksen hengen²¹⁷ ja
kauhistuttaakseen²¹⁸ heidän sydämensä

²¹⁴ Pajunen käänsi kohdan muotoon ”Minä olen viisauden opettaja”. Käänsin kohdan eri tavalla, koska uskon, että tekstin puhuja halusi korostaa omaa rooliaan persoonapronominilla. Angel kääntää kohdan samansuuntaisesti omassa tutkimuksessaan. Katso Angel 2012, 4.

²¹⁵ Angel 2012, 4. Seuraan tässä Angelin käännöstä ’Ravaging’ sanalle.

²¹⁶ Angel lisää tähän yhteyteen sanan ’people’, mikä vaikuttaa uskottavalta lisäykseltä. Tämä johtuu siitä, että en usko ymmärryksen hengen olevan johdettavissa harhaan, koska se käsikirjoituksen tekstin mukaan saadaan suoraan Jumalta.

²¹⁷ Ymmärryksen henki esiintyy myös Jesajan kirjan 11 luvun jakeessa 2: *Ja hänen päällensä lepää Herran Henki, viisauden ja ymmärryksen henki, neuvon ja voiman henki, tiedon ja Herran pelon henki*. Raamattu 1933. Qumrannin teksteissä se esiintyy tämän kohdan lisäksi kahdesti Yhdyskuntasäännössä 1QS 4₃ ja 11₁, ainakin kerran käsikirjoituksessa 4Q418 58₂ sekä käsikirjoituksessa 4Q511 kohdissa 10₃ sekä persoonasuffiksilla yksikön ensimmäinen lisättynä kohdassa 18.2₆. Se on siis melko harvinainen Qumranin teksteissä ja tästä syystä sen käyttö perustuu todennäköisesti Jesajan kirjan kohtaan.

²¹⁸ Sana on tässä hifil vartalossa, jolle Clines antaa merkityksen ”make appalled”, ”make horrified”. Pajusen tapa kääntää verbi vaikuttaa perustuvan verbin merkitykseen nifalissa.

6 וַיְהִי כִּי הָיָה בְּיָמֵי מֶלֶךְ מִמְּשֻׁלְתָּא [ת]	6 ja heidän ... pahuuden valtakau[n]
7 רָשָׁעָה וְתַעֲוִיּוֹת בְּנֵי אֱוִן [ר]	aikana
7 באשמת קצי נגועי עוונות ולוא לכלת עולם	7 Ja Valo[n] lasten nöyryytyksen
8a [כי א]ם לקץ תעניות פשע vacat	aikakautena, joka on syyllisyyden määrittämä aika, synnillä lyödyille ²¹⁹ . Se ei ole tarkoitettu heille ikuiseksi tuhoksi ²²⁰ 8a [vaan] nöyryytysten ajaksi rikkomusten tähden. (vacat)

Fragmentin teksti alkaa Jumalaan kohdistuvalla ylistyksellä, jossa merkittävä yksityiskohta on rivillä kolme sijaitseva viittaus 'sotureihin' tai 'mahteihin' גבורי. Ensimmäinen edeltävistä käännösvaihtoehtoista on omani ja jälkimmäinen Pajusen käännös sanalle. Halusan käännökselläni painottaa sitä, että kirjoittaja vaikuttaa tarkoittavan termillä jotain tarkemmin määriteltävissä olevaa tahoa.

Toinen asia, johon oma yllä esitelty käännökseni ottaa kantaa on se, minkä luota nämä 'soturit' גבורי oikeastaan pakenevat. Olen omassa käännöksessäni yrittänyt tuoda paremmin esiin sen, että kyseessä lienee jokin kirjoittajan mielessä ollut paikka. Tekstin liian kirjaimellinen lukeminen voi johtaa harhaan. Täten "Hänen majesteettisen asumuksensa kuninkaallinen loisto" מִהְדָּר מְעוֹן כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ kuvaa todennäköisesti Jumalan taivaallista asuinsijaa tai mahdollisesti siihen kuuluvaa Jumalan valtaistuinta.²²¹ Näin viittaus kohdistuisi toisin sanottuna Jumalan mahtiin ja sen voimaan henkien vastaisessa taistelussa.

Esitin yllä käännöstäni kommentoidessani, että sana 'soturit' גבורי voisi viitata jättiläisiin. Ensimmäisessä Henokin kirjassa ja Genesiksen kuudennessa luvussa kuvatut jättiläiset ovat osa Israelin esihistorian kuvausta ja voisivat näin sopia tähän kontekstiin. Puhe jättiläisistä sopisi myös hyvin yhteen rivin neljä vacat merkinnän jälkeisen sisällön kanssa. Tämä johtuu siitä, että tässä

²¹⁹ Olen tässä yhteydessä muuttanut Pajusen käännöstä tiiviimpään muotoon. Hänen käännöksensä olisi: "joka on synnin rangaistuksella lyötyjen syyllisyyden (määrittämä) aika." Käännökseni yrittää ilmaista saman viestin lyhemässä ja siten lukijalle helpommin ymmärrettävässä muodossa.

²²⁰ Pajunen käänsi sanan 'kadotukseksi'.

²²¹ Pajunen yksityinen keskustelu

myöhemmässä sisällössä mainitaan ”kielletystä suhteesta syntyneet henget”
רוחות ממזרים joiden ajatellaan saaneen alkunsa jättiläisistä.

Rivin neljä sisältö jatkuu *vacat* merkinnän jälkeen hyvin erilaisessa muodossa. Yksikön kolmannen persoonan puhe Jumalalle vaihtuu pois ja sen tilalle tulee yksikön ensimmäisen persoonan puhujan puhe. Puhuja esittelee itsensä ”viisauden opettajaksi” sanoin ואני משכיל ”Minä olen viisauden opettaja” ja tämä sama ilmaus esiintyy käsikirjoituksen 4Q511 fragmenteissa 2i ja 8. Käsittelen tämän puhujan identiteettiä ja termin merkitystä myöhemmin käsikirjoitusten lajin ja funktion käsittelyn yhteydessä.

Puhujan puheen intentio tulee selväksi jo samalla rivillä, koska hän toteaa torjuvansa Jumalan valtuutuksella erilaisia henkiä ja demoneita. Kyse on niistä listatuista olennoista, jotka uhkaavat ”Jumalan ymmärryksen henkeä” רוח בינה ja ”Valon lapsia” בני אור. Listatut olennot ovat todennäköisesti erilaisten henkien lajeja tai nimikkeitä.

Torjuttavien olentojen listan ensimmäinen termi ”Hävityksen enkelien henget” מלאכי חבל on tärkeä. ”Hävityksen enkeleistä” puhutaan samoilla hepreankielen termeillä Qumranin liikkeen teksteissä Yhdyskuntasäännössä ja Damaskon kirjassa, mutta niissä nämä enkelit ovat Jumalalle alisteisia ja vaikuttavat olevan uhkana vain oikealta tieltä poikkeaville.

Poikkeuksen tästä muodostaa kuitenkin Yhdyskuntasäännön 1QS sisältöön kuuluva ”Oppi kahdesta hengestä” (engl. ”Treatise of Two Spirits”). Sen palstan 3 riveillä 22–25a oikeamielisten kärsimysten syyksi ilmoitetaan pahuuden enkelin hallintovalta ja siihen liittyvät hänen osansa henget.²²² Mainitsin tämän tekstikohdan tässä yhteydessä osoittaakseni, että vastaavaa henkien toimintaa kuvaavaa sisältöä löytyy myös kokonaisuudesta, joka on ajallisesti tätä käsikirjoitusta varhaisempi.²²³

Toisenlaisen käsitys näiden enkelien asemasta löytyy sotakääröstä 1QM, jossa ne ovat puolestaan osa Belialin sotavoimia. Tämän käsikirjoituksen kohta on ainutlaatuinen Qumranin käsikirjoitusten joukossa, mitä tulee kaikkien kolmen sanan yhdistelmään. Lisäksi tekstin puitteissa ei vaikuta, että kyseessä olisi

²²² Brand 2013, 259–260. Brandin käännös reveille: 21b-23a ”Due to the Angel of Darkness is the straying of all the children of righteousness; and all their sins, their iniquities, their guilt and their iniquitous works (are caused) by his dominion, (23) according to God’s mysteries until his period”. Brandin käännös hengistä rivillä 24: “and all the spirits of hit lot cause the children of light to stumble”

²²³ Brand 2013, 260. Osa tutkijoista pitää Oppia kahdesta hengestä Qumranin liikettä varhaisempana tekstinä. Katso erityisesti Brandin nootti 9 ja sen lista tätä kantaa edustavista tutkijoista.

hyvistä Jumalalle alisteisista hengistä tai Belialin joukoista, joita ei mainita kummassakaan analyysini käsikirjoituksista.

Listalla seuraavana esiintyvät ”kielletyistä suhteista syntyneet henget” רוחות ממזרים. Tämä näiden kahden termin yhdistelmä ei esiinny yhdessä käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 ulkopuolella Qumranin käsikirjoituksissa. Ainoa kohta tämän käyttöyhteyden lisäksi on 4Q511 fragmentti 35 rivit 6 ja 7, joissa samat henget ovat torjuvan toiminnan kohteena.

Termien yhdistelmä viittaa todennäköisesti Ensimmäisen Henokin kirjan kielletyistä suhteista ihmisten ja valvojaenkelien välillä seurauksesta syntyneisiin henkiin.²²⁴ Pidän niiden harvinaisuutta tärkeänä yksityiskohtana, koska Ensimmäisestä Henokin kirjasta on löytynyt lukuisia käsikirjoituksia Qumranin luolista ja näin niiden voisi kuvitella vaikuttaneen Qumranin tekstikorpukseen tätä laajemmin. On toisaalta mahdollista, että vaikutus on rajoittunut vain henkiin ja niiden uhan muodostamaan ajatteluun.

Loput listalla esiintyvistä nimistä tai nimikkeistä ovat melko tuntemattomia ja sitä, mihin ne viittaavat ei ole mahdollista hahmottaa. Poikkeuksen tässä suhteessa muodostaa tosin nimi ’Lilit’ לילית. Se esiintyy kerran hepreankielisessä Raamatussa Jesajan kirjan jakeessa 34:14²²⁵. Siitä muodostui myöhemmin juutalaisen tradition piirissä suosittu hahmo, jota kehiteltiin eteenpäin vielä keskiajalla.²²⁶ Pidän merkille pantavana sitä, miten listan muut olennot vaikuttavat olevan erilaisia lajeja tai luokitteluja Jumalan vastaisille voimille, kun taas Lilit on selvästi nimi. Käsikirjoituksissa 4Q510 ja 4Q511 ei tämän nimen lisäksi esiinny muita nimiä. Lisäksi on huomionarvoista, että termi on monikossa Qumranin Jesaja käärössä 1QS^a sekä sitä käsittelevässä Targumissa.²²⁷

Fragmentin tämän listan jälkeinen sisältö antaa lisätietoa näistä olennoista ja niiden vaikutuksesta Jumalalle uskollisten ihmisten elämään. Niiden toiminnan kuvataan kohdistuvan niin Jumalaa vastaan Hänelle kuuluvan ”ymmärryksen hengen eksyttämisen” רוח בינה לַתְּעוּת קוֹחַ kautta sekä toisaalta ”valon lasten” בני אור ’nöyryyttämisen’ תַּעֲנִיּוּת ja ”sydämen autioittamisen” וְלִהְשֵׁם לַבָּבִם suhteen taas

²²⁴ Pajunen 2016, tulossa. Henget eivät ole Ensimmäisen Henokin kirjan mukaan suoraa seurausta valvojaenkelien ja ihmisnaisten liitoista. Heidän lapsiaan kutsutaan jättiläisiksi ja vasta näiden tuhon seurauksena syntyvät ne henget, joihin tekstin kirjoittaja todennäköisesti viittaa. Ks esim Ensimmäinen Henokin kirja 15:6.

²²⁵ ”Siellä erämaan ulvojat ja ulisijat yhtyvät, metsänpeikot toisiansa tapaavat. Siellä yksin öinen syöjätär saa rauhan ja löytää lepopaikan.” Tekstin ”öinen syöjätär” on suomennos heprean termille לילית.

²²⁶ Pajunen 2016, tulossa.

²²⁷ Blenkinsopp 2000, 453–454.

ihmisiin. Kuvauksesta saa kuitenkin yleiskuvan siitä, että kaikki mitä tekstissä kuvataan tapahtuvan, on Jumalan hallinnassa.

Ainoa Jumalan hallinnan ulkopuolelle mahdollisesti viittaava termi on ”pahuuden valtakausi” ממשל רשעה rivillä kuusi. Se on harvinainen ajankuvaus, koska se esiintyy tämän kohdan lisäksi vain kerran Damaskon kirjassa kohdassa 12²³ sekä Habakukin pesherin kohdassa 58. Nämä kohdat eivät auta kovin paljoa termin kontekstin ymmärtämisessä, sillä Damaskon kirjassa kyse on ajasta ennen Messiaanista aikaa. Habakukin pesherissä sitä käytetään profetian selityksen yhteydessä kuvaamaan kirjoittajan silloista aikaa. Tekstin kontekstin sekä näiden muiden rinnakkaiskohtien pohjalta vaikuttaa siltä, että valtakausi on Jumalalle alisteinen osa kirjoittajan maailmankuvaa.

Fragmentin 1i 1 rivien 8b–9 hepreankielinen teksti:

8 רננו צדיקים באלוהי פלא

9 ולישרים תהלי דרד ימימת ל[ו]כ[ו]ה[ו]ממור[ו]י⁸]ל[ו] (vac)

Tekstin käännös

8b Riemuitkaa²²⁸ oikeamieliset, ihmeellisestä²²⁹ Jumalasta. 9 Rehdeille²³⁰ ovat minun²³¹ psalmini, (*vacat*) ja ...[...] ylist[ä]kää Häntä kaikki, joiden tiet ovat vilpittömät [...]

Näiden rivien sisältö on erotettu aiemmasta käännökseeni kuuluvasta osiosta *vacat* merkinnällä. Yllä esitelty teksti on muuten identtinen sen rinnakkaiskohdan kanssa käsikirjoituksen 4Q511 fragmentissa 10 lukuun ottamatta erilaista suffiksia sanalle ’psalmi’ תהלי. Ero on merkittävä, koska tämän fragmentin teksti kuvaa tätä psalmia Viisauden opettajalle kuuluvaksi. Käsikirjoituksen 4Q511 tekstissä ilmauksen suffiksina on yksikön kolmannen persoonan muoto sanoissa ”hänen kunniansa psalmi” תהלי כבודו. Näin psalmi sanan viittaussuhde on muuttunut Jumalaan kohdistuvaksi.

²²⁸ Verbillä on monia erilaisia merkityksiä. Abegg on kääntänyt sen ”Sing for joy”.

²²⁹ Abegg ja Clines kääntävät kohdan ”God of wonder”, joka on hyvä vaihtoehtoinen käännös kohdalle. Näiden sanojen yhdistelmä esiintyy lisäksi käsikirjoituksessa 4QShirShabb^d 1.1³⁶.

²³⁰ Termi voi myös saada merkityksen oikeamielinen. Abegg käänsi sanan ”upright”.

²³¹ Tekstin rinnakkaisversiossa käsikirjoituksen 4Q511 fragmentissa 10 on tässä yksikön ensimmäisen persoonan suffiksin sijaan yksikön kolmannen persoonan suffiksi, joka viittaa Jumalaan eikä puhujaan.

Tekstin kehotukset ylistää Jumalaa ovat tekstin merkityksen kannalta olennaisia. Ne eivät tunnu kohdistuvan mihinkään määriteltyyn kuulijakuntaan. Tätä puoltaa se, että ne ”kaikki joiden tiet ovat vilpittömät” כול תמימי דרך esiintyy Yhdyskuntasäännössä 1QS usein liikkeen jäsenten tai jäseneksi pyrkivien kuvauksen yhteydessä.²³²

Fragmentin teksti eroaa sen rinnakkaiskohdasta käsikirjoituksessa 4Q511 myös siinä mielessä, että Fragmentin 10 versiossa tekstistä vaikuttaa olevan *vacat* merkintä rivillä seitsemän sanojen ”Riemuitkaa oikeamieliset” רננו צדיקים ja ”ihmeellisestä Jumalasta” באלוהי פלא välillä. Lisäksi Fragmentin 10 tekstissä on *vacat* merkintä myös kohdassa, mihin teksti tämän fragmentin kontekstissa loppuu. Sen jälkeen fragmentin 10 tekstissä mainitaan soittimista ”pelastuksen lyyra” בכנור ישועות. Näin tekstin aloittava ’Riemuitkaa’ רננו olisi mahdollista tulkita iloisesti laulamiseksi, kuten Abegg teki omassa käännöksessään.²³³

3.2.2 Fragmentin 2 eskatologia ja pelastus

Fragmentti 2 on pieni neliönmuotoinen pala nahkaa, jossa on tekstiä neljällä rivillä ja jäänteitä tekstistä viidennellä rivillä. Fragmentissa on säilyneenä osa palstan yläreunasta. Se ei voi Baillet’in mukaan olla seuraavalla tekstipalstalla, kuin fragmentti 1i 1, koska sen sisältö ei sovi yhteen fragmentin 1i 1 kanssa.²³⁴ Se on lisäksi ainoa fragmentti käsikirjoituksessa 4Q510 edellä käsitellyn fragmentin 1i 1 ohessa, joka sisältää analyysin kannalta merkittävää sisältöä. Fragmentin 2 sisältö eroaa myös sisältönsä puolesta käsikirjoituksen 4Q511 isoista fragmenteista.

Fragmentin 2 hepreankielinen teksti:

²³² Katso esim. 1QS 8₁₀, 20, 9₂, 5, 10.

²³³ Abegg: ”Sing for joy”.

²³⁴ Baillet 1982, 218.

1	אִם בְּגוֹרֵל רֶשַׁע vac וְכֹל]
2	א[לוֹהִי יֵשַׁע וְקְדוּשִׁי]
3	אִם עוֹלָמִים וְכֹל רוּחִי]
4	א[שׁ עוֹלָמִים בּוֹעֵרֶת בְּסוֹ]
5	א[לֹהִים בְּגוֹ]

Tekstin käännös:

1 [...]... pahuuden arpaosassa²³⁵. (vacat) Kaikki [...] 2 [...] Pelastuksen [Ju]mala ja pyhä[t ... 3 [...]... ikuinen ja kaikki henget [...] 4 [...] ikuinen [tu]li²³⁶ palamassa [...] 5 [...]...[...]

Fragmentin teksti on lyhydestään ja katkonaisuudestaan huolimatta merkittävä käsikirjoituksen 4Q510 sisällön ymmärtämisen kannalta. Teksti kuvaa hyvin sitä, miten dualistinen sävy säilyy tekstissä myös fragmentin 1i 1 ulkopuolella.

Tekstissä esiintyvä ”pahuuden arpaosa” בְּגוֹרֵל רֶשַׁע viittaa todennäköisesti samoihin henkiin, jotka mainitaan myöhemmin rivillä 3. Tätä puoltaa se, että Sotakäärön kohdassa 1QM 13:11–12 puhutaan ”hänen arpaosansa hengistä”²³⁷.

Rivin neljä ilmaus ”ikuinen tuli” אֵשׁ עוֹלָמִים esiintyy myös yhdyskuntasäännössä 1QS 28, jossa sen kontekstina on leeviläisten Belialin seuraajiin kohdistuva kiroaminen.²³⁸ Tämä rinnakkaiskohta puoltaa edeltävien henkien tulkittamista viittaukseksi pahoihin henkiin. Ilmausta seuraava sana ’palamassa’ בּוֹעֵרֶת on käytössä Hymnien kirjan 1QH^a kohdassa 14₁₈.²³⁹ Siellä sen kontekstina on Belialin seuraajien kohtalon kuvaus lopunaikoina.

Näiden ilmausten pohjalta vaikuttaa siltä, että fragmentin 2 sisältö on osa eskatologista lopunajan kuvausta. Mikäli näin on, se on sisällöltään hyvin erilainen suhteessa fragmenttiin 1i 1, jonka sisältö vaikuttaa kuvaavan tekstin kirjoitusajankohdan tilannetta. Näin sen sisällön puolesta on mahdollista, että fragmentti 2 ei sijoitu kovin lähelle fragmenttia 1i 1.

²³⁵ ”pahuuden arpaosa” ei näytä esiintyvän ilmauksena muissa Qumranin käsikirjoituksissa.

²³⁶ ”ikuinen [tu]li” esiintyy tämän tekstin ulkopuolella tällaisena yhdistelmänä vain Yhdyskuntasäännön kohdassa 28. Asian huomasi ensimmäisenä Baillet fragmenttien virallisen julkaisun yhteydessä.

²³⁷ Hephreaksi: וְכֹל רוּחִי גוֹרֵל

²³⁸ Hephreaksi sanojen konteksti: 8 באִפְלֵת אֵשׁ עוֹלָמִים אַתָּה כְּחוֹשֶׁךְ מַעֲשֵׂיכָה וְזַעַם אַתָּה

²³⁹ Hephreaksi: 18 בְּשִׁבְיָי נִגְהוּ יִבְעֵרוּ כֹל בְּנֵי עוֹלָה וְהִיא לֹאשׁ בּוֹעֵרֶת בְּכֹל אֲנָשִׁי 19 אֲשֶׁמָּה

3.3 Käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 tekstianalyysin yhteenveto

Tekstianalyysissa käsittelin kaikki tekstin määrän puolesta merkittävät fragmentit. Tarkastelun tavoitteena oli antaa lukijalle kattava kuva fragmenttien tekstin sisällöstä. Sisällön perusteellinen käsittely on tärkeää tekstin fragmentaarisuuden vuoksi, jossa fragmenttien tekstin sisältö voi muuten tuntua irralliselta. Fragmenttien tekstistä nousi monia sen sisältöä yhdistäviä yksityiskohtia ja teksti sisälsi paljon tekstin puhujan liittyvää kuvailua. Tarkastelen sisällön yhtenäisyyttä ja puhujan asemaa käsikirjoituksissa seuraavassa luvussa.

Tekstianalyysi ei antanut selvää vastausta kysymykseen tekstin funktiosta ja suhteesta rituaaliseen kontekstiin. Tutkimuksessa on kuitenkin esitetty näkemyksiä käsikirjoitusten funktiosta ja niiden sisällön luokittelusta suojelurukoukseksi.²⁴⁰ Näiden kysymysten arvioiminen vaatii laajojen asiakokonaisuuksien tarkastelua käsikirjoitusten tekstissä.

4. Käsikirjoituksen 4Q511 luokittelun ja tekstin funktion analyysi

Tutkielmani neljännessä pääluvussa käsittelen analysoimieni käsikirjoitusten sisältöä kokonaisuutena. Käsikirjoituksen 4Q511 tekstin funktiosta on käyty keskustelua jo vuodesta 1992 lähtien, jolloin Nitzan otti asiaan kantaa väitöskirjassaan.²⁴¹ Tekstin funktion määrittely on kuitenkin haastavaa tekstin fragmentaarisuuden vuoksi. Tästä syystä onkin syytä ottaa huomioon, että valtaosa käsittelemieni Angelin materiaallisen rekonstruktion palstojen tekstistä on tuhoutunut. Näin ne johtopäätökset, joita säilyneen tekstin pohjalta tehdään perustuvat satunnaisiin otantoihin käsikirjoituksen alkuperäisestä tekstistä.

Rekonstruktion ensimmäisten palstojen fragmenttien 2i ja 2ii asema on keskeinen tekstin funktion arvioimisessa. Niiden sijoittuminen materiaallisen rekonstruktion kattaman aineiston alkuun on merkittävä tekijä käsikirjoituksen funktion ymmärtämisen kannalta. Mikäli fragmenttien teksti olisi käsitelty henkien torjumista kuten valtaosa sitä seuraavista fragmenteista, olisi paljon helpompi argumentoida käsikirjoituksen kokoelmamaisen funktion puolesta.

Historiallinen Jumalan merkittävien tekojen kuvaus sijoittuu luontevasti rituaalin alkuun, joka käsittelee Viisauden opettajan roolia henkien vastaisessa

²⁴⁰ Katso esim. Nitzan 1994 244–248 manaukseksi määrittelystä ja esim. Eshel 2003 69 ja tarkemmin 79–80.

²⁴¹ Nitzan, 1992. 248–249

taistelussa. Toisen temppelin ajan juutalaisuudessa identiteetin ymmärtäminen historian avulla ei liene ollut harvinaista.²⁴² Myöhemmin fragmenttien tekstissä esiintyvä rajanveto oikeamielisten ja väärämielisten välillä voi tarvita rituaalisessa kontekstissa perusteluksi historiallisen katsauksen siitä, miksi kyseinen tilanne on kehittynyt.

Tekstin funktion ja yhtenäisyyden kannalta keskeinen tekijä on palstalla viisi tekstissä tapahtuva muutos puhujassa. Minämuotoinen puhe alkaa tästä palstasta ja jatkuu käsikirjoituksen loppuun asti.²⁴³ Kontekstin kannalta on merkittävää, että tässä yhteydessä viisauden opettajaa ei esitellä puhujaksi, vaikka puheen sisällön mukaan hän vaikuttaa olevan tekstin puhuja. Asia vaikuttaa merkittävältä siksi, että viisauden opettajan nimi toistuu käsikirjoituksessa usein.

Uuden minämuotoisen puheen kontekstin erottaa edeltävästä sisällöstä hengistä käytetty nimitys. Rivillä 7 mainitaan käsikirjoituksen puitteissa ensimmäistä kertaa ”kielletystä suhteesta syntyneet henget”. Tätä ennen hengistä on puhuttu ”pahoina henkinä” רוחי רשע fragmentissa 1. Niihin on mahdollisesti viitattu epäsuorasti myös fragmentissa 1 termien ’tuhontuoja’ מַשְׁחִית ja fragmentissa 35 sanan ’pahuus’ רַשָּׁע avulla. Toisaalta fragmentin teksti nivoutuu paremmin yhteen sitä rekonstruktion palstoilla seuraavan sisällön kanssa, koska siinä on käytetty todennäköisesti ’pelottaa’ פָּחַד verbiä henkien karkottamiseen. Sitä käytetään myöhemmin fragmenteissa 48–49 ja 63–64iii sekä rekonstruktion ulkopuolella fragmentissa 8.

Käsikirjoituksen tekstin tarkastelun kannalta on erittäin hyödyllistä, että tekstin lopetus on säilynyt palstalla 16 ja näkyy myös itse tekstistä. Ilman sitä tekstin funktion ja sisällön arviointi olisi vaikeaa. Käsikirjoituksen lopun sijoittuminen siihen on varmaa materiaallisen todistusaineiston puitteissa, koska tekstipalsta on hyvin pieni ja fragmentissa säilynyt teksti on todennäköisesti koko tekstin sisältö. Lisäksi viimeisen palstan fragmentissa on säilynyt sen osana 4 cm pitkä kirjoituksesta tyhjä tila sen vasemmassa laidassa, joka on yleinen tapa lopettaa käsikirjoitus.²⁴⁴

Käsikirjoituksen lopusta löytyvä selkeä lopetusosio vaikuttaa selkeästi rituaalisesti käytetyn tekstin lopetukselta, koska siinä puhuteltavien joukko vastaa puhujalle. Lopetus voisi toisaalta kohdistua vain käsikirjoituksen viimeiseen

²⁴² Angel syksy 2015 esitelmä.

²⁴³ Angel syksy 2015 esitelmä.

²⁴⁴ Angel 2015, 32. Katso myös nootti 26.

hymniin. Hymnien rajoja ei ole kuitenkaan mahdollista hahmottaa käsikirjoituksen fragmentaarisuuden takia. Tarkastelu ottaa tästä syystä hypoteesiksi sen, että kyseessä on ainakin koko materiaalisen rekonstruktion kattamien 16 palstan tekstin lopetus.

4.1 Katsaus käsikirjoituksen 4Q511 hymnien rajoihin ja sisällön yhtenäisyyteen

Tässä alaluvussa palataan toisen pääluvun aiheeseen eli materiaalisen rekonstruktion tulosten arvioimiseen. Aiheen käsittelyä puoltaa lisäksi tekstin funktion ja rituaalisen ulottuvuuden tarkastelu, jonka kannalta pidän tekstin yhtenäisyyttä tärkeänä kysymyksenä.

Hymnien rajojen ja keskinäisen suhteen arvioiminen on myös tärkeää käsikirjoituksen 16 palstan muodostaman kokonaisuuden hahmottamisessa. Hymneissä esiintyvien otsikoiden puolesta on selvää, että käsikirjoituksen palstoilla on useita eri hymnejä. Kysymystä hymnien määrästä ei ole kuitenkaan mahdollista lopullisesti ratkaista säilyneiden fragmenttien avulla. Tästä johtuen keskityn tässä luvussa fragmenttien sijoittelun arvioimiseen niissä esiintyvän tekstin osalta, missä hymnien rajat ja otsikot toimivat tärkeinä apuvälineinä. Ennen fragmenttien tarkastelua on syytä kartoittaa analyysin pohjalta nousevat tekstin eri osiin jakamisen perusteet.

Selkein tekstin sisällön yhtenäisyyteen liittyvä kahtiajako on käsikirjoituksen luokittelulle keskeinen henkien torjumisen teemaan. Teema ei esiinny Angelin rekonstruktion ensimmäisillä palstoilla 1 ja 2 eikä palstoilla 14–16. Näiden lisäksi on sijoitetun tekstin puuttumisen vuoksi mahdollista, että teema ei esiinny palstoilla 4 ja 13.²⁴⁵ Näiden palstojen ulkopuolella se vaikuttaa olevan säilyneen tekstin keskeisin teema, jota käsitellään selkeästi ainakin neljällä palstalla. Näitä ovat palstat 3, 5, 10 ja 11. Lisäksi kahdella muulla palstalla on viittauksia, jotka todennäköisesti kohdistuvat henkiin. Ensimmäiset viittaukset ovat palstoilla 7 ja 8. Erittelen niiden henkiin liittyvää sisältöä kyseisen palstojen käsittelyn yhteydessä.

Toinen kahtiajaon mahdollistava kategoria on puolestaan se, esiintyykö fragmenttien tekstissä minämuotoista puhetta tai puhujaa.²⁴⁶ Käsikirjoituksen sisällön ensimmäisten neljän palstan fragmenteissa ei mainita tekstin puhujaa. Alun fragmenttien sijoitus ei ole varmaa. Mikäli fragmentit on sijoitettu oikein,

²⁴⁵ Angel syksy 2015 esitelmä

²⁴⁶ Angel syksy 2015 esitelmä

minämuotoinen puhuja ottaa hymnin puhujan roolin haltuunsa vasta viidennellä palstalla. Puhujaan liittyvä kahtiajako on keskeinen asia tekstin funktion määrittelyssä. Pidän tätä keskeisenä yksityiskohtana, koska puhujan puuttuminen alun palstoilta jättää avoimeksi kysymyksen siitä, kuka luki palstojen tekstin.

4.1.1 Käsikirjoituksen otsikot ja hymnien lukumäärä

Tekstin analyysin ja sisällön ymmärtämisen kannalta on tärkeää käsitellä ennen analyysiä lyhyesti kysymystä hymnien fragmenteissa säilyneistä otsikoista. Koko rekonstruktion mukainen käsikirjoitus saa alkunsa otsikolla ”Viisauden opettajan laulu” למשכיל שיר. Hymnillä on saattanut olla järjestystä kuvaava numero ja siten oma osansa käsikirjoituksen kokonaisuudesta.

Hymnien numerointia puoltaa lisäksi fragmentin 8 teksti. Fragmentti ei ole mukana materiaalisessa rekonstruktiossa ja siksi se käsitellään vasta analyysin lopussa. Fragmentissa 8 todetaan selvästi hymnin numero למשכיל שיר שני ”Viisauden opettajan toinen laulu”. Angel ei valitettavasti ole pystynyt sijoittamaan fragmenttia rekonstruktiossaan. Tuon ennen analyysiä aiheiden käsittelyn kannalta keskeisiä heprean termejä tekstiin, vaikka teksti käsitellään vasta seuraavassa luvussa.

Angel toteaa kuitenkin sen, että fragmentti 8 tulisi todennäköisesti sijoittaa viimeistään seitsemännelle palstalle ja aikaisintaan johonkin ennen rekonstruktion ensimmäistä palstaa. Sen sijoittumista rekonstruktion palstojen ulkopuolelle puoltaa hänen mukaansa se, että fragmentin tekstin rivivälit ovat korkeutensa puolesta erilaisia verrattuna rekonstruktion muihin fragmentteihin.²⁴⁷

Jos oletetaan, että käsikirjoituksen 4Q511 hymneillä on ollut kullakin omassa otsikossaan numeroitu järjestys, pidän sitä tärkeänä asiana tekstin luokittelun kannalta. Numerointi vaikuttaa viittaavan siihen, että käsikirjoitus on ollut alun perin pidempi kuin 16 tekstipalstaa. Numerointi ei tunnu mielekkäältä järjestelyltä, ellei hymnejä ole paljon. Lisäksi käsikirjoituksen tekstissä esiintyvät lukuisat eri tyylipiirteet puoltavat sitä, että hymnit eivät välttämättä ole olleet lyhyitä.

Hymnien otsikointi numeroilla on keskeinen kysymys myös käsikirjoituksen alun arvioimisessa. Käsikirjoitus on teoriassa saattanut alkaa rekonstruktion palstalta yksi. Mikäli näin on, tulisi palstan yksi fragmentin otsikon loogisesti kertoa ”ensimmäisestä hymnistä”. Tämän tulkinnan kannalta ongelmallista on se,

²⁴⁷ Angel 2015, 68.

että fragmentti 2i sijoittuu varmasti tekstipalstan alareunaan. Näin jää avoimeksi mitä sisältöä palstan ylempään puoliskoon olisi voinut sijoittua. Lisäksi Qumranin käsikirjoitukset alkavat harvoin palstan alemmasta puoliskosta.²⁴⁸

Rekonstruktion ensimmäisen tekstipalstan fragmentin 2i hymnin otsikko on tärkeä kysymys. Mikäli 2i fragmentin hymnin otsikko ei ole kokoelman ensimmäinen ei se myöskään voi olla fragmentin 8 vuoksi kokoelman toinen otsikko. Näin se voisi siis tässä tapauksessa olla aikaisintaan kolmannen hymnin otsikko. Mikäli näin on, koostuisivat rekonstruktion 16 tekstipalstaa hymneistä 3, 4 ja 5. Tämä taas perustuu siihen, että Angel totesi rekonstruktionsa puitteissa käsikirjoituksen koostuvan ainakin kolmesta hymnistä.²⁴⁹ Kysymys käsikirjoituksen tekstin alun sijainnista jää siis vaille vastausta. Tästä syystä lienee perustelua tarkastella ensin palstojen 1–3 sisältöä suhteessa toisiinsa.

4.1.2 Fragmenttien 2i, 2ii ja 1 muodostama alku

Vertailussa on tärkeää huomioda, että fragmentti 1 sijaitsee kahden täyden palstan päässä fragmentista 2i. Etäisyyden vuoksi on hyödyllistä tarkastella ensin fragmenttien 2i ja 2ii suhdetta ja mahdollista roolia rituaalisen tekstin aloittavana historiallisena osiona. Angel pitää näiden fragmenttien tekstiä riittävän samankaltaisena, että niiden voidaan ajatella kuuluneen samaan hymniin.²⁵⁰

Fragmenttien välistä on tuhoutunut noin palstan verran tekstiä. Fragmenttien sisällössä yhtenäistä on, että fragmenttien teksti puhuttelee molemmissa fragmenteissa tuntemattomaksi jääviä kuulijoita. Lisäksi on syytä pitää mielessä, että nimi 'Israel' ישראל esiintyy molempien fragmenttien tekstissä. Nimi ei ole säilynyt muissa rekonstruktion fragmenteissa.²⁵¹

Seuraavaksi on syytä tarkastella fragmentin 1 suhdetta edellä käsiteltyihin fragmentteihin. Merkittävin tekijä, joka erottaa tämän fragmentin sitä edeltävistä on henkien vastaiseen taisteluun liittyvä sisältö. Ero voi toisaalta johtua vain sattumasta, koska säilynyt teksti kattaa vain pienen osan ensimmäisten kolmen palstan tekstisisällöstä. Fragmentin tekstin sisällössä on siirrytty aiempien fragmenttien 2i ja 2ii tekstin historiallisesta katsauksesta fragmentissa 1 tapahtuvaan Jumalan luomistekojen ylistykseen.²⁵²

²⁴⁸ Angel 2015, 68.

²⁴⁹ Angel syksy 2015 esitelmä.

²⁵⁰ Angel syksy 2015 esitelmä

²⁵¹ Angel syksy 2015 esitelmä. Nimi on säilyneenä yhdessä rekonstruktion ulkopuolisessa fragmentissa 76 sen rivillä 2. Mikäli fragmentti ei kuulu palstoille 1 tai 2 fragmenttien 2i tai 2ii kanssa on kyse mahdollisesti kolmannesta termin esiintymisestä eri palstoilla.

²⁵² Angel syksy 2015 esitelmä

Tekstin sävy voi toisaalta johtua siitä, että aiempi Jumalan historiallisten tekojen läpikäynti on päättynyt ja nyt ollaan siirtymässä vauhdilla tässä ajassa tapahtuvaan kuvaukseen.²⁵³ Kuvaus jatkuu lähes poikkeuksetta tässä ajassa käsikirjoituksen loppuun asti. Käsikirjoituksen tekstin fragmentaarisuuden takia ei ole mahdollista sanoa mitään varmaa fragmenttien suhteesta.

4.1.3 Fragmentit 35 ja 18ii sinetöinti ja Jumalan mahti

Näiden kahden fragmentin sijoittaminen tälle palstalle vaikuttaa uskottavalta fragmenttien tekstin sisällön puolesta. Fragmentin 35 sisältö tuntuu perustelevan puhuttelun kohteina olevien pyhyyttä ja oikeamielisyyttä. Tämä voisi toimia hyvänä taustoituksena fragmentin 35 riviltä kuusi alkavalle minämuotoisen puhujan henkiin kohdistuvalle pelottamiselle.

Fragmentin 35 alapuolelle sijoitettu fragmentti 18ii jatkaa tekstiä tuhoutuneen osan jälkeen. Siinä Viisauden opettaja kuvailee omaa oikeamielisyyttään, joka vaikuttaa perustuvan hänessä vaikuttavaan ”ymmärryksen henkeen” רוח בינתי. Tässä kuvauksessa on merkittävää se, miten teksti vaikuttaa perustelevan opettajan huulilta lähtevän puheen tehoa henkien vastaisessa taistelussa.

Fragmentin 18ii *vacat* -merkinnän jälkeinen sisältö riveillä 7–10 sopii hyvin yhteen fragmentin 35 tekstin kanssa. Puhuja on edeltävässä fragmentissa julistanut tuomiota pahoille hengille ja tässä yhteydessä hän tuntuu korostavan sitä, että hänen tuomarinaan toimii yksin Jumala. Lisäksi tekstissä tulee vahvemmin esiin, että Viisauden opettaja ei ole itse varsinainen toimija tekstissä. Hänen asemansa suhteessa Jumalaan vaikuttaa sijoittavan hänet ennemminkin Jumalan toiminnan välikappaleena toimiminen.

4.1.4 Fragmentit 28–29 ja fragmentti 30 ylistys ja sinetöinti

Fragmentit 28–29 jatkavat puhujan persoonan käsittelyä vastaavalla tavalla kuin edeltävässä fragmentissa 18ii. Puheen sävy muuttuu edeltävää kuvailua negatiivisemmaksi, koska puhuja kuvaa omaa arvottomuuttaan Jumalan edessä. Sisällön erilaisuutta puoltaa myös seuraavan fragmentin 30 sisältö. Siinä puhuttelun persoonamuoto säilyy yksikön toisessa persoonassa, mutta tekstin sisältö käsittelee jotakin aivan muuta. Fragmentin 30 teksti kuvaa Jumalan mahtia

²⁵³ Angel syksy 2015 esitelmä

viitaten melko suoraan Jesajan kirjan luvun 40 jakeisiin 12–13.²⁵⁴ Lisäksi fragmentin tekstissä puhutaan fragmentin alussa henkien sinetöidyksi tulemisesta. Tätä toimintaa kuvataan verbillä 'sinetöidä' חתם.

Fragmenttien 30 ja 48–51 väliin jäävällä yhdeksännellä palstalla on Angelin rekonstruktiossa sijoitettuna fragmentit 44–47, joissa on vain vähän yksittäisiä sanoja tai sanapareja. Niiden sisällössä viitataan kuitenkin kiinnostavalla tavalla sanojen 'tuli' אש ja 'haava' מכה avulla tuntemattomaksi jääviin tapahtumiin. Sanat ovat irrallaan kontekstistaan, mutta tästä huolimatta vaikuttaa siltä, että fragmentissa on mahdollisesti kuvattu rangaistuksia tai taistelua. Toisaalta on mahdollista, että termit liittyvät henkien vastaiseen torjuntaan.

4.1.5 Fragmentit 48–51 henget ja puhujan ruumis

Palstalle kymmenen sijoittuvat fragmentit 48–51 käsittelevät yhdenlaista taistelua, mutta tämä taistelu vaikuttaa säilyneen sisällön puolesta tapahtuvan henkien välillä. Edeltävän palstan sisällön fyysinen taistelu ei toisaalta ole ristiriidassa tämän fragmentin sisällön kanssa siinä mielessä, että riveillä 5–6 puhuja tuomitsee ”syyllisyyden teot” מעשי אשמה. Näin ollen tekstin taistelussa on mahdollisesti kyse niin henkien, kuin ihmisten välisestä taistelusta ja vastakkainasettelusta. Tätä ajatusta puoltaa näiden fragmenttien ulkopuolella käsikirjoituksen lopusta löytyvä puhe palstalla 15 fragmentissa 63–64iii, jossa huudetaan ”kauhealla äänellä” פחד בריה מפריה ”liiton rikkojille”.

Molempien palstojen tekstissä on havaittavissa puhetta yksikön kolmannessa persoonassa, mikä erottaa ne lievästi niitä edeltävän palstan fragmentin 30 sisällöstä. Fragmenteissa 44–47 tämä näkyy tosin vain yhden sanan perässä säilyneestä yksikön kolmannen persoonan suffiksista. Ero ei ole kovin merkittävä, mutta näiden palstojen säilyneen sisällön konteksti ei sisällä selkeämpiä merkkejä hymnien rajoista.

4.1.6 Fragmentit 52–59 henget ja puhujan ruumis

Fragmenttien teksti käsittelee puhtautta sekä puhdistumista Jumalan myötävaikutuksella. Puhtaus liittyy teemana todennäköisesti puhujan erityisaseman perusteluun, joka voi ulottua myös puheen kohteena olleeseen kuulijakuntaan. Fragmentin Jumalaa ylistävä sisältö riveillä 1–5 on melko poikkeuksellista käsikirjoituksen tekstissä. Siinä on yhtymäkohtia fragmenttien 2i

²⁵⁴ Nitzan 1994, 258. Hän lienee ensimmäinen yhteyden huomannut henkilö, sillä Baillet ei viittaa fragmentin käsittelyssään muihin, kuin Qumranin tekstien rinnakkaiskohtiin.

ja 2ii tekstin kanssa. Nämä liittyvät puolestaan tekstin ajalliseen perspektiiviin, joka vaikuttaa olevan lopun ajassa ainakin ensimmäisillä kahdella rivillä.²⁵⁵

4.1.7 Palstojen 14–16 fragmentit 63–64ii-iv käsikirjoituksen loppu

Näiden kolmen kolmelle eri palstalle sijoitettujen fragmenttien tekstin sisältö on yhtenäistä. Yhtymäkohtia on niin puhujan yksikön ensimmäisen persoonan puheen, kuin Jumalan yksikön toisessa persoonassa puhuttelun suhteen. Näiden seikkojen lisäksi niiden yhtenäisyyttä puoltaa se, että sana ברית 'liitto' tai ne, jotka siihen kuuluvat, mainitaan jokaisessa fragmentissa. Sana ei toisaalta esiinny missään aiemmissa käsikirjoituksen rekonstruktioon sijoitetuissa fragmenteissa, vaikka ajatuksen tasolla siihen saatetaankin viitata aiemmassa sisällössä.

Ainoa kohta tässä osiossa, joka mahdollisesti rikkoo palstojen tekstin yhtenäisyyttä, on palstan 14 fragmentin 63ii alussa oleva ”Mutta minä” ואני sanonta. Näistä sanoista vaikuttaa alkavan ainakin uusi osio hymnissä, ellei kokonaan uusi hymni. Uuden hymnin alkamista tästä kohtaa voisi puoltaa se, että tekstin lopetus fragmentissa 63iv ei tarvitse välttämättä yli yhden tekstipalstan pituista pohjustusta.

4.2 Viisauden opettajan rooli ja identiteetti

Tarkasteluni kohteena olevia käsikirjoituksia yhdistää toisiinsa merkittävällä tavalla yksikön ensimmäisessä persoonassa puhuva Viisauden opettaja. Säilyneen tekstin pohjalta ei voi varmasti sanoa onko kyse henkilöstä, asemasta tai hahmosta identiteetin luomisen kontekstissa. Nämä käsikirjoitukset eivät ole ainoita Qumranin hymnejä, joissa hänen kuvataan puhuvan.

Merkittävä paralleeli samankaltaiselle puheelle löytyy Hymnien kirjan käsikirjoituksen 1QH-a 20jae 11 kohdasta alkavasta osuudesta, jossa Viisauden opettajan kuvataan puhuvan. Viisauden opettajan kuvataan puhuvan vastaavan kaltaisesti myös muualla Hymnien kirjan hänelle omistetuissa hymneissä. Tekstien välinen vertailu ei välttämättä auta näiden käsikirjoitusten ymmärtämistä, koska ei ole selvää onko kyseessä hahmo, rooli vai henkilö.

Käsikirjoitusten suomenkielinen nimi ”Viisauden opettajan laulut” toimii hyvin puhujan tietoa välittävän roolin puitteissa. Tekstin rituaalinen konteksti viittaa kuitenkin siihen, että hänellä on ollut ainakin rituaalien puitteissa erilainen rooli. Puhujan roolia kuvataan lisäksi laajasti Yhdyskuntasäännön 1QS tekstissä.

²⁵⁵ Nitzan 1994, 253.

Siellä hänellä kuvataan olevan niin opetuksellisia, rituaalisia, kuin hallinnollisiakin tehtäviä. Näin ollen vaikuttaa siltä, että termi 'opettaja' sanan מִשְׁכִּיל käännöksenä ei kuvaa riittävän hyvin kaikkea hahmoon tai rooliin liitettyä toimintaa.²⁵⁶

Suomenkielessä ei kuitenkaan vaikuta olevan sanaa, joka kattaisi nimikkeenä kaikki nämä erilaiset tehtävät. Nimi ”Viisauden opettajan laulut” toimii riittävän hyvin tekstiä kuvaavana otsikkona. Ainoa järkevä vaihtoehto olisi käyttää termin transkriptiota eli kutsua käsikirjoituksia ”Maskilin lauluiksi”. Tämä nimi olisi kuitenkin ongelmallinen lukijalle, joka ei tunne tekstin tutkimushistoriaa ja termistä käytyä keskustelua.

Viisauden opettajan henkilöahmon tarkastelu on käsikirjoituksen 4Q511 funktion ja merkityksen tarkastelun kannalta olennaisten tärkeää. Hänen roolinsa on tärkeä tekstissä tapahtuvan torjumisen vaikuttavuuden kannalta. Viisauden opettaja ottaa ohjat käsiinsä materiaalisen rekonstruktion luoman järjestyksen puitteissa palstan viisi alusta. Minämuotoinen puhe jatkuu rekonstruktioon sijoitetuissa fragmenteissa aivan käsikirjoituksen loppuun asti.

Hänen nimeään ei toisaalta mainita muualla, kuin kahdessa otsikossa ja kerran itse tekstissä. Näitä kohtia ovat 4Q510 fragmentin 1 riviä neljä sekä otsikot 4Q511 fragmentin 2i rivi yksi ja 4Q511 fragmentti 8 rivi neljä. Hänet mainitaan todennäköisesti näiden kohtien ohessa 4Q511 käsikirjoituksen fragmentissa 10 osiossa, jonka paralleeli on fragmentissa 1i 1.

Käsikirjoituksen 4Q511 rekonstruktion fragmenteissa hänet mainitaan siis fragmenteissa 2i ja 10 sekä rekonstruktion ulkopuolelle jäävässä fragmentissa 8. Pidän näitä kolmea kohtaa tärkeinä sen argumentin kannalta, että 4Q511:n kahdellatoista palstalla kuudestatoista esiintyvä minämuotoinen puhuja on kussakin fragmentissa Viisauden opettaja. Tämä tarkoittaa sitä, että puhuja on todennäköisesti sama palstoilla 5–16.

Puhujan asemaa kuvataan positiivisesti myös fragmenteissa 48–51. Niissä hänen kerrotaan olleen paikalla Jumalan neuvostossa, joka on Jumalan taivaallisessa asuinsijassa, saamassa ymmärrystä sydämeensä. Näin hän vaikuttaa saavan tekstissä tiedon välittämisen osalta profeettallisen roolin. Teksti toteaa Jumalan säädösten olevan hänen sydämessään. Muissa fragmenteissa on edellä mainittujen kohtien lisäksi lukuisia muita puhujan asemaa positiivisesti kuvaavia

²⁵⁶ Lange 2008, 286–289.

kohtia. Näin on positiivisen kuvauksen pohjalta selvää, että puhujalla on muihin ihmisiin verrattuna erityisasema suhteessa Jumalaan.

Puhujan erityisaseman asettaa kyseenalaiseksi puhujan negatiivisena aiemmin korotettuna kuvatus omakuvan, joka esiintyy erityisesti fragmenteissa 28–29, jossa puhuja kuvaa itseään 'syljestä' מציריוק, 'savesta' המר sekä 'pimeydestä' חושך muotoiluksi. Puhuja täydentää kuvausta vielä toteamalla 'vääryyden' עולה olevan hänen 'lihansa' בשרי 'kuonassa' תכמים.²⁵⁷ Sen luonteesta antaa lisätietoa fragmentin 48–51 rivin 4 maininta puhujan 'ruumissa' גויה tapahtuvasta 'taistelusta' מלחמות. Taistelun asemaa tekstissä tukee lisäksi rivin kahdeksan puhe kaikkien henkien riidasta, joka lienee kuvaus puhujan ruumiin sisäisestä taistelusta.

Puhujan sisällä tapahtuvasta taistelusta puhutaan tämän käsikirjoituksen lisäksi ainakin käsikirjoituksissa Yhdyskuntasääntö 1QS, Hymnien kirja 1QH, Suojelurukous²⁵⁸ 4Q444 sekä Autuaaksijulistus 4Q525. Pidän näitä kohtia merkittävänä tämän ruumiillisen taistelun ymmärtämisessä. Taistelun luonnetta kuvaa hyvin 1QS:n kolumnin 4 jae 20 ja sitä ympäröivä konteksti.

Yhdyskuntasäännön tekstissä kuvataan tulevaisuuden tapahtumia, joiden yhteydessä Jumala puhdistaa ja uudistaa ihmisiä karkottaen vääryyden henget oikeamielisten ruumiin kuonasta Jumalan pyhää hengen avustuksella.²⁵⁹ Kohdan perusteella vaikuttaa siltä, että oikeamielisessä ihmisessä voi olla hänen ruumiinsa kuonassa ihmiselle haitallisia henkiä. Pidän tätä tapaa kuvata ihmisen kuonaa tärkeänä yksityiskohtana käsikirjoituksen funktion arvioimisen kannalta.

Puhujan kuvaileminen tekstissä kyseenalaistaa ristiriitaisen sisältönsä vuoksi sen, onko kyseessä todellinen henkilö tai asema. Runollisessa tekstissä on usein vaarana se, että sitä tulkitaan liian kirjaimellisesti. Aihetta tutkinut Carol Newsom esitti, että puhujassa olisi kyse liikkeen ideaalihahmosta, jonka voi samaistaa myös itse liikkeeseen. Mikäli puhujan rooli tekstissä nähtäisiin näin, voisi tekstin luentaa kuulemassa oleva ihminen helpommin samaistua puhujaan.

²⁵⁷ Sana kuona ei esiinny Qumranin tekstien ulkopuolisissa teksteissä. Sanan merkityksestä ei ole yksimielistä konsensusta tutkijoiden välillä. Sen merkityksestä on esitetty erilaisia tulkintoja, joista 'kuona' edustaa yhtä näkemystä. Epäselväsi jää, mistä ruumiinosasta tai muusta ruumiista löytyvästä asiasta on kyse. Sanasta on säilynyt niin vähän käyttöyhteyksiä, että meille ei ole tietoa sen alkuperäisestä kontekstista.

²⁵⁸ Suojelurukous on nimi, jonka annoin tekstille suomentaessani sen kandidaatintutkielmassani "4Q444 tekstin kriittinen suomennos". Suomenkielisen nimen lisäksi teksti tunnetaan laajemmin nimellä "4QIncantation". Olen itse tekstin luokittelun suhteen manaus – luokittelua vastaan, koska pidän tekstiä suojelurukouksena engl. "apotropaic prayer". Luokittelusta katso esim. Eshel 2003.

²⁵⁹ ואז יברר אל באמתו כול מעשי גבר יזקק לו מבני איש להתם כול רוח עולה מתכמי 20
בשרו ולטהרו ברוח קודש 21

Näin tekstille muotoutuisi identiteettiä rakentava funktio.²⁶⁰ Tekstin funktio ei tässä tapauksessa olisi niin keskittynyt henkien torjumiseen. Asian perusteellisempi tarkastelu rajautuu kuitenkin tämän tutkielman ulkopuolelle. Identiteetin tarkastelu vaatisi myös muiden Qumranin ”Viisauden opettajaa” משיכיל käsittelevien tekstien tarkastelua.

4.3 Henkien vastaisen toiminta ja henkien vaikutus ihmisiin

Käsikirjoitusten henkien vastaista torjuvaa toimintaa on hyödyllistä tarkastella käsikirjoituksessa 4Q511 säilyneen sitä käsittelevän materiaalin avulla. Sitä käsitellään materiaalisessa rekonstruktioon sijoitetuissa fragmenteissa suorapuheisesti kohdissa 1₆₋₇, 35₆₋₇, 10₁₋₂. Lisäksi siihen viitataan epäsuorasti ainakin kohdissa 2i₃, 28–29₄, 30₁₋₃, 48–51₂₋₃. Näiden ohessa maininnan arvoisia ovat edellä käsitellyn fragmentin 8 kohta 8₄₋₅ sekä käsittelyni ulkopuolelle jäänyt rekonstruktion palstalle 12 alustavasti sijoitettu fragmentin kohta 60₃.

Käsikirjoituksen muissa vähän tekstiä sisältävissä fragmenteissa on lisäksi lukuisia epäselviä viittauksia henkiin ja niiden vastaiseen taisteluun. Jätän ne tarkastelun ulkopuolelle, koska ei ole mahdollista tietää sijoittuvatko ne rekonstruktion 16 palstalle vai niiden ulkopuolelle.

Toiminnan luonteen keskeisenä yhdistävänä tekijänä voidaan pitää sitä, että Jumalaa puhutellaan henkien torjumisen yhteydessä systemaattisesti yksikön kolmannessa persoonassa. Tämä tuo toimintaan passiivisen sävyn verrattuna siihen, jos Jumalaa puhuteltaisiin yksikön toisessa persoonassa. Jumalaa puhutellaan toisaalta muualla käsikirjoituksessa usein yksikön toisessa persoonassa, joten persoonamuodon valinta vaikuttaa tietoiselta ratkaisulta.

Toinen toiminnan kannalta merkittävä yhdistävä tekijä on se, että kaikkien torjuvaa toimintaa kuvaavien tekstien toiminnan kohteena ovat erilaiset henget. Ainoa selkeä poikkeus tästä on käsikirjoituksen lopun palsta 16, jossa fragmentin 63iii puitteissa viitataan liiton rikkojiin.

Liitto on tässä kontekstissa todennäköisesti Jumalan ja ihmisten välinen aihe, joten puhe kohdistuu melko varmasti ihmisiin. Tämä johtuu siitä, että kohdassa käytetyn sanan פחד ’hirveä’ ja sanan ’liitto’ ברית yhdistelmä esiintyy Qumranin kääroissä aina kontekstissa, joka viittaa ihmisiin. Angel olettaa, että puhe kohdistuu tässä lakiin vapaammin suhtautuviin juutalaisiin.²⁶¹ Tässäkin

²⁶⁰ Newsom 2004, 239–240. Newsom käsittelee kirjassaan Hymnien kirjan identiteetin muodostavaa funktiota sivuilla 191–287. Identiteetin määrittelystä katso. 275–277.

²⁶¹ Angel 2015 syksy esitelmä

suhteessa henget saattavat olla osa puheen kokonaiskuvaa, koska niiden nähdään vaikuttavan ihmisiin sisäisesti, olivatpa he oikeamielisiä tai vääryyden tekijöitä.

Kolmas toiminnan tarkastelun kannalta merkittävä aihe on toiminnan aikaperspektiivi. Henkien kohtaloon liittyvässä Myöhäisen Toisen temppelin ajan kirjallisuudessa niiden eskatologinen kohtalo lopunaikoina on usein esillä

erityisesti Ensimmäisessä Henokin kirjassa.²⁶² Toiminnan luokittelun kannalta pidän keskeisen tärkeänä sen hahmottamista, tapahtuuko henkien vastainen toiminta puhujan sen hetkisessä tilanteessa. Tekstin fragmentaarisen tilan vuoksi kaikissa henkiin liittyvissä kohdissa ei voida varmasti sanoa onko kyse sen hetkiseen tilanteeseen liittyvästä torjumisesta.

Torjuvassa toiminnassa on toisaalta syytä ottaa huomioon se, että puhuja voi uhata henkiä kohtalolla, joka uhkaa niitä vasta eskatologisen lopun ajan puitteissa. Kohtalon ajallinen etäisyys ei ole suuri ongelma niiden olentojen suhteen, jotka ovat olemassa ikuisesti. Aihetta käsitellään esimerkiksi riemuvuosien kirjan luvussa 10, jossa henkien todetaan saavan ansaitsemansa tuomion vasta lopun aikoina.²⁶³ Käsikirjoituksen tekstissä uhataan toisaalta henkiä ikuisella tuholalla, jonka on määrä tapahtua vasta silloin.²⁶⁴

Tätä tulkintaa puoltaa, että tekstin maailmankuvassa vaikuttaa olevan meneillään pahuuden valtakausi, jonka ajan oikeamielisten on vain kestettävä vaikeuksista ja haasteista huolimatta. Näin olisi varsin erikoista, mikäli yhdellä henkilöllä olisi valta konkreettisesti torjua merkittävällä tavalla näitä koettelemuksia.

Toiminnan arvioimisen osalta siinä käytetyt termit ovat merkittäviä toiminnan ymmärtämisen kannalta. Henkien vastaisen taistelun toimintaa kuvataan eri fragmenteissa hieman eri tavoilla. Näitä henkien torjumiseen keskittyviä verbejä ovat פחד ”pelästyttää, kauhistuttaa”, בהל ”pelottaa, kauhistuttaa”, ירא ”pelätä” sekä כנע ”kukistaa, alistaa”. Seuraavaksi esitän niitten esiintymisen käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 fragmenteissa:

Käsikirjoitusten henkiä torjuvan puheen verbit

Fragmentti	Verbi 1	Verbi 2
4Q510 1i 1 ₄	לפחד	ולב[הל]
4Q511 8 ₄	לפחד	-
4Q511 35 ₆₋₇ ²⁶⁵	מירא	להכניעם
4Q511 48–49	יפחד	להכניע

²⁶² Nitzan 1994, 251. Nitzan nostaa esiin tässä yhteydessä ensimmäisen Henokin kirjan luvun 16 jakeen yksi.

²⁶³ Brand 2013, 176–178, 278–279. Katso myös Nitzan 1994, 252–253 sekä 256–257

²⁶⁴ Nitzan 1994, 252–253.

²⁶⁵ Sivuutan tämän fragmentin kohdalla rivin 6 lopussa sijaitsevan toisen rekonstruktion pohjautuvan verbimuodon juuresta פחד, koska ei ole varmaa onko verbi varmasti tekstissä.

Termien käyttö on varsin yhteneväistä eri fragmenteissa pientä vaihtelua lukuun ottamatta. Fragmentin 35 teksti eroaa muista torjumisen tekstikohdista siinä, että verbi פחד ei esiinny sen tekstissä muuten, kuin rekonstruktion osana. Mikäli rekonstruktio on paikkaansa pitävä asian suhteen, sama verbi esiintyisi kaikissa neljässä torjuvaan toimintaan keskittyvässä tekstikohdassa. Lisäksi on huomionarvoista, että verbien käyttö on näin johdonmukaista. Tekstien fragmentaarisen tilan vuoksi ei ole varmuutta siitä ovatko yllä olevan taulukon erot verbien käytössä paikkansapitäviä.

Lisäksi on tässä yhteydessä syytä tuoda esiin ne kaksi fragmenttia, joiden sisältö mahdollisesti viittaa henkiin. Ensimmäinen niistä on fragmentissa 28–29 sijaitseva viittaus ”lihani kuonaan” בתכמי בשרי, joka mahdollisesti viittaa ihmisen ruumiissa vaikuttaviin henkiin. Tätä puoltaa sitä edeltävä sana ’epäpuhdas’ טמא, joka voi tosin kuulua yhteen sanaa edeltävän verbin ’kukistaakseen’ להכניע kanssa, vaikka niiden välissä onkin aukko tuhoutuneelle sanalle. Lauseen kontekstina ovat kuitenkin lähes varmasti henget, koska sitä ennen fragmentin tekstissä torjutaan henkiä ja sisältö tuskin ehtii muuttua tuhoutuneen sanan kohdalla.

Toinen niistä on seuraavalla palstalla 8 fragmentin 30 tekstissä esiintyvä puhe tekstin sisällön puolesta tuntemattoman tahon ”sinetöimisestä ikuisesti” חתמתה בעד כולם, joka on todennäköisesti viittaus henkiin ja niiden lopulliseen kohtaloon. Tätä tulkintaa tukee edeltävällä rivillä mainitut ”syvyydet ja maan pimeydet” ותהומות ומחשכי ארץ. Nämä sanat kuvaavat hyvin sitä, missä tämä sinetöityminen tapahtuu.

Edellä esiteltyjen termien lisäksi käsikirjoituksen fragmenttien teksteissä on muita irrallisessa kontekstissa esiintyviä henkiin kohdistuvia verbejä. Niistä monet sijaitsevat fragmenttien 30 ja 35 teksteissä. Niistä yksi on mahdollinen henkiin kohdistuva viittaus fragmentissa 35. Fragmentin alussa kerrotaan ’pahuuden’ ’tuhoamisesta’ verbillä כלה. Käsikirjoituksen laajemmassa kontekstissa pahuus on melko yksiselitteisesti yhdistetty henkiin, joten ne lienevät kuvatun toiminnan piirissä.

Sinetöiminen ja lopulta tuhoaminen ovat rangaistuksia hengille niiden toiminnasta. Rangaistukset vaikuttavat olevan keskeisessä roolissa, koska ne saavat henget kauhistumaan ja pelkäämään Jumalaa. Toisaalta vaikuttaa siltä, että yllä kuvatut kohtalot tuhotuksi tulemisesta ja sinetöidyksi tulemisesta ovat keskenään ristiriidassa. Mikäli henget tuhotaan lopun aikoina, ei ole mitään syytä sinetöidä niitä, elleivät ne sitten ole tuhoavalle toiminnalle immuuneja. Toisaalta

jos henkien tarkoitus ja toiminta otetaan niiltä pois sinetöimisen myötä, ei niillä ole mahdollisuutta enää vaikuttaa ihmisiin.

Toisaalta on mahdollista, että fragmentin 35 sisältöä ei ole syytä tulkita näin vahvasti tekstin funktioon liittyväksi. Tulkintaan pahojen henkien läsnäolosta puhuttelun kohteiden joukossa vaikuttaa fragmenttien 48–51 sisältö, jossa viitataan puhujan ruumiissa tapahtuvaan taisteluun ja ”kaikkien henkien riitoihin” ריבי כול רוחי. Mikäli puhujan ruumissa on meneillään taistelu, johon henkien torjunta liittyy, ei ole niin kaukaa haettua ajatella, että sama pätee puheen kuulijakuntaan.

Henkien läsnäolon sijaitsemisen ja niiden tulevan kohtalon lisäksi käsikirjoitusten teksti antaa tietoa siitä, mitä muut, kuin Jumalalle uskolliset henget saavat aikaan. Käsikirjoitusten tekstissä puhutaan vähän siitä, mitä ja miten henget toimivat ja mitä niiden toiminnasta seuraa. Niiden voidaan fragmenttien sisällön perusteella todeta vaikuttavan ihmisten sisällä ja toisaalta ainakin mahdollisesti myös ihmisten ulkopuolelta käsin.

Tekstin funktion ja luonteen ymmärtämisen kannalta on keskeisen tärkeää tarkastella sitä, mistä henkien ajatellaan tulevan karkotetuiksi fragmenttien tekstissä. Fragmenteissa 1i 1 ja 10 mainittu pitkä lista erilaisia henkiä tai toimijoita herättää kysymyksen siitä voivatko ne kaikki vaikuttaa ihmiseen hänen ruumiissaan. Listalla mainituista hahmoista ainakin ”erämaan demoneiksi” ציים ja ’Lilitiksi’ לילית kutsutut olennot vaikuttavat liian konkreettisilta ollakseen samaistettavissa ihmisten ruumiin sisällä vaikuttaviin henkiin.

Vaikuttaa siltä, että henget tai henkien kanssa luokitelluksi tulevat olennot voivat vaikuttaa ihmisiin niin ihmisten sisällä, kuin ihmisten ulkopuolelta käsin. Henkien vaikutusta ei käsikirjoituksen säilyneessä tekstissä kuvata kovinkaan laajasti. Niiden vaikutus liittyy erityisesti ihmisten johtamiseen pois Jumalan luota.

Henkien toiminnan ymmärtämisen kannalta on merkittävää, että niihin viitataan fragmentissa 2ii ’seurakuntana’. Tämä vaikuttaa kiinnostavalta tavalta rinnastaa henkien toiminta ja suhde toisiinsa ihmisiin verrattavalla tavalla. Lisäksi muualla fragmenttien tekstissä henkien kerrotaan fragmentissa 1 ’kulkevan’ יתהלכו ja fragmentissa 48–51 ’taistelevan’ מלחמות ja riitelevän sanan ’riidat’ ריבי perusteella joko keskenään tai Jumalan ymmärryksen hengen kanssa.

4.4 Tekstien luokittelu suojelurukoukseksi ja lajit

Käsikirjoitukset 4Q510 ja 4Q511 on luokiteltu tutkimuksessa suojelurukouksiksi niiden sisällön perusteella.²⁶⁶ Luokittelu perustuu David Flusserin jo vuonna 1966 laatimaan määritelmään. Hän listaa luokittelun perusteiksi: Jumalan tiedon ja lain esillä olon, pyynnön synniltä suojelemiseksi, pyynnön anteeksiannosta ja puhdistetuksi tulemisesta.²⁶⁷ Seuraavaksi tarkastelen miten hyvin nämä luokittelun perusteet ovat löydettävissä käsikirjoituksen 4Q511 tekstistä.

Listalla ensimmäisenä mainittua Jumalan tietoa käsitellään usein käsikirjoituksen fragmenteissa. Esimerkiksi mainitsen, että rekonstruktion aloittavassa fragmentissa 2i. Fragmentin riveillä 7–8 puhutaan ”Jumalan tiedon ymmärryksestä” בדעת אלוהים הנבונה. Lisäksi fragmentissa 1 puhutaan ”tiedon Jumalan kunnia” כבוד אלוהי דעות ja tässä yhteydessä se on osa henkien vastaisen toiminnan kuvausta.²⁶⁸

Jumalan lailla on selkeä rooli fragmentissa 48–51, jossa siitä puhutaan riveillä 4–5 ”Jumalan säädöksinä” חוקי אל. Sana säädös löytyy lisäksi fragmentin 63–64ii riviltä kuusi. Muissa fragmenteissa lakiin viitataan ainakin fragmentin 10 rivillä kahdeksan sanan ’tie’ דרך muodossa.

Pyyntö synniltä suojelemiseksi on yleinen teema fragmenttien tekstissä. Syntiä aiheuttavien henkien torjumisen teemaa käsiteltiin edellisessä luvussa. Suojelun luonnetta täydentää fragmentin 48–51 rivien 5–6 ilmaus ”syllisyyden teot” מעשי אשמה. Ilmaus vaikuttaa viittaavan suojelun pyytämiseen ihmisten omien syntisten tekojen vuoksi.

Puhtaus tai puhdistuminen varsin yleinen teema fragmenttien tekstissä. Aihe on esillä fragmentin 18ii tekstissä, jossa kuvataan Jumalan roolia oikeamielisten puhdistamisessa.²⁶⁹ Aihetta käsitellään fragmenttien 35 tekstissä rivillä kolme pyhittämisen kontekstissa sekä fragmenteissa 52–59 rivillä kaksi, jossa kerrotaan Jumalan olevan ”puhtauden perusta” מקור הטוהר.

Pyyntö anteeksiannosta esiintyy fragmenteissa erityisesti Jumalan tuomari roolin kuvaamisessa. Tämä esiintyy fragmentin 18ii tekstissä. Fragmentin 18ii

²⁶⁶ Eshel 2003, 69.

²⁶⁷ Eshel 2003, 74. Eshel viittaa artikkeliin, jonka David Flusser julkaisi vuonna 1966 ”Qumran and Jewish Apotropaic Prayers” julkaisussa IEJ 16, sen sivuilla 194–205. Tässä tutkielmassa ei ole käytetty kyseisestä lähdettä.

²⁶⁸ Nitzan 1994, 270. Kappaleen tekstissä käytetyt esimerkit ovat omiani. Nitzan tarjoaa aiheesta lisää esimerkkejä ja käsittelee aihetta laajemmin.

²⁶⁹ Nitzan 1994, 269.

riveillä 8–10 puhuja kuvaa anteeksiantoa omien ”syntiensä” נעוּתִי ja ”syyllisyyden rikkomustensa” פֶּשַׁעִי אֲשַׁמְתִּי osalta, ja kertoo niiden olevan Jumalan käsissä.

Vaikuttaa siltä, että Flusserin esittelemän määritelmän perustelut löytyvät käsikirjoituksen 4Q511 tekstistä. Luokittelu vaikuttaa lisäksi selkeältä ja perustellulta, koska käsikirjoitusten tunnetuin tekstijakso fragmentin 4Q510 1i 1 riviltä neljä alkava teksti kuvaa käsikirjoituksen funktiota.²⁷⁰ Teksteille asetetut luokittelut tai lajit, joita niiden nähdään edustavan, ovat kuitenkin lähinnä tutkijoiden työkaluja tekstien ymmärtämiseen. Näin pidän tärkeänä sitä, että tekstin luokittelu suojelurukoukseksi kokonaisuutena ei rajaa muita luokitteluja pois.

Muut käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 lajit ovat ylistys ja kiitosrukous. Bilhah Nitzan käsittelee niitä kattavasti omassa väitöskirjassaan. Ylistys ja kiitosrukous ovat keskeisessä asemassa puhujan ja Jumalan välisessä kanssakäymisessä. Jumalan ylistys vaikuttaa olevan fragmenttien tekstissä perustelu sille, että Jumala saadaan auttamaan oikeamielisiä henkien uhan torjumisessa. Ylistyksen keskeiseltä vaikuttavan roolin takia tarkastelen sitä seuraavaksi lyhyesti.

Nitzan argumentoi, että suojelurukouksen vaikuttavuus on itse ylistyksessä. Tavallisesti manauksissa vaikuttavuus on Jumalan nimessä tai siihen liittyvissä ilmauksissa.²⁷¹ Tämä päätelmä vaikuttaa perustellulta, koska käsikirjoituksissa 4Q510 ja 4Q511 ei esiinny Jumalan nimeä eikä se tunnu olevan puhujalle tärkeässä asemassa.

Ylistyksen voima ja vaikuttavuus on Nitzanin mukaan riippuvainen puhujan luottamuksesta Jumalan voimaan. Hän korostaa lisäksi sitä, että puhuja samoin, kuin kaikki muut ihmiset ovat voimattomia henkien vaikutuksen edessä. Näin kaikki mitä Viisauden opettaja pystyy edes oman asemansa turvin tekemään hengille, on pelottaa ne pois oikeamielisten luota.²⁷²

Näillä kahdella lajilla ei kuitenkaan ole merkitystä tekstin rituaalisen funktion kannalta siinä määrin, kuin se on esillä tässä tutkielmassa. Tekstin luokittelu suojelurukoukseksi käsittelee pääasiassa käsikirjoituksen muuta sisältöä, kuin ylistystä ja kiitosrukousta. Tekstin funktiota on mahdollista tarkastella uudestaan rekonstruktion tulosten valossa. Ylistyksen ja

²⁷⁰ Pajunen 2012, 60.

²⁷¹ Nitzan 1992, 56.

²⁷² Nitzan 1992, 62–63.

kiitosrukouksen suhde suojelurukoukseksi luokiteltavaan sisältöön on erillinen merkittävä tutkimuskysymys. Tekstin fragmentaarisuus ei myöskään mahdollista näiden kahden lajin suoraa vertailua suojelurukoukseksi laskettaviin osiin.

Käsitteellisen 4Q511 pienissä säilyneissä fragmenteissa on merkkejä manauksen kaltaisesta toiminnasta.²⁷³ Vastaavia merkkejä ei löydy käsitellyistä fragmenteista muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Lisäksi nämä poikkeukset eivät välttämättä ole merkittäviä, koska runollisessa kielessä sanojen merkitys ei välttämättä ole kirjaimellinen.

Luokittelujen selkeys perustuu ennen kaikkea siihen, että niiden rajat ja merkitys määritellään selkeästi. Suojelurukous on terminä haastava sen suhteen, että se tuo eri ihmisille mieleen erilaisia asioita. Nykyajan kontekstista tarkasteltuna suojautuminen ihmisen sisään pyrkivien ja siellä asioihin vaikuttavien henkien suhteen voi vaikuttaa absurdilta.

Käsitteellisen säilyneessä tekstissä voidaan mahdollisesti viitata myös henkien ihmisen ruumiin ulkopuoliseen vaikutukseen, mutta aihetta ei käsitellä suoraan meille säilyneissä fragmenteissa. Tekstin maailmankuva on kuitenkin säilyneiden fragmenttien puitteissa hyvin selvästi esillä. Henkien vaikutus ja uhka oikeamielisten ihmisten hurskaudelle otetaan tekstin maailmassa vakavasti.

Puhujan rajallinen usko omaan toimintakykyynsä henkienvastaisessa taistelussa ilman selittyä ennen kaikkea tekstin maailmankuvan kautta. Maailmankuvan puitteissa Jumalan voimaan perustuvat teot tai tapahtumat ovat suoraa Jumalalta tulevaa vaikutusta. Siinä keskeisessä roolissa ovat dualistinen kuva maailmasta ja historian jaksottaminen erilaisiin aikakausiin. Vaiheiden puitteissa puhujan oma aikakausi olisi pahuuden vallassa ja näin oikeamieliset eivät pystyisi merkittävästi torjumaan sen vaikutusta.²⁷⁴ Niiden yhdistäminen tekstiin perustuu pääasiassa fragmenttien sisällön ja käytettyjen termien lukuisiin yhteyksiin ns. Qumranin liikkeeseen yhdistettyihin teksteihin.²⁷⁵

Suojelurukous on tekstin kuvaaman Jumalan kaikkivalttiuden ja ihmiskuvan vähäpätöisyyden vuoksi paras tutkimuksessa olemassa oleva luokittelu tälle käsitteellistykseen. Kukaan liikkeen maailmankuvaa tunnustava ihminen ei vaikuta olleen riittävän valtuutettu tekemään voimallisia tekoja. Näin voisi olettaa

²⁷³ Angel syksy 2015 esitelmä.

²⁷⁴ Duhaime 2000, 218.

²⁷⁵ Pajunen 2012, 60–61. Katso myös nootit 195 ja 196, joissa listataan tätä yhteyttä puoltavia tutkijoita.

torjunnan voiman perustavan käytettyihin sanoihin ja niihin sisältyvään Jumalan ylistykseen.²⁷⁶

Tätä jaottelua kuvaa hyvin se, kuinka Qumranista löydetyt manauksiksi luokitellut tekstit kuten 11Q11, 4Q560 edustavat selkeästi sisältönsä puolesta erilaista maailmankuvaa. Se näkyy näissä teksteissä esimerkiksi Jumalan nimen käytössä käsikirjoituksessa 11Q11 sekä henkien suorassa puhuttelussa. 4Q560 on kirjoitettu arameaksi, kun taas liikkeen tekstit ovat kaikki hepreaksi kirjoitettuja.²⁷⁷ Aihe on haastava tutkimuksenkohde, koska siihen liittyvät tekstit ovat hyvin fragmentaarisesti säilyneitä. Näin niitä ei tekstin sisällön puolesta voi ongelmitta yhdistää mihinkään ryhmittymään tai liikkeeseen.

Tässä käsikirjoituksessa ja sen suojelurukouksissa puhujan rooli vaikuttaa olevan toimia Jumalan toiminnan välikappaleena. Näin ei ole varmaa onko teksti funktion luokittelu suojelurukoukseksi riittävän hyvin perusteltavissa. Rukouksen vaikuttavuus voi toisaalta olla erilaista rukouksen kuulijan tai kuulijoiden näkökulmasta. Käsikirjoituksen fragmenttien tekstistä saa kuvan, että puhuja ei puhu itsekkäästi vain omaa tilannettaan ajatellen. Tekstissä puhutellaan tekstin kuulijakuntaa niin usein, että se on todennäköisesti tekstin funktion kannalta keskeisin toimija tekstissä.

Puhuja hyödyntää omaa asemaansa suhteessa kuulijoihin ja esittää heidän puolestaan pyynnön suojelusta henkiä vastaan Jumalalle. Näin tekstin funktion kannalta tekstin vaikuttavuus lienee keskittynyt tekstin kuulijoihin. Vaikutuksen kohde tukee tekstin rituaalista kontekstia. Seuraavaksi tarkastellaan tekstin sisältämää rituaalista käyttöä puoltavaa aineistoa verrattuna tekstin rituaaliseen kontekstiin.

4.5 Käsikirjoitusten funktio rituaalisessa kontekstissa

Käsikirjoituksen 4Q511 tekstin suhde sen mahdolliseen rituaaliseen kontekstiin riippuu tekstin toimijoista. Näitä ovat edellä käydyn tekstianalyysin pohjalta tekstin puhuja, monikossa puhuteltava oikeamielisten joukko, torjuttavat henget sekä Jumala. Rituaalin osapuolissa ei ole mitään rituaalisen toiminnan kannalta ristiriitaista. Puhuja on tekstin rituaalisen kontekstin suojelupyynnön esittäjä. Jumala on taas puolestaan pyynnön toteuttaja. Oikeamielisten joukko on se

²⁷⁶ Nitzan 1994, 248–250.

²⁷⁷ Eshel 2003, 69–88. Eshel käsittelee aihetta laajemmin artikkelissaan.

ryhmä, missä pyyntö käytännössä toteutuu. Torjuttavat henget ovat taas pyynnön muutoksen kohteeksi joutuva taho.

Käsikirjoituksen 4Q511 tekstin yhteensopivuutta rituaalisen kontekstiin puoltavat tekstin toimijoiden määrä sekä tekstin selkeästi rituaalisen lopetuksen kaltainen ”aamen aamen” אמן אמן – vastaus käsikirjoituksen lopussa. Näiden yksityiskohtien lisäksi edellä nousi esiin tekstin sisällön johdonmukaisuus yksikön toisen ja kolmannen persoonan käytössä. Kahtiajako tuli selkeästi esiin vertailtaessa fragmentteja, joissa tekstin funktiona on henkien torjuminen niihin, joista se puuttuu. Henkiä torjuttaessa käytettiin yksiselitteisesti yksikön kolmatta persoonaa ja muussa fragmenttien sisällössä yksikön toinen persoona oli varsin usein käytössä.

Viides mahdollisesti rituaaliseen kontekstiin sopiva yksityiskohta tekstissä on rekonstruktion ensimmäisen palstojen historiallinen katsaus. Teksti on toisaalta niin fragmentaarisesti säilynyt fragmentissa 2i, että emme voi olla varmoja tekstin tarkasta funktiosta. Tekstin funktiosta riippumatta tekstissä nousee esiin käsikirjoituksen toiminnan ja kontekstin ymmärtämisen kannalta keskeinen valituksi tulemisen teema.

Teema on lisäksi esillä myös muualla käsikirjoituksen säilyneessä sisällössä. Selvimmin se näkyy fragmentin 2i rivin 5 tekstissä ”Jaakobin arpaosan paremmuudessa” גורלו רשית ביעקוב. Tekstin monia erilaisia käännösratkaisuja aiheuttanut kohta kuvaa todennäköisesti puhujan ja puhuttelun kuulijoiden historiasuhdetta. Termi arpaosa on suomen kielessä ongelmallinen, mutta sille on vaikea löytää parempaa suomennosta. Ilmauksen merkitys on todennäköisesti se, että puhujan yhteisö tai kuulijat kokivat olevansa Jumalan valittuja Jaakobin perillisinä.²⁷⁸ Lisäksi he vaikuttavat pitäneen itseään muita paremmassa asemassa olevina. Tätä puoltaa termin ’ensimmäinen’ רשית käyttö oman aseman kuvauksessa.

Tekstin henkien vastaisen toiminnan sisältö ja siinä käytetty sanasto on myös yksi tekstin rituaalisen käytön tärkeä indikaattori. Käsikirjoituksen henkiä torjuvan toiminta käyttää huomattavissa määrin samoja verbejä henkien torjumisessa. Torjunnan yhteydessä mainituista henkiolennoista ei ole suuria sisäisiä ristiriitoja säilyneessä tekstissä. Henkiin liittyvä aineisto ei ole kuitenkaan riittävän kattava, että olisi mahdollista tehdä perusteltuja johtopäätöksiä asiasta.

²⁷⁸ Pajunen 2016, yksityinen keskustelu 19.9.

Rituaalisen kontekstin näkökulmasta keskeisenä asiana voidaan pitää käsikirjoituksen pituutta. Angelin rekonstruktion puitteissa käsikirjoituksen pituudeksi on esitetty vähintään 16 tekstipalstaa eli ainakin noin kahden metrin pituista nahkakääröä. Lisäksi tekstipalstoilla on ollut noin vähintään 25 riviä tekstile.²⁷⁹ Näin puhutaan siis ainakin 400 rivistä tekstiä eikä ole edes varmaa alkaako käsikirjoitus rekonstruktion palstalta yksi. Tästä syystä pidän tärkeänä sitä, että argumentti koko käsikirjoituksen sopivuudesta rituaalin kaavaksi on syytä jättää avoimeksi kysymykseksi.

Käsikirjoituksen pituuden vuoksi pidän mahdollisena, että Nitzanin esittämä tulkinta tekstin mahdollisesta käytöstä vaikuttaa perustellulta. Tulkinta ottaa huomioon liikkeen 364 päiväiseen kalenteriin.²⁸⁰ Nitzan esitti hypoteesin, että käsikirjoituksen 4Q511 tekstiä olisi luettu rituaalissa neljästi vuodessa. Tämä johtuu siitä, että kuukausin ulkopuolelle jäävät päivät 91 päivän välien ovat erityisiä. Liikkeen maailmankuvaan ja kalenteriin liittyi uskomus siitä, että pahojen henkien vaikutus voi olla pahimmillaan näinä siirtymäaikoina.²⁸¹

Nitzanin mukaan siirtymäaika tradition alkuperä on ensimmäisen Henokin kirjan Astronomiiaa käsittelevässä kirjassa luvuissa 72–82.²⁸² Hän tuke omaa argumentointiaan viittauksella varhaisten rabbien samankaltaisiin käytäntöihin sapatin päättymisen yhteydessä. Käytännön perustelut ovat molemmissa samankaltaisia, koska on kyse siirtymästä pyhästä profaaniin.²⁸³

Käsikirjoituksen pituus ja toisaalta kirjainten ja rivivälien iso koko viittaavat siihen, että kyse ei voine olla ajallisesti lyhytkestoisesta rituaalista. Näin on luontevaa ajatella, että käsikirjoitus olisi funktioltaan sopinut johonkin vain harvoin tapahtuvaan julkiseen käyttöyhteyteen. Tästä syystä rituaali, jossa keskitytään erityisen paljon henkien torjumiseen, voisi sopia tällaiseen kontekstiin.²⁸⁴ Kielletystä suhteesta syntyneiden henkien torjumisen toistuminen ainakin kolmessa fragmentissa on merkittävä yksityiskohta. Toisto voi tarkoittaa sitä, että rituaalin aikana koettu uhka oli niin suuri, että torjuminen vaati toistuvaa rukousta suojelun saamiseksi.

²⁷⁹ Angel 2015, 51–52.

²⁸⁰ Talmon 1999, 385–387.

²⁸¹ Nitzan 1994, 238. Katso myös Eshel 2003, 83–84.

²⁸² Nitzan 1994, 238. Nitzanin mainitsemat ensimmäisen Henokin kirjan kohdat ovat: 72:13, 19, 26, 31; 75:1–2; 82:4ff..

²⁸³ Nitzan 1994, 238. Katso myös nootti 9 sivulla 229.

²⁸⁴ Angel puolsi käsikirjoituksen 4Q511 mahdollista käyttöä julkisessa rituaalissa syksyn 2015 esitelmässä.

5. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkielmani tavoitteena on kartoittaa käsikirjoituksen 4Q511 luokittelua suojelurukoukseksi ja yhteensopivuutta sen mahdollisen rituaaliseen kontekstin kanssa. Tarkastelun keskeisenä työkaluna tekstin analyysin ohessa hyödynnettiin materiaalisen rekonstruktion tuottamia tuloksia fragmenttien asettelussa. Niiden asettelu mahdollistaa tekstin funktion ja luokittelun arvioimisen yhtenäisenä kokonaisuutena ja siihen kuuluvina pienempinä alakokonaisuuksina kuten hymneinä.

5.1 Yhteenveto

Käsikirjoituksen 4Q511 fragmentit on asetettu pakoilleen varmoin perusteluin Angelin laatimassa materiaalisessa rekonstruktiossa. Rekonstruktio muodostaa uudenlaisen lähtökohdan tekstianalyysille, joka hyödyntää vuonna 2015 julkaistua uutta tutkimusta. Tekstin yksityiskohtainen tarkastelu analyysin muodossa sekä sitä seurannut laajempi tarkastelu toivat selvästi esiin tekstin yhtenäisyyden. Puhuja ja tekstin henkien vastainen toiminta ovat tekstin funktiota määritteleviä yksityiskohtia.

Tekstin sisällön yhtenäisyys ei kuitenkaan tee mahdolliseksi tekstin funktion määrittelyä, koska suurin osa tekstistä on tuhoutunut. Rekonstruktion ulkopuolelle jääneet lukuisat pienet fragmentit tulevat olemaan merkittäviä tekstin tutkimuksessa. Käsikirjoituksen pituus nousi esiin keskeiseksi kysymykseksi fragmenteissa esiintyvien otsikoiden takia. Niiden pohjalta voidaan perustellusti argumentoida, että teksti on joko ollut nykyistä muotoaan paljon pidempi tai muuten fragmentti 8 pitää sijoittaa rekonstruktion 16 palstalle. Kysymyksen perusteellisempi tarkastelu vaatisi fragmenttien ulkonäön, nahan värin, rivien väljen, kirjainten koon ja muiden materiaalistien yksityiskohtien tarkastelua.

Tekstin vertaileminen muihin Qumranin käsikirjoituksiin ja Qumranin liikkeen maailmankuvaan auttoi tekstin sisällön hahmottamisessa. Tekstin analyysin eri vaiheissa kävi ilmi, että moni tekstiin liittyvä kysymys on liian laaja tämän tutkielman puitteissa käsiteltäväksi.

5.2 Johtopäätökset

Materiaalinen rekonstruktio luo käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 tutkimukselle uuden tilanteen, joka mahdollistaa tekstin tarkastelun laajemmassa kontekstissa. Tekstin funktion ja luokittelun kysymyksiin oli mahdollista vastata vain osittain tekstin fragmentaarisuudesta johtuvan epävarmuuden vuoksi.

Tärkeää on kuitenkin se, että tekstin luokittelu suojelurukoukseksi ja sopivuus rituaaliseen kontekstiin voitiin ottaa esille. Molempien kysymysten lopullinen ratkaiseminen tulee vaatimaan näiden käsikirjoitusten ulkopuolisen materiaalin tarkastelua, joka ei ollut tutkielman puitteissa mahdollista. Kysymyksiin vastaaminen edellyttäisi lisäksi käsikirjoituksen 4Q511 pienten fragmenttien läpikäyntiä, joka jäi tutkielman rajauksen ulkopuolelle.

Käsikirjoitus 4Q511 koostuu rekonstruktion pohjalta vähintään 16 tekstipalstasta. Tekstin otsikoiden avulla on mahdollista argumentoida, että käsikirjoitus on ollut todennäköisesti ainakin 10 palstaa pidempi, kuin rekonstruktion palstat. Hypoteesi tekstin pituudesta asettaa kyseenalaiseksi käsikirjoituksen käytön rituaalin kaavana. Muutenkin tekstissä esiintyvä toistuva henkien torjuminen ja vaihteleva siihen liittyvä sisältö antavat ymmärtää, että tekstiin ei ole kohdistunut sitä yhdenmukaistavaa redaktiota. Tällaisen redaktion laatiminen olisi mahdollisesti ollut perusteltua, mikäli tekstiä käytettiin pitkän ajanjakson ajan neljästi vuodessa.

Tekstin maailman ymmärtäminen on toisaalta hyvin haastavaa fragmentaarisen tekstin yhteydessä. On lähes mahdotonta argumentoida varmasti sen puolesta, että kuva jonka me saamme tekstin kirjoittajan näkemyksistä ja maailmakäsityksestä on oikea. Sama ongelma koskee yhtä lailla paremmin säilyneitä tekstejä, joiden kirjoitusajankohta ja konteksti jäävät tutkimuksessa epäselviksi.

Tekstin sopivuus rituaaliseen kontekstiin vaikuttaa monien sisällön yksityiskohtien puolesta mahdolliselta. Näitä ovat erityisesti tekstin lopettava liittoon liittyvä kuulijoiden vastaus tekstissä sekä lukuisat viittaukset tekstin kuulijoihin ja heidän osaansa henkien vastaisessa toiminnassa. Tekstin rituaalisesta käyttöyhteydestä on vaikeaa sanoa mitään varmaa. Pidän Nitzanin jo yli 25 vuotta sitten esittämää ehdotusta sen käyttöyhteydestä merkittävänä hypoteesina. Käsikirjoitusta on mahdollisesti käytetty Qumranin liikkeen parissa rituaalisesti niinä neljänä päivänä vuodessa, jotka ovat 91 päivän välein, jolloin pahojen voimien vaikutus oli vahvimmillaan. Nämä päivät olivat osa liikkeen 364 päiväistä kalenteria.

Tekstin luokittelu suojelurukoukseksi on tutkimuksen tarkastelun näkökulmasta ongelmallista. Qumranin liikkeen maailmankuva esiintyy selkeästi fragmenttien sanastossa ja tekstissä esiintyvissä ajatuksissa. Tässä suhteessa suojelurukousta ei voi suoraan verrata muihin myöhäisen Toisen temppelin ajan

suojelurukouksiin. Henkien torjunnan luonne ja vaikutus ovat riippuvaisia siihen uskovien ihmisten maailmankuvasta ja teologisesta ajattelusta.

Tekstin luokittelun suhde sen mahdolliseen rituaaliseen funktioon on kysymys, jota edellä tarkasteltiin. Tekstin lopetus, sisällön yhtenäisyys sekä sen johdonmukainen rakenne ja sisältö tuntuvat puoltavan tekstin mahdollista rituaalista käyttöä. Käsikirjoituksen tekstin fragmentaarisuus jättää kuitenkin avoimeksi kysymykseksi sen, onko tekstissä kyse konkreettisesta tuloksiin johtavan muutoksen tavoittelusta. Joidenkin fragmenttien kohdalla on mahdollista argumentoida, että teksti pikemminkin kuvaa sitä, miten toiminta tulee suorittaa. Näin tekstin sisältö ei välttämättä kuvaa sitä, miten rituaalin tulisi toimia.

Kysymys tekstin luokittelusta rituaalisessa kontekstissa liittyy vahvasti kysymykseen, onko teksti suojelurukous. Pidän käsitettä ja lajia suojelurukous hyödyllisenä tutkimuksen työkaluna tekstin erottelussa manauksista ja muusta selkeämmin magiaan yhdistettävissä olevasta sisällöstä. Käsikirjoituksen 4Q511 tekstissä on hyvin vähän merkkejä manauksen tyyppisestä sisällöstä. Näin tekstin luokittelu suojelurukoukseksi on perusteltavissa suhteessa manauksiin. Tämä johtuu siitä, että henkien torjuminen toistuu useita kertoja käsikirjoituksessa muodossa, joka on lähempänä lajia suojelurukous.

Käsikirjoituksen tekstissä esiintyvä henkiä torjunnan teema ei vaikuta tekstianalyysin ja muun käsittelyn puolesta niin yksiselitteiseltä, kuin miltä se vaikutti ennen analyysiä. Herää kysymys siitä, vaikuttavatko henget puhtaasti ihmisen sisällä vai voivatko ne siirtyä ihmisen ruumiiseen ja ruumiista ulos vapaasti. Henkien torjunnassa on merkittävää myös se, miten torjunta toistuu eri fragmenteissa hyvin samankaltaista sanastoa hyödyntäen. Viittaukset ihmisen sisällä olevaan kuonaan, jossa henkien ajatellaan toimivan, tuo tekstille fysionomisen ulottuvuuden.

Suojelurukouksen toimivuus tekstien luokittelun kategoriana kaipaa lisää huomiota tulevaisuudessa. Suojelurukoukseksi luokiteltavat tekstit voivat edustaa hyvin erilaisia maailmankuvia tai mahdollisesti erilaisia uskonnollisia traditioita. Jokaista suojelurukousta tulisi tarkastella erillään muista samaan kategoriaan luokitelluista teksteistä. Suojelurukousta sisältävä käsikirjoitus ei välttämättä ole rinnastettavissa muihin aikakauden suojelurukouksiin niiden vähäisen määrän takia. Tästä syystä tekstiä on syytä tarkastella sen omista lähtökohdista käsin. Vasta, kun tarkasteluprosessi saadaan valmiiksi, on perusteltua siirtyä

vertailemaan tekstiä muihin teksteihin ja tekstin laajempaan kontekstiin osana Toisen temppelin juutalaisuutta.

5.3 Tuleva tutkimus

Tekstin tutkimus tulee muuttumaan merkittävästi tulevaisuudessa heti, kun Joseph Angel julkaisee käsikirjoituksista tekeillä olevan monografian. Sen ilmestymisen myötä tekstin vertaileminen muihin Qumranin aiemmin tuntemattomiin hymneihin, erityisesti Hymnien kirjassa 1QH muuttuu merkittävästi. Tekstin luokittelu suojelurukoukseksi ei ole tämän tutkielman puitteissa ongelmatonta ja tuleva tutkimus joutunee arvioimaan käsitettä ja sen määrittelyä. Kysymys tekstin luokittelusta saavuttaa uuden vaiheen vuonna 2018, kun käsikirjoitusten 4Q510-511 virallinen kriittinen editio julkaistaan Brillin toimesta.

Tekstissä esiintyvä käsitys erilaisten henkien negatiivisesta vaikutuksesta ihmisiin vaatii myös kattavaa vertailua tulevaisuudessa. Brandin kirja pahuudesta ja sen suhteesta syntiin on hyvä ja pitkälle menevä tutkimus aiheesta. Hän ei kuitenkaan paneudu vielä erilaisiin henkien, Jumalan ja ihmisten välisiin tulkintamalleihin, joita teksteissä esiintyy. Näiden mallien suhde meneillään olevaan aikakauteen sekä toisaalta muissa teksteissä esiintyviin konkreettisiin hahmoihin kuten Belialiin ja Pimeyden Enkeliin voisi olla kiinnostava tutkimuskysymys.

Tulevan tutkimuksen on syytä tarkastella tekstin mahdollista rituaalista identiteetin rakentumiseen tähtäävää funktiota. Säilyneen tekstin puolesta on mahdollista, että tekstin kuulijan voitiin ajatella samaistuvan puhujaan. Näin kuulija pystyisi reflektoimaan omaa uskonnollista identiteettiään suhteessa tekstissä esiintyvään maailmankuvaan.

Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Lyhenteet

DSSEL = Dead Sea Scrolls Electronic Library

KR = Kirkko Raamattu

Lähteet ja apuneuvot

Aspinen, Mika, Raamatun heprean kielioppi. Helsinki: Hakapaino. 2011.

Clines, David, The Dictionary of Classical Hebrew. Sheffield: Sheffield Academic Press. 1995

Koehler, Ludwig and Baumgartner, Walter, The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament. Leiden: E. J. Brill. 1996.

Pyhä Raamattu. Kirkon lähetysseura. 1938.

Tov, Emmanuel, The Dead Sea Scrolls Electronic Library. Provo: Brigham Young University. 2006.

Wise O. Michael, Abegg Jr., Martin, Cook, Edward M., The Dead Sea Scrolls: A New Translation. New York: HarperCollins. 1996

Kirjallisuus

Angel, Joseph L.

2012 Maskil, Community and Religious Experience in the Songs of the Sage (4Q510-511) – Dead Sea Discoveries Volume 19.

2015 The Material Reconstruction of 4QSongs of the Sage^b (4Q511) (1) – Revue de Qumran 105. Paris: Gabalda. 25–82.

2015b Reading the Songs of the Sage in Sequence: Preliminary Observations and Questions – Helsinki Workshop on the Function of Psalms and Prayers in the Late Second Temple Period 25–26th 2015.

Baillet, Maurice

1982 Qumrân Grotte 4,III, (4Q482-4Q520). Discoveries in the Judean Desert VII. Oxford: Clarendon Press.

Bengtsson, Håkan

2009 Vuosisadan sensaatio: Qumranin tekstien löytyminen. Aarre saviastioissa – Qumranin tekstit avautuvat. Toim. Jutta Jokiranta. Helsinki: Kirjapaja. 17–27.

Bohak, Gideon

2007 Ancient Jewish Magic; a History. Cambridge: Cambridge University Press.

Brand, Miryam T.

2013 Evil Within and Without: the Source of Sin and its Nature as Portrayed in Second Temple Literature. Journal of Ancient Judaism. Supplements; vol 9. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht cop.

Chazon, Esther G.

1999 Qumran Cave 4 Poetical and Liturgical Texts, part 2. Discoveries in the Judean Desert XXIX. Oxford: Clarendon Press.

Duhainen, Jean

- 2000 Dualism. *Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls Volume 1*. Eds. Schiffman Lawrence H. & VanderKam James C. New York: Oxford University Press. 215–220.
- Eshel, Esther
- 2003 Apotropaic prayers in the Second Temple Period. *Liturgical Perspectives – Prayer and Poetry in the Light of the Dead Sea Scrolls*. Proceedings of the Fifth International Symposium of the Orion Center for the Study of the Dead Sea Scrolls and Associated Literature, 19-23 January 2000. Ed. Esther G. Chazon. Leiden: Brill. 69–88.
- Hempel, Charlotte
- 2000 Qumran Community – *Encyclopedia of the Dead Sea Scrolls Volume 2*. Eds. Lawrence H. Schiffman and James C. VanderKam. New York: Oxford University Press. 739–751.
- Lange, Armin
- 2008 Sages and Scribes in Qumran Literature – Scribes, Sages and Seers: The Sage in the Eastern Mediterranean world. Ed. Perdue Leo G. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. 271–293
- Metso, Sarianne
- 1997 Yhdyskuntasääntö (1QS) – Qumranin kirjasto: Valikoima teoksia. Ed. Raija Sollamo. Helsinki: Yliopistopaino.
- Newsom, Carol S.
- 2004 The Self as Symbolic space; Constructing Identity and Community at Qumran. Leiden: Brill.
- Nitzan, Bilhah
- 1985 Hymns from Qumran לַפְּהַד וְלִבְהָל Evil Ghosts – Tarbiz 55. Jerusalem: Hebrew University.
- 1992 Hymns from Qumran. 4Q510–4Q511 – The Dead Sea Scrolls Forty Years of Research. Jerusalem: Magnes Press.
- 1994 Qumran Prayer and Religious Poetry: Translated from the Hebrew by Jonathan Chipman. Leiden: Brill.
- Pajunen, Mika S.
- 2012 The Land to the Elect and Justice for All. Helsinki: Unigrafia Oy.
- 2015 Viisauden opettajan laulut (4QShir^{a-b}) – Kuolleenmeren kadonnut kansa: Qumranin kirjoituksia. Toim. R. Sollamo & Mika S. Pajunen. Helsinki: Gaudeamus.
- Schuller, Elleen M.
- 2012 The Hodayot (Thanksgiving Psalms): A Study Edition of 1QHA. Society of Biblical Literature: Early Judaism and its Literature. Atlanta: Society of Biblical Literature.
- Talmon, Shemaryahu
- 1999 Calendar Controversy in Ancient Judaism: The Case of the “Community of the Renewed Covenant” – The Provo International Conference on the

Dead Sea Scrolls: Technological Innovations, New Texts and Reformulated Issues. Eds. Parry Donald W. & Ulrich Eugene. Leiden: Brill. 379-395.

Tov, Emanuel.

2004 Scribal Practices and Approaches Reflected in the Texts Found in the Judean Desert. Leiden: Brill.

Blenkinsopp, Joseph

2000 Isaiah 1–39: A New Translation with Introduction and Commentary – The Anchor Bible. New York: Doubleday.

Liitteet

Liite 1 Mika Pajusen suomennos käsikirjoituksille 4Q510 ja 4Q511²⁸⁵

Shir^a

Viisauden opettaja pelästyttää demonit julistuksellaan

Frg. 11 1 [...] tunnustukset. Ylis[tykset] kunnian [ku]ninkaa[lle]. Kiitoksen sanoja (...) psalmeissa **2** [...] Tiedon Jumalalle. (Hänen on) V[oi]man majesteettisuus, (hän on) jumalten Jumala, kaikkien pyhien Herra. [Hänen] valt[ansa] ulottuu **3** yli kaikkien voimallisten mahtien ja hänen voima[ns] ja mahtavuudesta ne kauhistuvat. Ne hajaantuvat kaikki paeten hädässä **4** hänen valtakuntansa kunnian läh[teen] loistoa. (*vacat*)

Minä olen viisauden opettaja, joka julistaa hänen majesteettisuutensa loistoa kauhistuttaakseen ja peläs[tyttääkseen] **5** kaikki turmion enkelien henget, kielletystä suhteesta syntyneet henget,¹⁰ demonit, Lilitin,¹¹ ulvojat ja [erämaan demonit ...] **6** ja ne, jotka iskevät yllättäen,¹² eksyttääkseen ymmärryksen hengen ja tehdäkseen autioiksi heidän sydämensä ja heidän ... pahuuden valtakau[n] aikana **7** ja Valo[n] lasten nöyryytyksen aikakautena, joka on synnin rangaistuksella lyötyjen syyllisyyden (määrittämä) aika. Se ei ole tarkoitettu heille ikuisiksi kadotukseksi **8** [vaan] nöyryytyksen ajaksi rikkomusten tähden. [(*vacat*)]

Riemuitkaa oikeamieliset ihmeellisestä Jumalasta. **9** Rehdeille ovat minun psalmini, (*vacat*) ja ...[...] ylist[ä]kää häntä kaikki, joiden tiet ovat vilpittömät [...]

Frg. 2, 1 [...]... pahuuden arpaosassa. (*vacat*) Kaikki [...] **2** [...] Pelastuksen [Ju]mala ja pyhä[t ... **3** ...]... ikuinen ja kaikki henget [...] **4** [...] ikuinen [tu]li palamassa [...] **5** [...]...

Shir^b

Frg. 21 1 Viisauden opettajan, lau[lu ...]... Kuuluttakaa **2** hänen pyhää [nimeän]sä ja ylistäkää häntä kaikki te, jotka tunnette [oikeudenmukaisuuden.] **3** Valtojen päälliköstä hän teki lopun ilman [...] **4** i]kuinen [ilo] ja iankaikkinen elämä, saaden valon loistamaan [...] **5** hänen [ar]paosansa on parasta Jaakobissa ja Jum[ala]n perintö [...] Israe[l ...]... **6** ne, jotka [seuraa]vat Jumalan tietä, hänen [py]hää valtatie[tä]nsä kansansa pyhille. **7** [Jumal]an tied[o]n ymmärryksellä hän asetti [I]sraelin [kaht]eentoista leiriin [...]... hänelle **8** [...] Jumalan arpaosa yhdessä hänen kunniansa valojen enke[lien] kanssa.¹⁴ Hänen nimessään (...) ylistykset **9** [...]... hän perusti vuoden juhla-ajoksi [ja] yhteisön vallan, niin että se kulkee [Jumalan] arpaosa[ssa **10** hänen] suunsa (l. sanojensa) kunnian mukaan [ja] palvelemaan Jumalaa hänen valtaistuimensa kansan arpaosassa, sillä (...) Jumala **2ii 1** [...]... **2** ja etsikää häntä [...] **3** ja kielletystä suhteesta syntyneiden seurakunta, ka[ik]ki [...] **4** ja kasvojen häpeä (...) luvun mukaan [...] **5** Jumala ... voimalla[...] **6** Jumalan [salaisuus]det, kuka tuntee [...] **7** Voimallisten tekojen Jumala on nimittänyt ne [...] **7** kuin ne, ja epäpuhtaat saastaisuutensa mukaan [...] **8** tuntee suoraselkäisten rehellisyyden Is[raeli]ssa [...] **10** ja Israelissa [...]...

²⁸⁵ Pajunen 2016, tulossa.

Frg. 1, 1 [...] heidän [v]altansa **2** [...]... m]aan [päällä] ja kaikissa **3** sen vallan alla olevissa hengissä.¹³ Jatkuvasti ajallaan ylis[täkööt] häntä meret **4** ja kaikki niissä elävät. Julistakoot [...]... **5** kaikkien niiden majesteettisuutta. Iloitkoot (he) Oikeudenmukaisen Jumalan suomasta pelastuksesta riemuh[uudoin,] **6** koska heidän alueillaan e[i] ole tuhontuojaa, eivätkä pahat henget **7** kulje siellä. Sillä tiedon Jumalan kunnia on loistanut **8** hänen sanojensa kautta, eikä kukaan vääryyden jälkeläinen voi kestää (sen edessä).

Frg. 35, 1 J[um]ala kaiken lihan kanssa, ja koston hetki tuhotakseen pahuuden ja raivotak[seen] **2** Jumalan vihalla niitä vastaan, jotka on seitsemästi jalostettu. Mutta pyhistä **3** Jumala pyhittää osan itselleen ikuisiksi pyhäköiksi, puhdistautuneiden puhdistuksen kautta. Heistä tulee **4** pappeja, hänen oikeudenmukainen kansansa, hänen taivaallinen sotajoukkonsa ja palvelijoita, hänen kunniansa enkelit. **5** He ylistävät hänen kunnioitettavia ihmeitään. (*vacat*)

6 Mutta minä levitän Jumalan pelkoa sukupolveni aikana ylistäen (hänen) nimeänsä[kauhistuttaakseni] **7** hänen voimallaan kaik[ki] kielletystä suhteesta syntyneet henget. Kukistaakseni ne [hänen] pelollaan [...] **8** ikuisuuden juhla-a]joiksi [...]niiden valtakauden loppu [...] **9** [...]...

Frg. 18ii 1 [...]... **2** [...]... **3** [...] hänen voimansa **4** [...]... (*vacat*)

5 [Onko] sanoissani [typeryyttä]? Ei ole. Entä huulieni lausahduksissa? Ei niissä ole arvottomuutta **6** [...]ja ymmärrykseni henki, ja ... pahuuden palvelus, sillä **7** Ju[ma]la katsoo puoleeni. (*vacat*)

Minä olen vihannut kaikkia epäpuhtauden tekoja, sillä **8** Jumala on valaissut ymmärryksen tiedon sydämessäni. (Minulla on) oikeamieliset nuhtelijat **9** synneilleni, ja uskolliset tuomarit kaikille syyllisyyteni rikkomuksille, **10** sillä Jumala on tuomarini, eikä vieraan kädessä [...]

Frgs. 28+29, 1 [...]... pakanakansoista **2** [...] he i]loitsevat Jumalasta riemulla ja m[inä kiitän si]nua, sillä kunniasi tähden **3** olet [aset]tanut tietoa tomuiselle perustukselleni, jotta y[listäisin sinua.] Mutta minä, syljestä on muotoni, **4** [savesta] minut on muovattu, ja pimeydestä vaiva[tu ...]... <...> ja vääryys lihani kuonassa **5** [...] (*vacat*) [...] (*vacat*) **6** [...]... ja sinä[...]

Frg. 30, 1 sinä olet sinetöinyt [...] m]aa [...]... **2** ja ovat syviä [...] ta]ivas ja syvyydet ja [maan] pim[eydet ...] **3** Sinä Jumalani olet sinetöinyt ne kaikki ikuisesti, eikä niille ole avaajaa, ja kene[lle ...] **4** Voiko ihminen kourallaan mitata suuren syvyyden vedet tai kämmenensä [leveydellä taivaat?¹⁶ Kuka voi mittakuppiin] **5** mahdollistaa maan tomun, punnita vaa'alla vuoret tai punnuksilla kukku[lat? ...] **6** näitä asioita ei ihminen pysty tekemään. [Kuinka siis] ihminen voisi mitata [Jumalan] henkeä? [...]

Frgs. 48, 49 + 51, 1 Jumalan neuvostossa, sillä [...]... hänen ymmärryksensä hän antoi sydä[meeni ...] **2** hänen oikeudenmukaisuutensa kiitokset, ja ...[...]... ja suullani hän kauhistuttaa [kaikki] **3** kielletystä suhteesta syntyneet [henget] kukistaakseen [...]... epäpuhdas, sillä **4** lihani kuonassa on (...) perusta [...]... ruumiis[sani] taistelu. **5** Jumalan säädökset ovat sydämessäni ja minä hyöd[yn ...] kaikki ihmisen ihmeet. Syyllisyyden **6** teot minä tuomitsen[...] Jumala ... (*vacat*) Hän **7** tietää ja hänen salaisuuksissaan [...]... kaikkien **8** henkien riidat [...]...[...]

Frgs. 52, 54, 55, 57, 58 + 59, 1 [...]... ja sinä Jumalani [olet anteeksiantava ja laupias Jumala,] hidas vihastumaan, suuri hyvydessä, totuu[den] perusta [...] **2** [...]... Aadamille ja [hänen] jälkeläisil[leen ...] puhtauden [l]ähde, kunnian allas, suuri oikeamielisyy[dessä ... **3** ...] tekee [...]... tuomiot jokaisen teoille ja antaa siunauksia vastineeksi [...] **4** ... Ylistetty olet sin]ä, Jumalani, Kunnian kuningas, sillä sinulta (tulee) oikeus[...] **5** [...]... ja sinulta on kaikkien sinua pelkäävien perusta [...]... **6** [...]...[...] he [...] **7** [...] sinun nuhteestasi [...]...[...] paljoudessa [...] **8** [...]...[...]

Frg. 10 (4Q510 1), **1** [...] Lili[tiin, **2** ulvojat ja erämaan demonit ... ja ne, jotka iskevät yllättäen ek]syttääkseen [ymmärryksen] hengen **3** [ja tehdäkseen autioksi heidän sydämensä ja heidän ...] pahuuden valtakauden aikana **4** [ja Valon lasten nöyryytyksen aikakautena,] joka on [synnin] rangaistuksella lyötyjen syyllisyy[den] (määrittämä) aika. **5** [Se ei ole tarkoitettu heille ikuiseksi kadotukse]si vaan **6** [nöyryytyksen] ajaksi [rikkomusten tähden]. (*vacat*)

7 [Riemuitkaa oikeamieliset] ihmeellisestä Jumalasta. Rehdeille ovat hänen kunniansa psalmi **8** [...] y]listäkää häntä kaikki, joiden tiet ovat vilpittömät. (*vacat*)

Pelastuksen lyhyen säestyksellä **9** he [avatk]oot suunsa Jumalan armoille. Etsikööt he hänen mannaansa. (*vacat*)

Pelasta Juma[la! **10** [...]... totuudessa kaikille töilleen, ja tuomitsee iäisyyteen [saak]ka oikeudenmukai[sesti ne, jotka e]llävät aina. **11** Jumalten ja ihmisten neuvostoissa hän tuomitsee. **12** Taivaan korkeuksiin ylettyy hänen nuhteensa, kaikkiin maan perustuksiin ulottuvat Herran tuomiot.

Frgs. 63 + 64ii 1 [...] lunastukseni Jumalan [t]eot [...]... perustuksissa **2** [...]... ja kaikessa mitä [...]... Minä ylistän nimeäsi, ja sovittuina aikoinani minä kerron **3** sinun ihmeteoistasi. Minä kaiverran ne: kunniasi kiitoksen säädökset. Jokaisen sydämen suunnitelman lähtökohta **4** on tieto, oikeudenmukaisten huulten lausuma uhrilahja ja valmius kaikkeen totuuden

palvelukseen. Yhdessä kaikkien 5 liiton [mie]sten kanssa ...[... ra]uhani on kiitoksessa ...[...]
teko ja kaikessa [...] 63 + 64iii 1 Mutta minä, kieleni riemuitsee oikeudenmukaisuudestasi,
sillä sinä kirvoitit sen. Huulilleni olet asettanut 2 ylistyksen lähteen, sydämeeni kaikkien
ihmisen tekojen perimmäisen salaisuuden ja 3 nuhteettomasti vaeltavien työn tarkoituksen.
(Olet saattanut tietooni) heidän kaikkien töidensä palveluksen mukaiset tuomiot, osoittaen
syyttömäksi 4 oikeamielisen sinun totuudessasi ja julistaen syylliseksi pahantekijän (*vacat*)
syyllisyydessään. Niin minä julistan: "Rauha 5 kaikille liiton ihmisille", ja huudan kauhealla
äänellä: "Voi kaikkia niitä, jotka rikkovat sen." 6 [...] [...] kaikki [...] [...] 63 + 64iv 1
Ylistäkööt he kaikkia sinun töitäsi 2 jatkuvasti, ja olkoon nimesi ylistetty 3 aina ja ikuisesti.
Aamen, aamen.¹⁷

Liite 2 Käsikirjoitusten 4Q510 ja 4Q511 hepreankielinen teksti²⁸⁶

4Q510

Frg. 1

	<i>top margin</i>	
]] תשבחות בך[כות למ]לך הכבוד דברי הודות בתהלי	1
	[] לאלוהי דעות תפארת ג[בור]ת אל אלים אדון לכול קדושים וממ[ש]לתו	2
	על כול גבורי כוח ומכוח גבור[ת] ויבהלו ויתפזרו כול ויחפזו מהר[ם] מע[ון] [3
	כבוד מלכותו <i>vacat</i> ואני משכיל משמיע הוד תפארתו לפחד ולב[הל]	4
	כול ¹ רוחי מלאכי חבל ורוחות ממזרים שד אים) לילי ² ת ² אחים ו[צייס]	5
	והפוגעים פתע פתאום ל)תעות רוח ³ בינה ולהשם לבבם ונ[ם]תם ב)קץ ממשל[ת]	6
	רשעה ⁴ ותעודות תעניות בני און[ר] באשמ)ת קצי נגיע[וי] ⁵ עוונות ולוא לכלת עול)ם	7
	[כי א]ם לקץ ⁶ תעניות פשע] <i>vacat</i> [רננו צדיקים) באלוהי פלא	8
	ולישרים תהלי <i>vac</i> (ול ⁸ י)רוממו[ה]ו כ[ו]ל תמימי דרך	9
	<i>bottom margin</i>	

Frg. 2

top margin

א]ם בגורל רשע <i>vac</i> וכול]	1
א]לוהי ישע וקדושי]	2
א] עולמים וכול רוחי]	3
א]ש עולמים בוערת בסו]	4
א]ל[לו[בגו]	5

²⁸⁶ Käsikirjoitusten fragmenttien teksti on siinä muodossa, jossa DSSEL sen esittää.

Frg. 2 Col. i

bottom margin

bottom margin

Frg 1

מ]מְשִׁלוֹתָם	1
בא]וֹכֹל וְכֹל	2
רוֹחוֹת מִמְּשַׁלְתָּה תְּמִיד יב]רכו]הוּ בְּקִצִּיהֶם	3
הַיָּמִים וְכֹל חֵיתָם יִשְׁמִיעוּן] יְיָ תִּפְאֶרֶת	4
כֹּלֶם יִגִּילוּ לֵאלֹהֵי צֶדֶק בְּרָנָ]וֹת]יִשׁוּעוֹת	5
כִּי א]יֵן] מִשְׁחִית בַּגְּבוּלֵיהֶם וְרוּחִי רֹשַׁע	6
לוֹ יִתְהַלְכוּ בָּם כִּי א הוֹפִיעַ כְּבוֹד אֱלֹהֵי	7
דַּעוֹת בְּאַמְרוֹי וְכֹל בְּנֵי עוֹלָה לֹא יִתְכַלְכְּלוּ	8

bottom margin

Frg. 35

top margin

א]לו]הִים בְּכֹל בָּשָׂר וּמִשְׁפָּט נִקְמוֹת לְכָלִית רָשָׁעָה וְלִזְעָ]ף]	1
אֲפִי אֱלֹהִים בְּמִזְוָקָי שְׁבַעֲתִים וּבִקְדוּשִׁים יִקְדִּי]ש]	2
אֱלֹהִים לוֹ לְמִקְדָּשׁ עוֹלָמִים וְטַהֲרָה בְּנִבְרִים וְהִי	3
כֹּהֲנִים עִם צֶדֶק צָבָאוּ וּמִשְׁרָתִים מִלֹּאכֵי כְבוֹדוֹ	4
יִהְלָלוּהוּ בְּהִפְלֵא נִוְרָאוֹת <i>vacat</i>	5
וְאֲנִי מִירָא אֶל בְּקִצִּי דִּוְרוֹתִי לְרוֹמֶם שֵׁם דְּבוֹ]תִי לִפְחָד]	6
בְּגִבּוֹרָתוֹ כֹּ]ל] רֹחִי מִמְּזִרִים לְהַכְנִיעֶם מִירָא]תוֹ וְלֹא לְכוֹל]	7
מ]וְעַדִּי] עוֹלָמִים כִּי אִם ל'קָץ מִמְּשַׁלְתָּם]	8
ר]שָׁע]ה	9

Frg. 18 Col. i

יְיָ]	8
אֵה]	9
תְּ]	10

bottom margin

Frg. 18 Col. ii

י]	1
רו]	2
ב]ג]כורתו]	3
<i>vacat</i> י]	4
אם נבלות] בדברי ואין ו]ב]מוצא שפתי ולוא בליעל		5
]		6
א]לו]הים ע ני <i>vac</i> וכול מעשי נדה שנתי כיא		7
האיר אלוהים דעת בינה בלבבי ומוכיחי		8
צדק עם נעויתי ושופטי אמונה בכול פשעי		9
אשמתי כיא אלוהים שופטי וביד זר לוא		10
<i>bottom margin</i>		

Frg. 18 Col. iii

במ]	2
ו]אלוהי]	3
ו]משפ ט]	4
ועם התנגפין	5
כנפי אליכה]	6

bottom margin

Frgs. 28–29

מגויים]	כה ב]	1
י]	גילו באלוהים רנה וא]ני אודכ]ה כיא למען כבודכה	2
ש]מתה דעת בסוד עפרי לה]ללכה]	ואני מצירוק יצר	3
חמר]	קורצתי ומחושך מגב]לי]	4
<i>vacat</i>]	<i>vacat</i>]	5
ל]]	ל]]	6

[דָּתָם ואתה אלִין אל חנוך ורחום]וארוך אפים רֹב החסד יסוד האמת	1
◦ [לאדם ולבנִיו]מקור הטוהר מקוי הכבוד גדול הצדק	2
[עשה לו] [משפטים למעשֵׁי כול ומשיב ברכות]	3
ברוך אתה אלי מלך הכבֹּד כיא מאתכה משפט	4
ארוֹרִים ומאתכה סֹד לכול יראיכה בֹּ	5
ברוכים ל [] ◦ המה]	6
[מגערתכה י [] ברוב]	7
ל [] ל []	8

◦◦◦ [רוחי מלאכי חבל ורוחות ממזרים שד אים] לילי [ת]	1
[אחים ו] (ציים vac?) ⁶ והפוגעים פתע פתאום ל]תעות רוח	2
[בינה vacat? ולהשם לבבם ונִסְתַּם ב]קץ ממשל (ת) ⁷ רשעה	3
[ותעודות תענייות בני או] (ר vacat? באשמ]ת קצי נגוע (י)	4
[עוונות ולוא לכלת עול] ם (חֹק] [◦◦ ⁸ כי א]ם לקץ	5
[תענייות פשע] vacat	6
[רננו צדיקים] vac? באלוהי פלא ⁹ ולישרים תהלי (כבודו	7
[(י) [רוממו] (ה) ו] כ(ו)ל תמימי דרך vac (בכנור ישועות	8
[יפת]חו פה לרחמי אל ידרשו למנו vacat הושיעה אלוהי]ים	9
[שומר חס]ד באמת לכול מעשיו ושופט בצדק מ [הוי עד	10
[ע]ד נהיי עולמים בסוד אילים ואנשים ישפוט	11
ברום שמים תוכחתו ובכול מוסדי ארץ משפטי יוד	12

[ם ולישרים	1
[ו כולכם רוח]י	2
[חי כלא]	3
[את]	4

Frgs. 63–64 Col. ii

top margin

1	מ]עָשִׂי אֱלֹהֵי פְדוּתִי בְּדִיּוֹתֵי [הֶב בְּסוּדִי
2	[] וּבְכֹל מֶה רָצוּ [הֶב אֲבֹרָכָה שְׂמִיכָה וּבְמוֹעֲדֵי תַעֲוֹדוֹתֵי אִסְפָּרָה
3	נִפְלְאוֹתֶיכָה וְאַחֲוֹרָתָם חֻקֵּי הַיְּהוּדִים כְּבוֹדָהּ בְּרִישִׁית כֹּל מַחֲשַׁבְתָּ לִבִּי
4	דַּעַת וְתַרְוַמַת מִזֵּל שְׁפָתַי צֶדֶק וּבִהְנִיחֹן לְכֹל עֲבוֹדַת אֱמֶת וְעַם כֹּל
5	[אנ]שִׁי בְּרִית דִּיּוֹ [] [] [] שְׁלֹמִי בְּתוֹדָהּ אֲדִיּוֹ [מַעֲשֶׂה וּבְכֹל

Frgs 63-64 Col. iii

top margin

1	וְאֲנִי תִרְנֵן לְשׁוֹנִי צֶדֶקָה כִּיָּא פִתְחָתָהּ וּבְשִׁפְתֵי שְׂמִתָּהּ מִקּוֹר
2	תְּהִלָּה וּבִלְבִי סוּד רִישִׁית כֹּל מַעֲשֵׂי אִישׁ וּמוֹלֹת פְּעוּלֹת
3	תְּמִימֵי דֶרֶךְ וּמִשְׁפָּטִים לְכֹל עֲבוֹדַת מַעֲשִׂיהֶם לְהַצְדִּיק
4	צִדִּיק בְּאַמְתָּכָה וְלִהְרַשִּׁיעַ רַשַׁע vac בְּאַשְׁמֹתוֹ לְהַשְׁמִיעַ שְׁלוֹם
5	לְכֹל אֲנָשִׁי בְּרִית וְלִהְרַשִּׁיעַ [ר]יָם בְּקוֹל פֶּחַד הוּא לְכֹל מִפְּוִיָּה
6	[] שְׁוֹ [] וְ [] לְ כֹל [] לְ [] א [] וְתִּיּוֹ []

Frgs 63–64 Col. iv

top margin

1	יְבָרְכוּ כֹל מַעֲשִׂיכָה
2	תְּמִיד וּבְרוּךְ שְׂמִיכָה
3	לְעוֹלָמֵי עַד אֲמֵן אֲמֵן

bottom margin

Liite 3 Joseph Angelin materiaallisen rekonstruktion fragmenttien asettelu.²⁸⁷

80

JOSEPH L. ANGEL

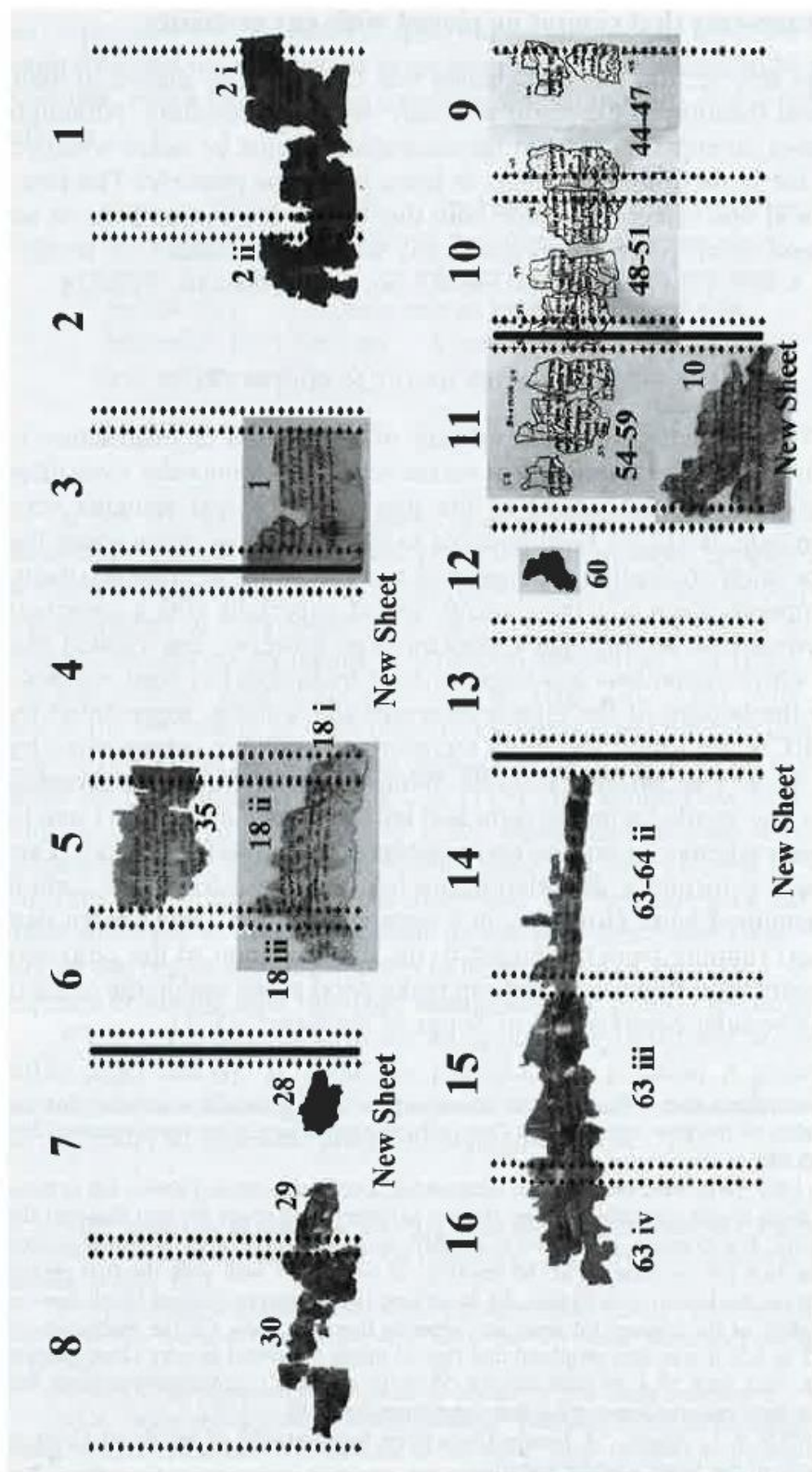

Image 43: The sixteen reconstructed columns of 4Q511

²⁸⁷ Angel 2015, 80.